



*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

Приложение № 3 към чл. 14, ал. 1





**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

## **СЪДЪРЖАНИЕ**

1. Описание на МИГ .....	6
1.1. Данни за общини и населени места, които попадат в територията на МИГ .....	6
1.2. Карта на територията .....	7
2. Описание на МИГ .....	8
2.1. Описание на процеса - проведени срещи, семинари, конференции, обучения и обществени обсъждания).....	8
2.2. Групи/сектори заинтересовани лица, участвали в разработване на стратегията .....	11
3. Описание на ситуацията в района към момента на кандидатстване .....	12
3.1. Анализ на нуждите и потенциала за развитие на територията .....	12
3.2. Идентифицирани групи от заинтересовани лица на територията на МИГ .....	21
3.3. Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите.....	22
3.4. Потребности на уязвимите и малцинствени групи, при наличие на такива.....	27
4. Цели на стратегията .....	31
4.1. Цели на стратегията и приоритети за развитие на територията .....	31
4.2. Специфични цели.....	34
4.3. Връзка между стратегията за ВОМР с характеристики на конкретната територия, разработени въз основа на местните потребности и потенциал, в съответствие с политиките на национално, регионално и местно ниво, включително и с политиките по десегрегация и деинституционализация .....	40
4.4. Описание на иновативните характеристики на стратегията .....	42
4.5. Йерархията на целите - включително цели за крайните продукти или резултатите .....	43
5. Описание на мерките .....	45
Мярка 1: Инвестиции в земеделски стопанства.....	45
Мярка 2: Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти .....	50
Мярка 3: Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности .....	55
Мярка 4: Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура .....	59



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

Мярка 5: Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдых, туристическа инфраструктура .....	62
Мярка 6: Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Natura 2000 чрез подхода BOMP .....	65
Мярка 7: Насърчаване и подпомагане на младежката заетост и достъп до заетост на икономически неактивни и безработни лица .....	70
Мярка 8: Подобряване на равния достъп до възможностите за учене през целия живот за всички възрастови групи.....	74
Мярка 9: Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности, в т.ч. роми, мигранти и др.....	77
Мярка 10: Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за заетост .....	81
Мярка 11: Технологично развитие и иновации.....	84
Мярка 12: Капацитет за растежа на МСП .....	90
6. Финансов план.....	95
6.1. Индикативно разпределение на средствата по програми/фондове и по мерки.....	95
6.2. Финансова обосновка на бюджета и разпределението на средствата по програми и по мерки .....	97
7. План за действие, показващ как целите са превърнати в действия.....	104
8. Описание на уредбата за управлението и мониторинга на стратегията, която показва капацитета на местната група за действие да изпълни стратегията, и описание на специфичната уредба относно оценката .....	109
8.1. Организационна структура на МИГ .....	109
8.2. Управление на МИГ .....	109
8.3. Капацитет на местната инициативна група да изпълни стратегията за BOMP.....	120
8.4. Описание на системата за мониторинг и оценка .....	121
9. Индикатори за мониторинг и оценка .....	125



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

9.1. Индикатори за цялостното прилагане на стратегията за ВОМР, включително брой създадени работни места.....	125
9.2. Индикатори по мерки .....	127
10. Съответствие с хоризонталните политики на ЕС.....	133
10.1. Равенство между половете и липса на дискриминация.....	133
10.2. Устойчиво развитие (защита на околната среда).....	135
10.3. Насърчаване на заетостта и конкурентоспособността .....	135
10.4. Съответствие с програмите на Структурните фондове.....	137



*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

## Списък на използваните съкращения

ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ОПИК	Оперативна програма иновации и конкурентноспособност
ОПРЧР	Оперативна програма Развитие на човешките ресурси
ОПОС	Оперативна програма Околна среда
ЗП	Земеделски производител
ЗЮЛНЦ	Закон за юридическите лица с нестопанска цел
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МИГ	Местна инициативна група
НПО	Неправителствена организация
НСИ	Национален статистически институт
НСПРСР	Национален стратегически план за развитие на селските райони
НСРР	Национална Стратегическа Референтна Рамка
ОП	Оперативна програма
ОС	Общо събрание
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
РА	Разплащателна агенция
СВОМР	Стратегия за водено от общностите местно развитие
УО	Управляващ орган
УС	Управителен съвет
КИП	Комисия за избор на проекти
ВОМР	Водено от общностите местно развитие
ДДС	Данък добавена стойност



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

## **1. Описание на МИГ**

### **1.1. Данни за общини и населени места, които попадат в територията на МИГ**

В обхвата на Местна инициативна група Поморие (МИГ Поморие) попада цялата територия на Община Поморие, която се намира в Югоизточна България и е една от съставните общини на област Бургас. Общата ѝ територия е 413,3 кв.км., което е 5.3% от територията на областта. МИГ Поморие заема важно място в комуникационната система на страната. През нейната територия преминават пътищата за свързка на Южна и Северна България. Вътрешната пътна мрежа осигурява удобни транспортни връзки с населените места на общината. През района преминава първокласен международен път Е – 87. Град Поморие е отдалечен само на 8 км. от летище Бургас. Общината получава обобщаваща оценка на социално-икономическото си развитие 50.8% и заема трето място сред общините в близост до Бургас (след Несебър – 78.4%, Бургас – 60.3% и Созопол – 55.4%). Оценката включва промяна в броя на населението 2011/1995г.- 0.59%, демографско състояние – 68%, икономическо състояние 46%, доходен статус 57%, инфраструктура – 32%, социални услуги – 40%, промяна население – 69%. Град Поморие играе ролята на вторичен опорен център за територията на област Бургас с организиращи функции за околната територия. Като най-силното конкурентно предимство на община Поморие може да се отбележи излазът ѝ на Черно море, както и благоприятното географско разположение спрямо международните инфраструктурни коридори.

*- списък на общините, обхванати от МИГ*

В територията на МИГ попада Община Поморие, която е съставена от 3 града и 14 села, като в град Поморие са концентрирани 49,4 % от населението на общината или 13 662 души. В град Каблешково живеят 2908 души, а в Ахелой - 2348 души. Село Александрово е най-малобройно - с 97 жители, а най-многолюдни са селата Страцин – 1282 души, Гълъбец – 1267 души и Бата – 1123 души.

*- списък на населените места, обхванати от МИГ;*

Към 31.12.2014 разпределението на населението в отделните съставни части на общината е както следва:

- с. Александрово - 97
- с. Бата - 1123
- с. Белодол - 460
- с. Габерово - 590
- с. Горица- 831
- с. Гълъбец - 1267
- с. Дъбник - 792
- гр. Каблешково - 2908
- с. Каменар - 349
- с. Козичино - 176
- с. Косовец - 223
- с. Лъка - 215



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

- с. Медово - 378
- гр. Поморие - 13 662
- с. Порой - 886
- с. Страцин - 1282
- гр. Ахелой - 2348

- брой жители на териториите, обхванати от МИГ.

Към 31.12.2014 г. населението на община Поморие наброява 27 623 души, от които 13 551 са мъже, а 14 072 жени. В края на 2014 г. в градовете на общината живеят 18 954 души, а в малките населени места - 8669. Сравнително еднакво е съотношението на мъже и жени в селата, докато в градовете превес взема броя на жените: 9747, спрямо 9207 мъже. В периода между двете преброявания (2011 - 2014 г.) населението на общината се увеличава незначително с 93 души.

## 1.2. Карта на територията





*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

## **2. Описание на МИГ**

### **2.1. Описание на процеса - проведени срещи, семинари, конференции, обучения и обществени обсъждания)**

Първоначално ангажираните партньори по проекта – Община Поморие, Национална Асоциация “Българско Черноморие“ и „ЗОИ-клима“ ЕООД изразиха общата позиция, че за целите на устойчивото развитие на територията е необходимо партньорството да бъде изградено на широка основа, и в изпълнение на дейностите следва да бъдат въввлечени местните заинтересовани страни.

Процесът на разработване на стратегията включи няколко етапа:

- Изготвяне на анализ на територията и проучване и идентифициране на групите заинтересовани страни;
- Провеждане на публични събития- информационни и работни срещи, конференции, фокус-групи, обществени обсъждания;
- Провеждане на обучение на екипа на МИГ, вкл. и на представители на партньорите, както и обучение на заинтересованите местни лидери за подхода ВОМР;
- Оборудване на офиса на МИГ Поморие и популяризиране на интернет страницата на сдружението като комуникационен инструмент за получаване на обратна връзка и консултиране със заинтересованите страни участващи в процеса.

В процеса на разработване на Стратегията за водено от общностите местно развитие (СВОМР) беше избран външен изпълнител, който изготви: “Териториален, социално-икономически и SWOT-анализ на територията на МИГ Поморие”, както и проучване: “Идентифициране на групи от заинтересовани лица на територията на МИГ Поморие, анализ на икономическия им профил и потенциал за развитие”, на базата на които бяха формирани и идентифицирани нуждите и потребностите на МИГ Поморие.

За стимулиране на участието на местните заинтересовани страни бяха използвани следните комуникационни канали:

- Публикации на интернет страницата на община Поморие;
- Разпространение на информационни материали – печатни и в електронен вид – брошури, папки, CD;
- Публикации в регионални медии;
- Лични покани до редица представители на стопанския и нестопанския сектор за информиране на местната общност относно разработването на СВОМР и възможностите, които предлага подхода ВОМР;
- Интернет страница, създадена за целите на проекта.





**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

В рамките на договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по подмярка 19.1. “Помощ за подготвителни дейности” на мярка 19 “Водено от общностите местно развитие” от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014-2020 г. в края на месец януари 2016 г. започна провеждането на поредица от информационни мероприятия за сформирване на Местна инициативна група и изготвяне на Стратегия за водно от общността местно развитие, на които присъстваха представители на стопанския, нестопанския и публичен сектор.

Целта на информационните събития беше популяризиране на подхода ВОМР и разясняване на правилата по изготвяне на стратегията за местно развитие. В рамките на събитията бяха зададени редица въпроси от страна на участниците относно процеса на изготвяне на СВОМР и сформирването на МИГ Поморие, бяха представени идеи и дадени предложения относно дейности за включване в Стратегията. Участниците получиха информация относно мерките и дейностите по отделните програми, които могат да бъдат включени в бюджета за финансиране в стратегията, която беше изготвена с активното участие на всеки един присъстващ. Всеки участник имаше възможност да попълни и анкетна карта, отразяваща неговите идеи и интерес относно допустимите за включване проектни дейности. От заинтересованите лица, под формата на дискусии лице в лице се връщаше информация относно конкретните местни потребности и възможности за развитие, както и потенциални рискове и заплахи.

За популяризиране на подхода ВОМР и процеса на изготвяне на стратегията на местно развитие бяха проведени **2 информационни кампании** в населените места на община Поморие, както следва:

- 19.01.2016 г. - Зала на младежки дом, с. Бата, община Поморие.
- 19.01.2016г. - 19.01.2016 г. Клуб в с. Страцин, Община Поморие.

Бяха проведени и **3 еднодневни информационни срещи** в населените места на Община Поморие, както следва:

- 20.01.2016 г. - малка зала на Читалището, гр. Каблешково, община Поморие.
- 21.02.2016 г.- зала на Читалището, с. Горица, община Поморие.
- 22.01.2016 г. зала на Читалището, гр. Ахелой, община Поморие.

Бяха проведени и **2 информационна конференции** в населените места на Община Поморие, както следва:

- 10.02.2016 г. в гр. Каблешково.
- 25.02.2016 г. в НЧ „Светлина-1939” гр. Поморие.

В края на месец февруари и началото на месец март 2016 г. в Зала №2 на Община Поморие се проведеха и **4 информационни срещи за консултиране с местната общност**, като всяка една от срещите беше насочена към различни групи заинтересовани страни, определени на



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

базата на проведеното проучване, които имат пряко отношение към изготвянето на СВОМР. По време на срещите бяха идентифицирани неформални лидери, които поеха функцията за осигуряване участието и активността на местната общност в процеса на разработването на СМР.

**Срещите се проведоха както следва:**

- 01.03.2016 г. от 15:00 в Зала 2 на Община Поморие – Фокус-група НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ И СПОРТНИ КЛУБОВЕ.
- 01.03.2016 г. от 17:00 в Зала 2 на Община Поморие – Фокус-група ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА БИЗНЕСА.
- 02.03.2016 г. от 15:00 в Зала 2 на Община Поморие – Фокус-група ЗЕМЕДЕЛСКИ ПРОИЗВОДИТЕЛИ И СТОПАНИ, ЖИВОТНОВЪДИ, КООПЕРАЦИИ.
- 02.03.2016 г. от 17:00 в Зала 2 на Община Поморие - Фокус-група - ОБРАЗОВАТЕЛНИ, КУЛТУРНИ И СОЦИАЛНИ ИНСТИТУЦИИ.

В рамките на проекта през месец февруари беше разработена и официална интернет-страница на местната инициативна група, като в началото на месец март уебсайтът вече беше достъпен в онлайн пространството. На страницата, достъпна на адрес [www.mig-pomorie.eu](http://www.mig-pomorie.eu), беше публикувана подробна информация за проекта и неговото изпълнение, бяха качени презентации от изминалите събития, анкетни карти, нормативни документи, както и друга важна информация, свързана с изготвянето на Стратегията за местно развитие. Всеки, който имаше желание да даде своя принос за изготвяне на стратегията, имаше възможност да го направи като изпрати предложението си или попълнена анкетна карта на определена за целта електронна поща.

В рамките на проекта бяха осъществени 8 публикации в регионалните рубрики на вестници 24 часа и Труд.

При провеждането на обучение на екипа на МИГ, вкл. и на представители на партньорите, както и на обучение на заинтересованите местни лидери за подхода ВОМР бяха използвани услугите на външни експерти. Бяха проведени **3 обучения**, от които две за местни лидери и едно за екипа на МИГ.

След окончателното оформяне на проекта на стратегията, същия беше предложен на общо **3 обществени обсъждания** както следва:

- 10.05.2016 г. (вторник) от 18:00 часа в Зала №2 на Община Поморие.
- 12.05.2016 г. (четвъртък) от 18:00 часа в Читалище „Атанас Манчев 1920г.” в гр. Каблешково.
- 17.05.2016 г. (вторник) от 18:00 часа в Читалище „Светлина 1939г.” в гр. Ахелой.

Проведените дискусии и дадените предложение по време на обсъжданията оформиха окончателно вида на СВОМР.

В рамките на проведените обществени обсъждания и обучения в процеса на разработване на стратегията се включиха **над 88 % от заинтересованите страни**, което декларира активното



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

участие на общността и желанието за интегрирано развитие на идентифицираните заинтересовани страни от територията на МИГ.

В тази връзка стратегията за водено от общностите местно развитие на МИГ Поморие е разработена на базата на задълбочена оценка на протичащите процеси и тенденции по отношение на тяхната устойчивост. В основата на този анализ и произтичащите от него приоритети, цели и задачи на развитието стоят представите и очакванията за развитието на общината, дефинирани от ключовите заинтересовани страни на местно ниво. В процеса на разработване на стратегията беше включена много широка част от местните заинтересовани лица – физически и юридически такива и бяха отразени мненията на експерти и местни лидери. По време на обсъжданията се представяха и обсъждаха различни идеи, виждания и предложения.

Стратегията за местно развитие беше представена и приета на Общото събрание на МИГ, състояло се на 26.05.2016г.

## **2.2.Групи/сектори заинтересовани лица, участвали в разработване на стратегията**

В периода на гореописания процес на популяризация и изготвяне на стратегията се включиха широк спектър от групи заинтересовани лица. В рамките на трите сектора, стопански, нестопански и публичен се детайлизираха допълнително групите, които имат пряко отношение и интерес към отделните мерки за включване в СВОМР по източници на финансиране. Логичен беше интересът на голяма част от земеделските производители и животновъди към мерките от ПРСР по време на двете информационни кампании в с. Бата и с. Страцин. Присъстващите показаха явен интерес за финансиране на лозови, овощни масиви и други трайни насаждения, както и финансиране в областта на отглеждането на едър рогат добитък. От друга страна наличието на развита социална институция в с. Бата, както и традиционна читалищна дейност в гр. Каблешково и гр. Ахелой активира представителите на нестопанския сектор в лицето на СНЦ, читалища и социални институции по време на информационните срещи, което гарантира достатъчно голям интерес към мерки от ОПРЧР за включване в стратегията. Като баланс и допълнение на интереса на заинтересованите страни към мерките, финансирани от ОПРЧР се явяват представителите на бизнеса в лицето на икономически активните субекти на територията на община Поморие.

Голяма част от участниците на информационните конференции в гр. Каблешково и гр. Поморие демонстрираха потенциален интерес към мерки, които да включват дейности финансирани по ПРСР и ОПИК. Представители на бизнеса извън сектор земеделие и животновъдство изразиха желание за кандидатстване по проекти за подобряване на материалната база на съществуващите фирми. Други проявиха интерес за стартиране на бизнес, свързан с развитие на туристическа или друга дейност. Земеделските стопани се интересуваша от възможностите за производство на биологични земеделски продукти, от повишаване на енергийната ефективност в стопанствата им и др. Представители на хранително-преработвателната промишленост в района зададоха въпроса за финансиране на



### **Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

проекти за въвеждането на методи за намаляване консумацията на природни ресурси и оползотворяване на вторични суровини и производствените отпадъци по време на производствения процес.

В рамките на проведените обучения и обществени обсъждания в трите най-големи населени места на територията на МИГ участваха както представители на местната власт в лицето на ръководството на общинска администрация, и служители по сфера на компетентност, земеделски стопани, животновъди, представители на бизнеса и СНЦ в обществена и частна полза, така и образователни институции и спортни клубове.

В тази връзка, в рамките на проведените обществени обсъждания и обучения в процеса на разработване на стратегията се включиха **над 88 % от заинтересованите страни**, което декларира активното участие на общността и желанието за интегрирано развитие на идентифицираните заинтересовани страни от територията на МИГ.

Активните представители и на трите представени сектора – публичен, стопански и нестопански сектор дадоха своя принос с мнения и експертиза по ключови за развитие на територията теми и изявиха интерес и желание за включване в разработването на СВОМР. Тези представители на заинтересованите страни изиграха както експертна така и корективна роля, познавайки в дълбочина проблемите и потенциала на региона.

Представители на трите сектора работиха по изготвянето на вариант на СВОМР, който бе предложен, обсъждан, коригиран и в крайна сметка приет от местната общност. В допълнение, участието на всички заинтересовани лица при разработване на стратегията намери и своето отражение в състава на членовете на ОС на МИГ. В този смисъл до голяма степен почти всички заинтересовани страни имат свой представител във Върховния колективен орган на МИГ Поморие.

### **3. Описание на ситуацията в района към момента на кандидатстване**

#### **3.1. Анализ на нуждите и потенциала за развитие на територията**

Подходящите **природни условия** на територията на МИГ Поморие допринасят за формиране на икономиката, в която структуроопределящи са секторните отрасли туризъм, преработващата промишленост и селско стопанство. **Поморийското езеро** с неговите калолечебни свойства е от ключово значение за развитието на района и превръща община Поморие в атрактивна дестинация не само за морски, но и за балнеолечебен, спа- и уелнес туризъм. Соленото езеро е естествено находище на лечебна кал и рапа, на базата на което е организирано производство на лечебни луги с екстракти. Наличието на **защитени територии** е добра предпоставка за развитието на еко- и орнитоложки туризъм. Територията на МИГ Поморие съчетава уникален растителен и животински свят, характерен едновременно за планинския и морски климат.

Наред с различните форми на **туризъм**, местното население развива **лозарство, винарство и риболов**. Община Поморие се характеризира с висок дял на земеделските територии. Делът на населените места и урбанизираните територии (1.8%) е по-нисък от средния дял за страната (4.1%) и област Бургас (2.4%). Наличието на плодородна земеделска земя създава



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

възможности за производство на селскостопанска продукция като суровина за хранително-вкусовата промишленост. Значителен дял земеделски земи и плодородни почви са подходящи за отглеждане на зърнено-хлебни, зърнено-фуражни и технически култури и трайни насаждения.

Община Поморие се намира в много **благоприятно географско и транспортно-комуникационно местоположение** спрямо главните инфраструктури коридори. Този фактор оказва положително влияние върху социално-икономическото ѝ развитие. Тревожно е незадоволителното състояние на третокласната пътна мрежа в общината. Около 62,6% от трайната настилка на третокласните пътища е в лошо състояние. Преобладаващата част е с разрушено асфалтово покритие с множество локални повреди. Влошено е отводняването, поради незадоволителното състояние на отводнителните съоръжения и ниво на банкетите. Участъците от третокласната пътна мрежа се нуждаят спешно от основен ремонт. Делът на общинските пътища в пътната мрежа на община Поморие е 73%. За подобряване на тяхното състояние са необходими значителни инвестиции за рехабилитация.

Изградената **водопроводна мрежа** в община Поморие не задоволява напълно нуждите от максимална дневна консумация на вода. Водопроводите са в лошо експлоатационно състояние, намалена надеждност и загубите на питейна вода са големи. В село Каменар и град Каблешково е нужна цялостна реконструкция и подмяна на изградената водопроводна мрежа. Освен във градовете Поморие и Ахелой, канализация има и в гр. Каблешково и село Габерово, но тя е само частично изградена. Откроява се необходимостта от спешно доизграждане на канализационните мрежи.

**Електроразпределителната мрежа 20kV** е с показатели за изграденост над средните за страната по отношение на пространствената организация, но с мощности малко под средните. Необходимо е газифицирането на общината, като подаването на битова газ е необходимо да се извърши както за обществените сгради, така и за фирмите и частните домове. Това значително ще намали обществените разходи, ще понижи себестойността на произвежданата продукция и ще намали разходите за електричество на домакинствата.

**Съобщителната инфраструктура** е на средно ниво. Необходимо е усъвършенстването на предлаганите интернет услуги, на цифровата инфраструктура и на качеството на телефонната мрежа на територията на цялата община.

В населените места на общината се наблюдават редица проблемни точки от **градоустройствено и архитектурно** естество. Състоянието на голяма част от обществените сгради не е задоволително. Очевидна е необходимостта от защита, опазване и разширяване на обществените озеленени площи. Градската физическа среда и сградния фонд в големи части от територията на град Поморие са амортизирани и имат нужда от реконструкция. В града се идентифицира също необходимостта от нови производствени терени и пространства за курортни обекти, обслужващи обекти и паркове. Град Каблешково има необходимост от освобождаването на нови терени за жилищно строителство и от територия за развитие на производствени дейности, свързани главно с обработка и преработка на селскостопанска продукция. Осигуряването на устойчивост на селищната мрежа и изграждането на



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

качествена селищна среда, гарантираща устойчиво социално-икономическо и екологическо развитие и достоен жизнен стандарт и съществуване следва да бъде една от приоритетните задачи пред общинската политика за устойчиво местно развитие.

Тенденцията за увеличаване на относителния дял на градското население и намаление на населението в селата, която важи за цялата страна се наблюдава и в този регион. По данни на НСИ за 2014 г. продължава, макар и слабо, процеса на **застаряване на населението**, което се изразява в намаляване на процента на хората в трудоспособна възраст и увеличаване на броя на хората във възрастовата група 65+. Застаряване на населението води до промени в неговата основна възрастова структура - разпределението на населението под, във и над трудоспособна възраст. Към 31.12.2014 г. 62,2 % от населението в община Поморие, или 17 189 души, са в трудоспособна възраст. От тях 52.5% са мъже, а останалите 47.5% - жени. В сравнение с 2011 г. броят на хората в тази категория е намалял с около един процент. В трудоспособна възраст са 69.8% от населението в градовете на общината. Населението под трудоспособна възраст е 4 548 души (16.4%), а над трудоспособна възраст – 5 886 души (21.3%). Това е индикатор за общ спад в урбанистичното развитие както в количествено, така и в качествено отношение и има своето пряко следствие за създаване на предпоставки за повишен риск от социална изключеност на определени възрастови групи (най-възрастните и самотноживеещите). Животът на възрастните хора в отдалечените населени места в община Поморие е затруднен, основно поради липсата на достатъчно средства и ограничения достъп до здравеопазване, невъзможността или затрудненията с осъществяването на комунално-битовите дейности и най-вече социалната изолация.

Разпределението на населението на община Поморие по **етнически групи** по данни от преброяванията през 2011 г. показва, че доминираща е българската етническа група - 17 992 души, или 73.4% от лицата, доброволно декларирали етническата си принадлежност (88.7% от населението на общината). За област Бургас дялът е 80.5% (298 128 души). Към турската етническа група са се причислили 4 947 души, или 20.2% от отговорилите лица. Поморие е сред общините, в които дялът на турската етническа група е по-висок от този за страната (8.8%). Голям процент на български граждани с турски произход се отчита в с. Дъбник - 98,8%, с. Белодол - 98 %, с. Косовец - 95,7% и с. Гълъбец - 46,06%. Ромският етнос е третият по численост в общината. Към 1.02.2011 г. той наброява 1307 души с относителен дял 5.3%. За област Бургас относителният дял е 5.0% (18 424 души). В град Ахелой е концентриран сравнително голям брой българи от ромски произход - 816 души, или 28 % от цялото население. 56% от населението на с. Бата се причислява към ромската етническа група. В село Медово също броят на ромите е сравнително голям - 34,6 %.

Към малцинствените групи в община Поморие спада и групата на **мигрантите**. В общината живеят между 2000 и 7000 руски граждани. Конкретни данни за точния брой на постоянно пребиваващите руски граждани липсват. Много хора идват като туристи, купуват втори имот за почивка в България, а след няколко години се пренасят за постоянно. Голяма част от руските мигранти са пенсионери, но има и много млади хора, които местят бизнеса си у нас.



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

Характерът на **икономиката** на община Поморие се определя в значителна степен от сезонността на дейностите в сектора на услугите. Това от своя страна дава отражение и върху динамиката в заетостта и безработицата в областта. Общият брой на заетите лица през 2011 г. в трудоспособна възраст в община Поморие е 9429 души, от които 5131 са мъже, а 4298 жени. Съответно най-голям е броят на заетите в градовете 7234 души. Най-много заети лица има в отрасловия сектор Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети - 1680 човека, следван от сектор Хотелиерство и ресторантьорство с 1434 души. В тази категория следва да се има предвид, че заетостта има сезонен характер, както е и в сектор Строителство, където броят на заетите лица е 1350. Броят на заетите лица в двата сектора Преработваща промишленост и Селско, горски и рибно стопанство е съответно 860 и 600 души. Когато се направи разделение между обществен и частен сектор може да се подчертае, че средната годишна заплата в обществения сектор е по-висока от тази в частния сектор.

Общият брой на **безработните лица** в община Поморие през 2014 г. се е увеличил значително - 1021 души, в сравнение с 2011 г., когато е бил 666 души. През 2014 г. има двойно повече безработни жени – 668, отколкото мъже – 353 души. Най-голям е броят на безработните лица във възрастовата група над 55 години (17.0%), следвани от лицата на възраст 35-39 години (14.5%), на следващо място се нареждат хората от 25 до 29 години (13.6%), от 40 до 44 години (13.1%) и т.н. От гледна точка на степента на образование най-малко безработни лица има сред завършилите висше образование – 8,7%, а най-голям процент формират хората със средно образование – 48.6%. 32,8% са безработните лица с основно образование или по-ниско.

**Равнището на безработица** в община Поморие е по-ниско от средногодишното равнище на безработица в страната – 7,85% при 11,1% за страната през 2014 г. В сравнение с 2010 г., през 2014 г. се е увеличил броят на безработните лица с продължителност на регистрацията повече от 1 година – от 47 през 2010 г. на 62 през 2014 г. В община Поморие намалява търсенето на работна ръка поради ограниченото разкриване на нови работни места и недостатъчни инвестиции в заетостта и предприемачеството. Нараснала е младежката безработица, т.е. броя на регистрираните безработни на възраст до 29 години, които са 109 души през 2010 г., а през 2014 са се увеличили на 194. Безработицата сред младежите се увеличава, най-вече поради факта, че нивото на образование на територията на община Поморие е високо, а за запълване на вакантните работни места се търсят най-вече хора с по-ниска квалификация. Това е основна причина за емиграцията на активното работоспособно население и най-вече на тази възрастова група.

Специализирана медицинска помощ в община Поморие се предлага единствено в градовете Поморие и Каблешково. Голям недостатък в здравеопазването в община Поморие е недостигът на лекари в първичната медицинска помощ, както и липсата на лечебно заведение тип «хоспис» и/или структури за долекуване и продължително лечение. Въпреки относително оптималния брой на лечебни заведения за специализирана медицинска помощ, общият брой на работещите специалисти в извънболничната и болничната медицинска помощ е недостатъчен, което рефлектира върху качеството на медицинските услуги. В



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

търсене на по-атрактивно заплащане на труда се наблюдава изтичане на специалисти към областния център и извън страната. По-голямата част от лечебните заведения е съсредоточена в общинския център, което ограничава възможностите за достъп на пациентите и за оказване на качествена първична и специализирана медицинска и дентална помощ, както и лекарствоснабдяването в малките и отдалечени населени места. Поради липса на достатъчен брой общопрактикуващи лекари и дентални лекари физическото обслужване на пациенти в селата е затруднено. Необходимо е прилагането на специализиран подход и грижи за лицата в неравностойно положение, на тези от уязвимите групи с цел осигуряване на равнопоставеност в достъпа до здравни услуги.

На територията на общината са разкрити и функционират общо **7 социални институции:**

- Дом за възрастни хора с физически увреждания в село Горица за мъже и жени над 18 години,
- Защитено жилище в село Бата за лица с умствена изостаналост от 18 до 30 години,
- Преходно жилище в село Бата за деца от 16 до 18г. и лица над 18г. до 25 г.,
- Социален учебно-професионален център също в село Бата за лица от 16 до 35г.,
- Център за настаняване от семеен тип за деца в село Бата за деца от 3 до 18г. ,
- Център за обществена подкрепа в град Поморие за деца до 18 години в риск и техните семейства
- „Център за настаняване от семеен тип“ в град Поморие“.

Социалната институция „Център за настаняване от семеен тип“ в град Поморие“ беше изградена по проект „Изграждане на ЦНСТ в Община Поморие“, финансиран по Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007-2013 г., а в рамките на проект „Предоставяне на социална услуга „Център за настаняване от семеен тип“ в град Поморие“, финансиран по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013 г., беше създаден устойчив модел за деинституционализация на деца с увреждания, настанени в домове за медико-социални грижи и в специализираните на територията на страната институции за деца с умствена изостаналост и физически увреждания.

В общината се налага тенденцията за разширяване на мрежата от услуги в семейна среда за възрастни и деца в риск чрез разкриване на Дневни центрове за деца и за възрастни. Изграждането на нови Защитени и Преходни жилища се базира на „Националната стратегия за дългосрочна грижа“ както и на „Визията за деинституционализацията на децата в Република България“.

Необходимо е разширяване на социалните услуги в общината в областта на превенция за подкрепа на семействата с деца в риск, възрастни хора с увреждания, самотно живеещи стари хора, лица в неравностойно положение. Социалната политика на община Поморие следва да бъде насочена към развиването на модерна, ефективна система от социални услуги, които поставят в своя център ползвателя, отговарят на нуждите на общността, осигуряват равен достъп и непрекъснато подобряват своето качество.

Следва да бъдат спазени принципите и ценностите при планирането и предоставянето на социални услуги, а именно:





**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

- Съответствие на социалните услуги с международните документи относно човешките права.
- Обществена солидарност и толерантност към всички социални групи.
- Ефективност и ефикасност на социалните услуги и партньорствата.
- Равен достъп до услуги за всички, живеещи на територията на Общината.
- Приоритетно развитие на услугите в общността.
- Предоставяне на възможност за участие на потребителите в процеса на планиране и потребление на услугите.
- Ефективност и прозрачност при усвояването на финансовите средства.

Степента на **образование** на населението на община Поморие се увеличава през последните години. Наблюдава се ясно изразената тенденция на увеличаване на броя и дела на населението с висше и средно образование, при същевременно намаляване на броя на лицата с основно и по-ниско образование. Действащите на територията на община Поморие детски градини и училища удовлетворяват потребностите ѝ с оглед на броя на децата и учениците. Необходими са инвестиции за подобряване на сградния фонд и материалната база на образователните институции. Липсват статистически данни за отпадналите от образователната система деца на територията на общината, но такива безспорно има, главно в селските райони и основно от етническите малцинства. Необходимо е привличането на млади хора с педагогическо образование и насочване на усилия към повишаване на мотивацията им за практикуване на учителската професия, както и насърчаване към въвеждане на съвременни методи на преподаване в образователния процес. Община Поморие следва да продължава усилията си за интегриране на децата със специални образователни потребности (СОП) и на децата от малцинствените групи.

Богатото **културно-историческото наследство** на територията на община Поморие създава множество предпоставки за диверсификация на източниците за устойчиво местно развитие, предвид обстоятелството, че вътрешните зони на общината дават много възможности за алтернативен туризъм (културен, еко, спа, селски), който да привлече туристи, да разнообрази икономическата база и да създаде нова заетост. Необходима предпоставка за развитие на културата е опазването, съхранението и популяризацията на културно-историческото наследство, както и осигуряване на приемственост между поколенията. Голям минус е недостатъчната финансова обезпеченост за развитието на културата и съхранение, поддръжка и ремонт, реставрация и консервация на недвижимите и движимите културни ценности. Необходимо е разработване и изпълнение на съвместни проекти между сродни културни организации, разширяване на международните културни контакти и по-интензивно популяризиране на културно-историческото наследство и на културните мероприятия.

**Спортът** в Община Поморие е с дългогодишни традиции, високи постижения и международно признание. Най-успешно се развиват спортните танци, ветроходството и футболът. За подобряване и поддръжане състоянието на спорта в общината е необходимо модернизиране на наличната спортна база и изграждане на нови спортни съоръжения,



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

изграждане на спортни обекти, съоръжения и спортни площадки и подобряване на условията за развитие на спорта за хората с увреждания в неравностойно положение, развитие на интеграционните схеми чрез спортни мероприятия.

С оглед на специфичните териториални и климатични дадености на община Поморие при разпределението на **икономическите отраслови сектори** водещо място заема сектора на услугите. Най-голям е броят на регистрираните стопански субекти в сектор Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети - 661 - 36,9%. На второ място се нарежда сектор Хотелиерство и ресторантьорство с 13% - 233 предприятия, на трето място - Операции с недвижими имоти - 9,4 % - 169 фирми. Следващ в статистиката е сектор: Селско, горско и рибно стопанство с 152 регистрирани предприятия, който през последните години благодарение на финансирането от държавния бюджет и от страна на европейските програми бележи значително развитие. За сравнение през 2011 са били регистрирани едва 63 фирми. Въпреки регистрираното увеличение през последните години, броят на фирмите от преработващата промишленост е малък в сравнение с други сектори - общо 87.

Последно измерените данни от ТСБ-Бургас за придобитите **дълготрайни материални активи** от фирмите на територията на община Поморие датират от 2010 г. Данните показват, че от 2006 година до 2010 г. придобитите дълготрайни материални активи са намалели, като са се редуцирали разходите за тяхното придобиване. Машините и оборудването на голяма част от фирмите са морално остарели и амортизирани. Новозакупени дълготрайни материални активи има главно в промишлеността и по специално в производствените фирми и в частност при винопроизводителите, а също така и във фирмите в сферата на туризма и услугите.

През последните години се наблюдава ръст на **чуждестранните преки инвестиции** от нефинансовия сектор на община Поморие. През 2008 г. размерът им е бил 20100,5 хил. евро, през следващите години те не се покачват значително. През 2013 г. се отбелязва увеличение до 25032,9 хил. евро, а през 2014 г. чуждестранните преки инвестиции се равняват на 27053,8 хил. евро. Като цяло обаче размерът на чуждестранните преки инвестиции е незадоволителен.

С оглед на специфичните териториални и климатични дадености на община Поморие при разпределението на икономическите отраслови сектори водещо място заема **сектора на услугите**. В община Поморие развитието на туризма дава отражение и на други сектори, сред които особено на хотелиерството, ресторантьорството и търговията, което е обусловено от географското разположение на територията, близостта до Черно море и традиционния интерес на българските и чуждестранните туристи към този край. Туризмът и свързаните с него услуги – хотелиерство, ресторантьорство, операции с недвижими имоти, търговия, транспорт, строителство дават 66,3 % от приходи по отраслови сектори в община Поморие. Водещ отраслов сектор в община Поморие по произведена продукция е “Строителство” - в размер на 66 838 хил. лв., а приходите от дейността са 100 719 хил. лв. В сравнение с 2008г. (178 222 хил. лв.) обаче произведената продукция в този отрасъл през 2014 г. бележи намаление над 2 пъти (69 874 хил.лв.).



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

Второто място по значимост в общинската икономика се заема от отраслов сектор **“Преработваща промишленост”**, където през 2014 г. е произведена продукция на стойност 44 827 хил. лв., а нетните приходи от продажби са 48 589 хил. лв. В сравнение с 2008 г. (45 507 хил.лв.) размерът на общата продукция се е понижил. От подотраслите на преработващата промишленост водещо значение за икономиката на общината има хранително – вкусовата промишленост. Поморийският регион от дълбока древност е известен с най-благоприятните климатични и почвени условия в Черноморския басейн за производство на вина.

Благоприятните климатични условия в общината допринасят за развитие и **на селското стопанство**. Според размера на заеманите площи, зърнопроизводството е доминиращо в общината. На второ място по значение са трайните насаждения - предимно лозовите насаждения, при които доминират винените сортове. Земеделските територии заемат 273 418 дка или се равняват на 66,2% от общата площ на общината. Животновъдството е традиционен отрасъл за общината. Неговото развитие е застъпено най-вече в малките населени места, където представлява основен поминък за населението.

Към 31.12.2012 г. броя на регистрираните **земеделски производители** е 536. С течение на времето броят им се е увеличил. През 2015 г. общия брой на земеделските производители е 1024, от които 746 регистрирани със седалище на територията на община Поморие и местоизвършване на дейността също на територията на община Поморие.

Анализът на процесите в развитието на икономиката на община Поморие показва, че като цяло те следват общите тенденции в макроикономиката на Черноморската област. Икономическият облик на община Поморие се формира най-вече от третичния сектор на услугите, което е основна пречка за по- успешното развитие на икономиката дейност в района. Други фактори, оказващи негативно влияние върху икономическите процеси в общината са последиците от икономическата криза в глобален и национален мащаб, довели до намаляване на притока на свежи инвестиции, до свиване на търсенето на стоки и услуги и до намаляване най-вече на туристическия поток, както от чужбина, така и от България. Сектор Строителство все още запазва водеща позиция по показатели произведена продукция и приходи от дейността в икономиката на община Поморие, но статистическите данни показват, че този сектор бележи стагнация в развитието си. Като се има предвид бума в развитието на сектор Строителство до началото на финансовата криза и неговия голям принос за създаване заетост, неговото развитие в негативен план през следващите години повлиява до голяма степен на икономическия профил на общината.

През последните години индустрията в общината губи икономическите си позиции, като се развиват предимно пазарно ориентирани производства, а нехарактерните се закриват или значително намаляват дейността си.

Сектор Преработваща промишленост е втори по значимост в общинската икономика, но има нужда от по-голямо развитие и повишаване на конкурентоспособността чрез увеличаване на размера на инвестициите и диверсифициране на икономическите дейности.



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

Традиционният за общината сектор Селско, горско и рибно стопанство бележи развитие през последните години, но получаваното държавно финансиране не представлява достатъчен стимул за местното население за развитие на земеделска дейност.

Въпреки благоприятната тенденция този сектор е все още далеч от потенциала си за генериране на брутна добавена стойност и допринася слабо за повишаване на конкурентоспособността на общинската икономика. Сериозна пречка за ефективното развитие на селското стопанство е силно раздробената и разпокъсана земеделска земя. Друг проблем представляват ограничените инвестиционни възможности на създадените земеделски кооперации и сдружения на частни земеделски стопани. Машинният парк е амортизиран и недостатъчен. Напоителните системи, които имат изключително важно значение за земеделието, са също в недобро състояние. Този сектор има голямо икономическо значение, тъй като създава суровини за много други отрасли и е основа за ресурсно осигуряване. Освен това има потенциала за осигуряване на поминък и заетост на значителна част от местното население. Чрез добавянето на стойност в селските райони могат да се създадат целогодишни работни места и да се прекрати тяхното обезлюдяване.

Идентифицира се нуждата от по-активно използване на възможностите за кандидатстване по програми на ЕС.

Малките и средни предприятия в общината разчитат главно на националните и местните пазари за реализиране на продукцията си, като голяма част от тях реализират целият си оборот в рамките на общината, в която са регистрирани. Достъп до международните пазари за момента имат големите производители, напр. винопроизводителите, които са определено експортно ориентирани и бележат ръст в износа на готовата си продукция.

Въвеждането на нови технологии и инвестирането в нова техника са фактори, които играят съществена роля за повишаване на конкурентоспособността на фирмите на свободния пазар. В община Поморие за съжаление само малка част от фирмите имат възможност за въвеждане на нови технологии и инвестиции в материални активи. Основната пречка за модернизацията на предприятията е липсата на достатъчно финансови ресурси. Размерът на чуждестранните преки инвестиции на територията на общината е незадоволителен.

Въпреки негативната тенденция община Поморие има потенциал за развитие и силно изявиени възможности за привличане на инвестиции, главно заради благоприятното си местоположение, плодородна почва и климат.

Изборът на приоритетни икономически сектори в страната и на територията на община Поморие е силно базиран на два основни компонента – наличие на растящо търсене за продуктите на дадения сектор и възможността за задоволяване на това търсене предоставяйки конкурентоспособни стоки от гледна точка на цена (разходи на единица продукция) или качество (добавена стойност). Земеделieto и хранително-вкусовата промишленост отговарят в значителна степен и на двете условия.

Българските експортно-ориентирани предприятия имат потенциала за предлагане на конкурентноспособни стоки от гледна точка на цена и качество, при наличието на модерни технологии, квалифицирана работна ръка и умения с помощта на маркетингови похвати да



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

отличат продуктите си от тези на техните чуждестранни конкуренти. Добавената стойност на хранително-вкусовата промишленост се състои именно в маркетинга на произведените хранителни продукти. Това е основна предпоставка за успешното им пласиране на световните пазари. Развитието на този отрасъл има голям потенциал за създаване на заетост сред относително по-нискоквалифицираните кадри на пазара на труда.

От гледна точка на предлагането Земеделието и хранително-вкусовата промишленост имат значителен потенциал за развитие. Към 2012 г. селското и горско стопанство заемат 5.5% от БВП в България, а хранително-вкусовата промишленост – около 1.7%, като дялът им в брутната добавена стойност е съизмерим.

Поради природните дадености и стратегическото местоположение на общината секторите Селско, горско и рибно стопанство и Преработваща промишленост могат много успешно да бъдат доразвивани при наличието на най-важната предпоставка за това, а именно достатъчно възможности за финансиране. В този случай предприемачите, развиващи дейност в тези два сектора биха имали повече шансове за инвестиции в модерна техника и ноу-хау, които биха ги направили много по-конкурентноспособни на българския и световните пазари. Все повече се идентифицира нуждата от по-активно използване на възможностите за кандидатстване по Оперативните програми.

### **3.2. Идентифицирани групи от заинтересовани лица на територията на МИГ**

На базата на проведеното проучване “Идентифициране на групи от заинтересовани лица на територията на МИГ Поморие, анализ на икономическия им профил и потенциал за развитие” бяха определени основните групи от заинтересовани лица на територията на МИГ Поморие с оглед на специфичните характеристики на територията. Справка за детайлното категоризиране и брой на съответните заинтересовани групи може да бъде направена в по-горе споменатото проучване.

Сред идентифицираните групи има представители и на трите сектора – публичен, стопански и нестопански сектор.

На база на направените проучвания и анализи, както и на условията за допустимост при кандидатстване на отделните финансиращи програми може да се обобщят следните групи заинтересовани страни:

- **Местна власт.**
- **Земеделски производители и стопани;**
- **Животновъди;**
- **Представители на бизнеса;**
- **Кооперации.**
- **СНЦ в обществена полза (в т.ч. фондации в обществена полза)**



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

- **СНЦ в частна полза (в т.ч. фондации в частна полза)**
- **Образователни, културни и социални институции (в т.ч. читалища);**
- **Спортни клубове.**

Тези групи заинтересовани страни биха могли да допринесат в максимален аспект за качествено разработване и прилагане на СВОМР.

Идентифицираните групи от заинтересовани страни бяха представени в голяма степен (8 от общо 9 заинтересовани групи) както при провеждането на обученията за екипа на МИГ и местни лидери, така и при провеждането на обществените обсъждания на проекта на Стратегията за ВОМР. Точното процентно съотношение е представено в следната графика:



### 3.3. Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите

<b>СИЛНИ СТРАНИ</b>	<b>СЛАБИ СТРАНИ</b>
<b>Природни ресурси и културно-историческо наследство</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Стратегическо природо-географско и транспортно-комуникационно местоположение</li> <li>- Град Поморие е център с микрорегионално значение в територията на област Бургас</li> <li>- Много добро ниво на административна и обслужваща функция с надобщинско значение</li> <li>- Значителен дял земеделски земи и плодородни почви подходящи за отглеждане на зърнено-хлебни, зърнено-</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Недостатъчни средства за опазване и поддържане на недвижимите културни ценности, за съхраняване и опазване на природното наследство, за развитие на туристическата инфраструктура</li> <li>- Агресивно застрояване в крайбрежните зони</li> <li>- Недостатъчно популяризиране на културното-историческо наследство</li> </ul>



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

<p><i>фуражни и технически култури, трайни насаждения.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Възможности за разнообразяване на традиционния морски туризъм с туристически пакети от културен, балнеолечебен, еко- и селски туризъм</li> <li>- Голямо биологично разнообразие, включително и върху защитени зони и териториите, наличие на минерални извори, благоприятен климат с положителни средногодишни температури</li> <li>- Възможности за използване на природните ресурси за развитие на туризъм, екологично земеделие, преработвателна промишленост, търговия</li> <li>- Наличието на зони по Натура 2000 – принос за туризма</li> <li>- Богато културно-историческо наследство</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Натовареността на обектите на КИИ с туристически посещения е много под равнището на капацитета им</li> <li>- Незадоволително състояние на обществените сгради на културните институции в селските райони на общината</li> <li>- Читалищата са единствените обществени сгради в селата, в които се извършва социално-културна дейност и все още не са загубили културно-просветната си значимост</li> <li>- Липса/недостатъчни мерки и дейности за възстановяване/поддържане/подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания</li> <li>- Липса на инвестиции в разработването и развитието на минералните извори, включително и за балнеотуризъм</li> </ul>
<b>Човешки ресурси, социална инфраструктура, образование, здравеопазване</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Сравнително благоприятно съотношение на възрастовите групи - превес на хората в под трудоспособна и в трудоспособна възраст спрямо хората на 65 и повече години.</li> <li>- Тенденция за разширяване на мрежата от услуги в семейна среда за възрастни и деца в риск чрез разкриване на Дневни центрове за деца и за възрастни</li> <li>- Стартиране на процеса по утвърждаване на приемната грижа, който съвместно с възможностите за настаняване при близки и роднини представлява сериозен ресурс за превенция от настаняване в специализирани институции</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Не достатъчно добро ниво на медицинското обслужване и здравеопазване</li> <li>- Недостатъчен брой на специалистите в извънболничната и болничната медицинска помощ</li> <li>- Изтичане на специалисти към областния център и извън страната</li> <li>- Съсредоточаване на предлагането на медицинска помощ в общинския център</li> <li>- Ограничен достъп до специализирана медицинска помощ за малките населени места</li> <li>- Константно застаряване на населението и постепенно намаляване на</li> </ul>



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

<p>- Функциониращите на територията на общината детски градини и училища удовлетворяват потребностите ѝ с оглед на броя на децата и учениците</p> <p>- През периода 2008-2011г. са извършени инвестиции в подобряване на сградния фонд, енергийната ефективност и оборудване на образователните институции в община Поморие. Тези инвестиции продължават и през новия програмен период</p>	<p>населението в трудоспособна възраст в селата за сметка на градовете</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- По-голяма концентрация на жители в крайбрежните зони, отколкото във вътрешните зони на територията</li><li>- Повишен риск от социална изключеност на определени възрастови и малцинствени групи</li><li>- Сезонна заетост</li><li>- Увеличаване на броя на безработните лица</li><li>- Относително висок дял на безработица сред младежите</li><li>- Увеличаване на броя на лицата с увреждания</li><li>- Висок дял на неграмотност и високо равнище на безработица при малцинствените групи в малките населени места, липса на достъп до здравни, социални и образователни услуги</li><li>- Липсват статистически данни за отпадащите от образователната система на територията на общината деца</li><li>- Недостатъчна обвързаност на нуждите на пазара на труда с образователната система в общината</li><li>- Необходимост от комплексна интервенция, насочена срещу бедността, която да подпомогне семействата от малцинствените групи да осигурят шансове за социално включване и развитие на своите деца</li><li>- Липса на мотивацията за интегриране в образователната система сред малцинствените групи, трудности при</li></ul>
--	---





**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

	<p>усвояването на учебното съдържание, вследствие на недобро владение на българския книжовен език</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Необходимост от инвестиции за подобряване на сградния фонд и материалната база на образователните институции</li> <li>- Необходимост от модернизиране на наличната спортна база и изграждане на нови спортни съоръжения</li> <li>- Необходимост от подобряване на условията за развитие на спорта за хората с увреждания в неравностойно положение, развитие на интеграционните схеми чрез спортни мероприятия</li> </ul>
<b>Техническа инфраструктура, водоснабдяване</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Сравнително добре развита пътна мрежа, осигуряваща достъп до главните транспортни направления на страната</li> <li>- Предстои изграждане на автомагистрала “Черно море”, което значително ще подобри транспортните връзки на общината</li> <li>- Изпълнен Проект „Реконструкция и модернизация на пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ) – Поморие и реконструкция и рехабилитация на ВиК мрежа на гр. Поморие”</li> <li>- Изградена транспортна инфраструктура до всички населени места</li> <li>- Изградена съобщителна и енергийна система</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Лошо състояние на общинската и третокласна пътна мрежа</li> <li>- Технически амортизирани водопроводни мрежи в гр.Каблешково, гр.Ахелой и останалите населени места в общината</li> <li>- Недоизградена канализационната мрежа в населените места</li> <li>- Неизграденост на газоснабдителната мрежа в град Поморие</li> <li>- Незадоволително състояние на обществените сгради</li> <li>- Необходимост от освобождаването на територия за развитие на производствени дейности, свързани главно с обработка и преработка на селскостопанска продукция</li> <li>- Необходимост от защита, опазване и разширяване на обществените озеленени площи</li> </ul>



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

<b>Икономика</b>	
<ul style="list-style-type: none"><li>- Наличие на голям брой микро- и малки предприятия</li><li>- Високо ниво на икономическа активност на малките и средни предприятия</li><li>- Добре развита туристическа индустрия</li><li>- Секторът на туризма и свързаните с него услуги дават около 80% от приходите на местното население</li><li>- Добри традиции в земеделието и винопроизводството</li><li>- Голям брой самонаети в сектора на услугите</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>- Микро- и малките предприятия извършват дейност предимно в сектора на услугите</li><li>- Силна зависимост на икономическите дейности от туризма</li><li>- Малък дял на приходите и заетостта в промишлеността, понижаване на икономическите показатели в този сектор, липса на диверсифициране на икономическите дейности</li><li>- Липса на производства с висока добавена стойност</li><li>- Намалено търсене на работна сила поради ограниченото разкриване на нови работни места и недостатъчни инвестиции в заетостта и предприемачеството</li><li>- Недостатъчни знания и информация на бизнеса за подготовка на проекти за финансиране от фондовете на ЕС</li><li>- Недостатъчна инвестиционна активност поради липса на финансиране</li><li>- Технологичното оборудване на бизнеса не отговаря на съвременните изисквания</li><li>- Несъответствие на квалификацията и уменията на работната сила на потребностите на местната икономика</li><li>- Разпокъсаност на земеделската земя, амортизиране на материалните активи в селското стопанство, ограничени инвестиционни възможности на създадените земеделски кооперации и сдружения на частни земеделски стопани</li><li>- Незадоволителен размер на чуждите преки инвестиции</li></ul>



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

<b>ВЪЗМОЖНОСТИ</b>	<b>ЗАПЛАХИ</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Възможност за привличане на инвеститори за развитие на високотехнологични производства (за преодоляване на сезонната заетост и като алтернативна опора на икономиката)</li> <li>- Налични възможности за финансиране чрез оперативните програми на ЕС</li> <li>- Прилагане на европейските и националните политики по опазването на околната среда на местно ниво</li> <li>- В областта на селското стопанство - възможности за развитие и диверсификация на съществуващите дейности</li> <li>- Развитие на гражданския сектор</li> <li>- Възможности за трансгранично сътрудничество</li> <li>- Засилващ се интерес у българските и чуждестранните туристи към алтернативния туризъм</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Ниска конкурентоспособност на предприятията на територията на МИГ</li> <li>- Забавяне на икономическия растеж</li> <li>- Недостатъчно развити публично-частни партньорства, нужда от разнообразяване на формите на партньорство с местните власти и местния бизнес</li> <li>- Ниска предприемаческа култура</li> <li>- Труден достъп до финансиране, ограничаващо възможностите за инвестиции на съществуващите фирми</li> <li>- Административни и нормативни трудности</li> <li>- Задълбочаване на изолацията на вътрешните части на общината</li> <li>- Глобално затопляне и повишаване опасността от бедствия</li> </ul>

### **3.4. Потребности на уязвимите и малцинствени групи, при наличие на такива**

Под влиянието на определени социално-икономически и демографски фактори като например липса на работни места, ниски доходи, ниска квалификация и липса на професионална квалификация, откъснатост от семейната среда и липса на подкрепа от семейството, увреждане, здравословни проблеми, напреднала възраст и др. се обособяват следните рискови групи в община Поморие:

#### **Лица с увреждания**

Наличието на увреждане поражда сериозен риск от социално изключване, независимо от възрастта. Към 1.02.2011г. при 673 души (4.6%) от доброволно отговорилите на 16 и повече навършени години от община Поморие е констатирана трайно намалена работоспособност или степен на увреждане. За област Бургас дялът е 5.0% от отговорилите. Област Бургас се характеризира с най-нисък дял на лицата на 16 и повече навършени години с увреждания в



### **Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

страната. Намалената работоспособност, респективно степента на увреждане се определя в проценти спрямо възможностите на здравия човек. Сред лицата на 16 и повече навършени години с увреждания най-голям е дялът на лицата с трайно намалена работоспособност или степен на увреждане от 71 до 90% -194, или 28.8%. С трайно намалена работоспособност или степен на увреждане от 50 до 70% към критичния момент на преброяването са 179 души, или 26.6%. Лицата с най-висока степен на трайно намалена работоспособност – над 90%, са 174, или 25.9%. Най-нисък е дялът на тези с намалена работоспособност до 50% - 126, или 18.7%. Неотговорилите на доброволния въпрос лица на 16 и повече навършени години в област Бургас са 8 464, или 36.6% от местното население. За сравнение през 2014 г. броят на лицата с увреждания се е увеличил - 889 души като липсва информация за степента на работоспособност и увреждане.

### **Безработни**

Факторът безработица е свързан със социално-икономическото развитие на общината и е основна причина за емиграцията на активното работоспособно население. Безработицата може да се приеме като основен рисков фактор, свързан с доходите и стандарта на живот на хората в трудоспособна възраст.

От групата на безработните най-засегнати са:

- хора, които не са завършили средно образование
- хора в предпенсионна възраст, които не са конкурентноспособни на пазара на труда
- хора от етническите малцинства
- майките с деца и самотни родители
- хора с намалена работоспособност.

Основни проблеми в общия случай са социалната изолация, липса на трудов опит или квалификация, загубата на трудови навици, ниската мотивация за работа, трайно намалена или загубена работоспособност в следствие на заболяване, ангажираност в семейството – особено за самотните родители, майки на малки деца. Тези неравностойни групи от безработни на пазара на труда са обект на специални грижи от страна на службите по заетостта. Към различните целеви групи в неравностойно положение следва да се прилага диференциран подход, който да отговаря оптимално на нуждите им.

### **Деца в риск**

Към тази група се включват (данни за 2014 г.):

- Деца, които живеят в социално слаби семейства – 126
- Деца на самотни родители – няма данни
- Деца в риск от отпадане от училище – няма данни
- Деца с увреждания – 40
- Деца жертви на насилие – 2 бр.
- Деца с противообществени прояви– 41 бр. /деца минали през МКБППМН/



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

- Деца, жертва на трафик – няма данни

Специфичен проблем на децата от семейства в неравностойно положение е ниското качество на живот и влошеният социално-психологически климат в семействата. Помощите за безработни не могат да компенсират цялостния проблем на семействата в риск. Невъзможността за справяне със ситуацията е предпоставка за явления като: стрес, депресия, домашно насилие, разпадане на семействата, изоставяне на деца и др., които водят до редица други неблагоприятни последици. Най-често срещаните причини за отпадане на деца от системата на образованието се коренят в самите семейства и могат да бъдат свързани с:

- мястото на образованието в ценностната система на семейството
- икономическа нестабилност, изразяваща се в безработица, бедност на семейството и липса на финансови средства
- необходимост от работна ръка за осигуряване на прехраната в социално-слаби семейства
- трудности при усвояването на учебното съдържание, вследствие на недобро владение на българския книжовен език
- липса на мотивация за учене, негативно отношение към училището.

### **Етнически малцинства**

Сред етническите малцинства и най-вече сред ромското население са налице различни фактори, подхранващи бедността - ранно отпадане от училище, ниско образование, трайна безработица и липса на трудови навици, ограничени възможности за заетост, лоши битови условия, липса на достъп до здравни, социални и образователни услуги. Допълнителен фактор, който подсилва социалната изолация е струпването на по-голямата част от тази малцинствена група в обособени ромски квартали. Тези квартали са районите с най-голям относителен дял на непълнолетни майки, деца, настанени в институции и деца с риск от отпадане от училищното образование. В тази група попадат семейства в неравностойно положение, чиито деца рискуват да повторят модела на социална изолация на своите родители. За да се разбие този затворен цикъл е необходима комплексна интервенция насочена срещу бедността, която да подпомогне семействата да осигурят шансове за социално включване и развитие на своите деца.

### **Мигранти**

В община Поморие всяка година се увеличава увеличава притокът на мигранти от руски произход. На територията на общината постоянно пребивават между 2000 и 7000 руски граждани. По-голямата част от тях са пенсионери, търсещи спокойствието на малките населени места. Друга част са млади и образовани хора, желаещи да се интегрират в българското общество, които местят бизнеса си в България или се заемат с изцяло нови начинания.



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

Тази малцинствена група се сблъска най-вече с административни трудности при преместването си в България, както изпитва трудности и при преодоляване на езиковата бариера. Широко прието е разбирането, че придобиването на езикови умения е от решаващо значение за интеграцията. Усъвършенстваните езикови умения осигуряват по-добри възможности за работа, независимост и участие на жените мигранти в пазара на труда.

За интеграцията се изисква ангажираност на приемащото общество за приемането на мигрантите, зачитането на правата и културите им и осведомяването им относно техните задължения. Същевременно мигрантите трябва да покажат своето желание да се интегрират и да спазват правилата и ценностите на обществата, в които живеят.

За по-успешно социално приобщаване на тази група граждани е необходимо адаптирането на училищната система към по-голямото многообразие на учениците като състав, за да осигурят висококачествено образование за всички. Сред примерите за полезни дейности за приобщаване са езиковите курсове за родители, свързани с предоставянето на насоки за образованието на техните деца, наставничеството и индивидуалното обучение.

### **Самотно живеещи стари хора**

Според данни на общинско предприятие Социално обслужване броят на самотно живеещите стари хора в община Поморие през 2014 г. е 400 човека. Животът на възрастните хора в отдалечените населени места в община Поморие е изключително затруднен, основно поради липсата на достатъчно средства и ограничения достъп до здравеопазване, невъзможността или затрудненията с осъществяването на комунално-битовите дейности и най-вече социалната изолация. Една част от възрастните хора имат нужда от обгрижване. Друга част от тях имат нужда от ползване на специализирани институции за предоставяне на социални услуги - домове за стари хора, дневен център за стари хора и др.

Основните идентифицирани потребности на старите хора, настанени в домове са: нужда от грижа, особено за лежащите, предоставяне на грижа, достъп до медицинско обслужване, осигуряване на възможности за общуване и запълване на свободното време според индивидуалните интереси на клиентите.

При анализа на рисковите групи беше констатирана липсата на достатъчно точни данни за броя на лицата, които попадат в съответните групи, особено в случаите на потенциален риск. Една от причините за това е, че системите на социалното подпомагане и социалните услуги не са ориентирани към превенция на риска от социално изключване. Затова в ползрението на съответните служби са само лицата, чиито проблеми са ескалирали. От друга страна, голяма част от рисковете и групите са новопоявили се и системите за закрила все още не ги разпознават, което води и до невъзможност на системите за статистиката да ги обхванат. Данните за броя на лицата от съответните групи (с изключение на наставените в специализирани институции и лицата с увреждания) са приблизителни, тъй като рискът от социално изключване е резултат от съчетаване на фактори от различно естество, а не резултат от една единствена характеристика. Така например, само наличието на много деца в семейството не може да бъде предпоставка за социално изключване, ако към тази



*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

характеристика не са включени и други, като продължителна безработица, липса на жилище или ниско образование на родителите.

#### 4. Цели на стратегията

##### 4.1. Цели на стратегията и приоритети за развитие на територията

**Основните проблеми**, идентифицирани в резултат от цялостният SWOT анализ (на база проучвания, интервюта и анкети) могат да бъдат обобщени като:

- ❖ **финансови и икономически**
- ❖ **социални**
- ❖ **инфраструктурни**

✚ Основните **икономически проблеми** са намаленото търсене на работна сила поради ограниченото разкриване на нови работни места, недостатъчната инвестиционна активност поради липса на финансиране, липсата на производства с висока добавена стойност, несъответствието на квалификацията и уменията на работната сила на потребностите на местната икономика. Все по-затруднен става достъпът до субсидии и средства за съфинансиране на земеделските стопанства, инвестиционните възможности на създадените земеделски кооперации и сдружения на частни земеделски стопани са ограничени, което води до амортизиране на материалната база и по-ниска конкурентоспособност.

✚ Основните **социални проблеми** са константното застаряване на населението и постепенно намаляване на населението в трудоспособна възраст в селата за сметка на градовете, незадоволителното ниво на медицинското обслужване и здравеопазване, по-голямата концентрация на жители в крайбрежните зони, отколкото във вътрешните зони на територията, увеличаване на броя на безработните лица, включително и на младите хора, сезонната заетост, висок дял на неграмотност и високо равнище на безработица при малцинствените групи в малките населени места. Влошената възрастова структура на населението ще повиши необходимостта от по-адекватни и качествени социални услуги и здравеопазване. Увеличава се броят на хората в нужда и хората от рисковите групи и групите в неравностойно положение. Необходима е комплексна интервенция насочена срещу социалната изолация и увеличаване на бедността.

✚ Като цяло в територията съществува сравнително равномерно изградена **инфраструктура**, но с влошено качество. Състояние на общинската и третокласна пътна мрежа е незадоволително, водопроводните мрежи са технически амортизирани, канализационната мрежа и газоснабдителната мрежа са недоизградени. Състоянието на обществените сгради и на културните институции в общината е незадоволително. Средствата за опазване и поддържане на недвижимите културни ценности, за съхраняване



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

и опазване на природното наследство, за развитие на туристическата инфраструктура са недостатъчни.

Успешното комбиниране на налични ресурси на територията, различните форми на съвместно финансиране и сътрудничество и усвояване на средства от ЕС чрез МИГ ще подкрепи развитието на земеделието, развиването на разнообразни бизнес форми и инициативи и ще повиши привлекателността на региона за външни инвеститори. Подпомагането на местните предприемачи с цел въвеждане на нови технологии и модернизиране на икономиката ще допринесе за преодоляване на спада в обема на производството на фирмите в секторите промишленост и селско стопанство.

Финансирането на проекти, свързани с инженерната инфраструктура, посредством фондовете на ЕС, ще спомогне за ограничаването на тази слаба страна на територията. Подобряването състоянието на инженерната инфраструктура ще окаже положително въздействие върху състоянието на туризма и ще доведе до прилив на инвестиции на територията на МИГ Поморие.

Привличането на инвестиции към региона посредством промотирането и използването на местните ресурси (развитие на селско и горско стопанство, бизнес и туризъм) ще задържи младото население, създавайки му възможности за заетост. Възможностите за повишаване на квалификациите и откриването на нови работни места посредством подпомогнатите от МИГ проекти ще намали безработицата, ще подобри демографските характеристики, задържайки младежите на територията на МИГ Поморие. Включването на мерки в СМР за изграждане на техническа и социална инфраструктура ще подобри и модернизира икономическото развитие и ще допринесе за преодоляване на изолираността на селата.

Подобряването на координацията и сътрудничеството между организациите от различните сектори подпомага създаването на единна стратегия за водено от общностите местно развитие, която ще ограничи зависимостта на заинтересованите страни от централно бюджетно финансиране и ще подобри имиджа на МИГ Поморие.

Целите и приоритетите на Стратегията за местно развитие на територията на МИГ Поморие са формулирани на базата на прилагането на подхода „отдолу-нагоре”, с оглед на установените нужди, идентифицирани в териториалния и социално-икономически анализ, в SWOT анализа, направеното проучване “Идентифициране на групи от заинтересовани лица на територията на МИГ Поморие, анализ на икономическия им профил и потенциал за развитие”, анкетите и консултациите със заинтересованите страни в района на действие на МИГ. С оглед на идентифицираните потребности и потенциала на територията са дефинирани целите и приоритетите на стратегията за водено от общностите местно развитие на МИГ Поморие.





*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

**Включване на идентифицираните проблеми, в следствие на SWOT-анализа при формулирането на целите на СМР с цел тяхното преодоляване.**

Както се изтъкна в обобщението на анализите един от основните проблеми на територията на МИГ Поморие е слабото икономическо развитие в следствие на тежката икономическа криза, която се отразява на дейността на микро, малките и средни предприятия, възпрепятства икономическия растеж и води до влошаване на инфраструктурата и на социалната сфера. Съживяването на местната икономика неминуемо би оказало положително развитие върху всички останали сфери на обществения живот и би довело до подобряване качеството на живот на територията на МИГ.

Следователно **главната цел** за развитие на МИГ Поморие е:

**Повишаване качеството на жизнената среда, повишаване конкурентоспособността на местната икономика, осигуряване на балансирано и устойчиво местно развитие чрез прилагане на интегрирани мерки за развитие на бизнес и предприемачество, изграждане и обновяване на туристическа и публична инфраструктура, осигуряване на повече възможности за трудова реализация и социално включване.**

За противодействие на негативните икономически и социални процеси се изискват комплексни, дългосрочни и целенасочени усилия в сфери с потенциал за развитие, за да е възможно постигането на устойчиви резултати. На територията на МИГ Поморие тези сфери обхващат дейности от частен и публичен характер, свързани със създаване на нови бизнес начинания във всички икономически сектори, насърчаване на инвестиционната дейност, развитие на пазара на труда, инфраструктурни подобрения, опазване на околната среда, и приобщаване на уязвими групи граждани. Взаимозависимостта между частните и публични инициативи определят и приоритетите за развитие на територията както следва:

**Приоритет 1:**

***Развитие и стимулиране на предприемачеството, насърчаване на иновационната активност и развитие на устойчив бизнес***

Един от най-големите икономически проблеми на МИГ Поморие е **силната зависимост от сферата на туризма**, обуславяща развитието най-вече на сектора на услугите. Останалите икономически сектори с най-голям потенциал за развитие и създаване на нови работни места на територията на МИГ - селско стопанство, преработваща промишленост и други икономически сектори имат нужда от повече финансово подпомагане и технологично развитие. Един от най-големите проблеми пред съществуващите предприятия във всички икономически сектори е **липсата на инвестиции**, което възпрепятства създаването на продукти и услуги с висока добавена стойност и е пречка за по-нататъшното им развитие, тъй като по този начин те са по-малко конкурентноспособни на българските, европейски и световни пазари.



*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

## **Приоритет 2:**

### ***Стимулиране на местното развитие и опазване на околната среда***

Поради природните дадености и стратегическото местоположение на територията на МИГ Поморие туризмът като икономически отрасъл винаги ще има структуроопределящо значение за местната икономика. Недоизградената инфраструктура, в съчетание с **еднообразието на туристическия продукт, пропуските в маркетинга на туристическите дестинации, застрояването и липсата на средства за опазване на културно-историческото наследство** намаляват шансовете за растеж в дългосрочна перспектива. За преодоляване на тези пречки с цел успешното развитие на туризма се идентифицира необходимостта от опазване и устойчиво използване на туристическите ресурси, в това число природни, културни и антропогенни, както и подобряване на туристическите атракции и свързаната с тях инфраструктура. **Ограниченото разкриване на нови работни места във всички икономически сектори, сезонната заетост и ниската предприемаческа активност** представляват предпоставка за увеличаване на безработицата, за увеличаване на бедността на територията на МИГ и за увеличаване на социалната изолация на уязвими групи граждани. Тези фактори са причина са формулирането на втория приоритет на СВOMP.

## **Приоритет 3:**

### ***Насърчаване на социалното приобщаване и намаляване на бедността***

Константното застаряване на населението и постепенно намаляване на населението в трудоспособна възраст в селата за сметка на градовете, увеличаващият се брой на безработните лица, включително и на младите хора и хората от рисковите групи и групите в неравностойно положение, несъответствието на квалификацията и уменията на работната сила на потребностите на местната икономика представляват сериозни пречки за нейното развитие. Необходима е комплексна интервенция насочена срещу социалната изолация и увеличаване на бедността. Поради тази причина се откроява и третият приоритет за развитие на територията.

## **4.2. Специфични цели**

В рамките на споменатите приоритети МИГ Поморие формулира следните специфични цели, които ще допринесат за тяхната реализация:

Специфични цели към **Приоритет 1:** Развитие и стимулиране на предприемачеството, насърчаване на иновационната активност и развитие на устойчив бизнес.

### **Специфична цел 1.1**

*Насърчаване на инвестициите, технологична модернизация и иновации в предприятията.*

### **Специфична цел 1.2**



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

*Развитие на земеделски стопанства и предприятия и повишаване конкурентоспособността на селското стопанство.*

Специфични цели към **Приоритет 2**: Стимулиране на местното развитие и опазване на околната среда.

### **Специфична цел 2.1**

*Повишаване конкурентоспособността на територията и качеството на живот чрез подобряване на жизнената среда и насърчаване на нови бизнес начинания.*

### **Специфична цел 2.2**

*Опазване и съхранение на околната среда и развитие на туристическа инфраструктура, свързана с експониране и популяризиране на културни, исторически и природни ценности.*

Специфични цели към **Приоритет 3**: Насърчаване на социалното приобщаване и намаляване на бедността.

### **Специфична цел 3.1**

*Подобряване достъпа до заетост и качеството на работните места.*

### **Специфична цел 3.2**

*Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване.*

Съответствието на изведените специфични цели с идентифицираните потребности и потенциал на територията е показано нагледно в следните графики:

Съответствие на избраните цели на стратегията с идентифицираните потребности на територията и уязвимите и малцинствени групи, при наличие на такива.



**СЦ 2.2.: Опазване и съхранение на околната среда и развитие на туристическа инфраструктура, свързана с експониране и популяризиране на културни, исторически и природни ценности.**

ИДЕНТИФИЦИРАНИ ПОТРЕБНОСТИ

*Необходимост от увеличаване на товареността на обектите на КИН с туристически посещения*

*Осигуряване на повече средства за опазване и поддържане на недвижимите културни ценности, за съхраняване и опазване на природното наследство, за развитие на туристическата инфраструктура*

*Необходимост от прилагане на повече мерки и дейности за възстановяване/поддържане/подобряване на природозащитното състояние на видове и типични местообитания*

**СЦ 3.1.: Подобряване достъпа до заетост и качеството на работните места.**

ИДЕНТИФИЦИРАНИ ПОТРЕБНОСТИ

*Диверсифициране на сезонната заетост.*

*Необходимост от дейности и мерки за ограмотяване и намаляване на безработица при малцинствените групи в малките населени*

*Повишаване на мотивацията за интегриране в образователната система сред малцинствените групи, помощ при усвояването на учебното съдържание, вследствие на недобро владение на българския книжовен език*

**СЦ 3.2.: Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване.**

ИДЕНТИФИЦИРАНИ ПОТРЕБНОСТИ

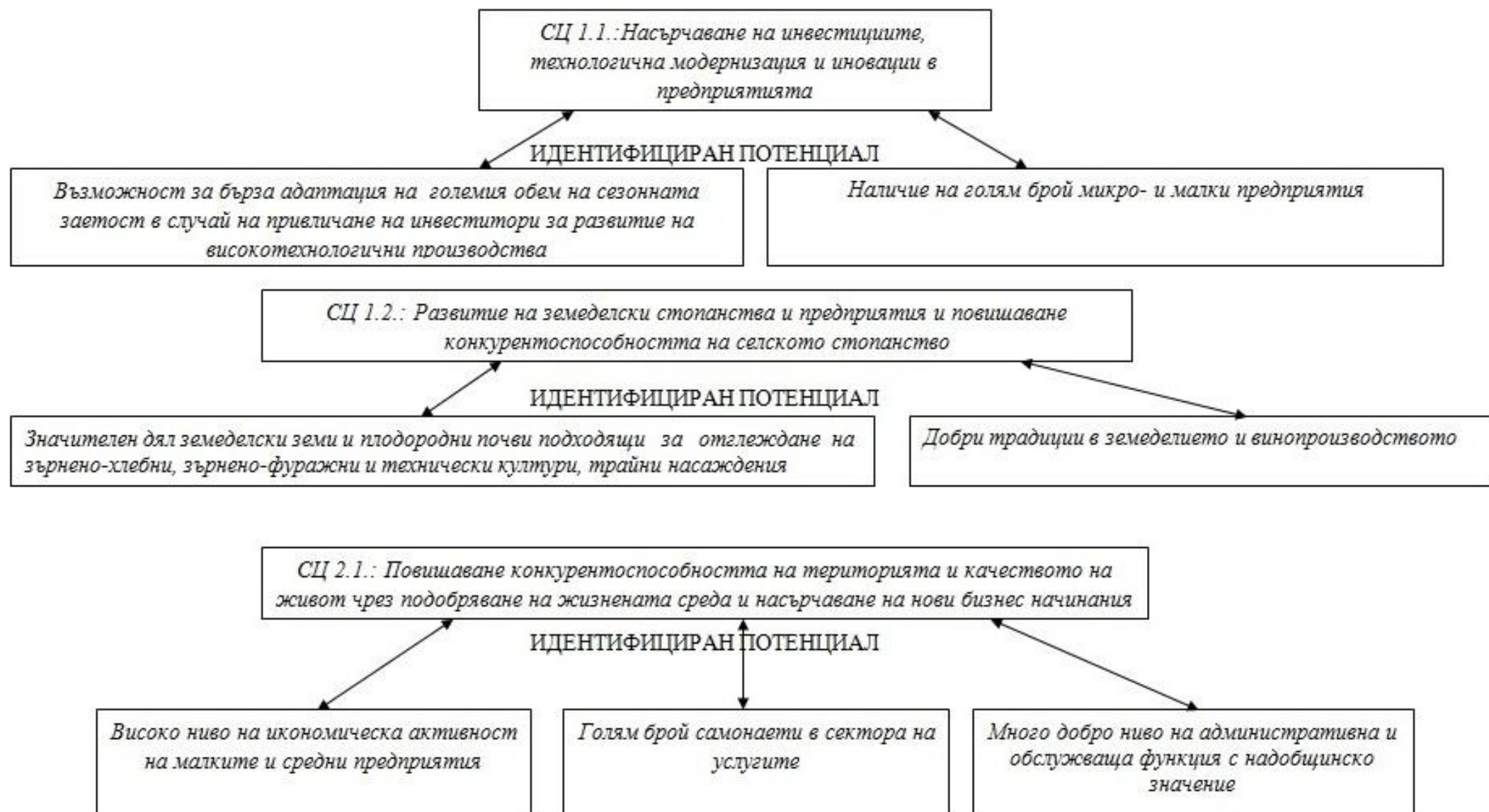
*Улесняване достъпа до специализирана медицинска помощ за малките населени места.*

*Необходимост от мерки, насочени към увеличен брой лица с увреждания.*

*Необходима е комплексна интервенция, насочена срещу бедността, която да подпомогне семействата от малцинствените групи да осигурят шансове за социално включване и развитие на своите деца.*

*Необходимост от подобряване на условията за развитие на спорта за хората с увреждания в неравностойно положение, развитие на интеграционните схеми чрез спортни мероприятия.*

Съответствие на избраните цели на стратегията с потенциала на територията



СЦ 2.2.: Опазване и съхранение на околната среда и развитие на туристическа инфраструктура, свързана с експониране и популяризиране на културни, исторически и природни ценности

ИДЕНТИФИЦИРАН ПОТЕНЦИАЛ

Засилващ се интерес у българските и чуждестранните туристи към алтернативния туризъм

Възможности за използване на природните ресурси за развитие на туризъм, екологично земеделие, преработвателна промишленост, търговия

Голямо биологично разнообразие, включително и върху защитени зони и териториите, наличие на минерални извори, благоприятен климат с положителни средногодишни температури

СЦ 3.1.: Подобряване достъпа до заетост и качеството на работните места

ИДЕНТИФИЦИРАН ПОТЕНЦИАЛ

Сравнително благоприятно съотношение на възрастовите групи - превес на хората в под трудоспособна и в трудоспособна възраст спрямо хората на 65 и повече години

Наличие на голям брой сезонни работници, които при дадена възможност за преквалификация и/или допълващо професионално обучение и консултиране биха се реализирали бързо на пазара на труда

СЦ 3.2.: Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване

ИДЕНТИФИЦИРАН ПОТЕНЦИАЛ

Сравнително добре развита мрежа от услуги в семейна среда за възрастни и деца в риск чрез разкриване на Дневни центрове за деца и за възрастни

Стартирал процес по утвърждаване на приемната грижа, който съвместно с възможностите за настаняване при близки и роднини представлява сериозен ресурс за превенция от настаняване в специализирани институции



*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

#### **4.3. Връзка между стратегията за ВОМР с характеристики на конкретната територия, разработени въз основа на местните потребности и потенциал, в съответствие с политиките на национално, регионално и местно ниво, включително и с политиките по десегрегация и деинституционализация**

Стратегията за водено от общностите местно развитие е формирана на базата на отчетените потребности на местното население, включително потребностите на уязвимите и малцинствени групи, и на формулирания потенциал за развитие на МИГ Поморие, като стратегическата рамка кореспондира със стратегическите и планови документи на местно, регионално и национално ниво, включително политиките по десегрегация и деинституционализация, мултиплицирайки динамиката на намесите и последствията от тях, така че, чрез последователност от дейности подпомагащи развитието, да се положат основите на устойчиво местно развитие.

Характеристиките на МИГ Поморие са описани по-подробно в изготвения SWOT- анализ. Дефинираните приоритети, цели и специфични цели на СМР ще допринесат за подобряване на характеристиките на територията на МИГ, като стратегическата и целева рамка на настоящата стратегия кореспондират със следните планови документи на национално, регионално и местно ниво:

- Националната стратегия за регионално развитие на Република България 2012-2022 г., чиято главна стратегическа цел е: Постигане на устойчиво интегрирано регионално развитие, базирано на използване на местния потенциал и сближаване на районите в икономически, социален и териториален аспект;
- Национална програма за развитие: България 2020, чиито основни цели са: Повишаване на жизнения стандарт чрез конкурентоспособно образование и обучение, създаване на условия за качествена заетост и социално включване и гарантиране на достъпно и качествено здравеопазване; Изграждане на инфраструктурни мрежи, осигуряващи оптимални условия за развитие на икономиката и качествена и здравословна околна среда за населението и Повишаване на конкурентоспособността на икономиката чрез осигуряване на благоприятна бизнес среда, насърчаване на инвестициите, прилагане на иновативни решения и повишаване на ресурсната активност;
- Регионален план за развитие на Югоизточен район от ниво 2 за периода 2014-2020 г., чийто цели са икономическо сближаване на ЮИР на междурегионално (с другите райони от ниво 2 в страната) и вътрешнорегионално (между областите в рамките на района от ниво 2) ниво посредством използване на собствения потенциал на района в условията на щадящо околната среда развитие; социално сближаване и намаляване на междуобластните неравенства в ЮИР чрез инвестиции в човешките ресурси и подобряване на социалната инфраструктура; балансирано териториално развитие на ЮИР чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места.





**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

- Областна стратегия за развитие на област Бургас 2014 – 2020 г., чиито цели са: формиране на устойчива икономическа динамика на база иновационна платформа на развитие, създаваща високо равнище на трудова заетост, характеризиращо се с добри качествени показатели, създаване на усъвършенствана инфраструктура и провеждане на политики на запазване на околната среда, постигане на успешна социална динамика, базирана на развито здравеопазване и мрежа от социални услуги, модерно и достъпно образование, хуманистична култура, активна демографска политика и растеж – положителен естествен прираст в областта, рязко съкращаване на емиграцията – външна и вътрешна, понижаване на равнището на ранна смъртност;

- Общински план за развитие на община Поморие за периода 2014-2020, чийто основни цели са: Подобряване на базисната инфраструктура на територията на общината за насърчаване на предприемачеството, конкурентноспособна икономика и качествена околна среда и Повишаване качеството на жизнената среда и условията за трудова реализация; създаване на енергоефективна икономика основана на модерни технологии и иновации, насърчаване на инвестициите; модернизирание на базисната инфраструктура и създаване на качествена жизнена и околна среда, устойчиво развитие на туризма, съхраняване и валоризиране на уникалното природно и културно наследство в община Поморие.

Политиките за интегриране на уязвимите и малцинствените групи в неравностойно положение представляват неразделна част от общонационалните политики за повишаване благосъстоянието на българския народ. Специфична цел 1 на СМР: Подобряване достъпа до заетост и качеството на работните места и Специфична цел 2: Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване кореспондират със стратегически документи, свързани с политиките по десегрегация и деинституционализация в България. Що се отнася до оформянето на цели и мерки за приобщаване на малцинствените сегрегирани групи в България за база са използвани следните планови документи:

- Програма за развитие на образованието, науката и младежките политики в Република България (2010 – 2015 г.), в която е приет като основополагащ принцип: Обучението, подготовката и възпитанието на децата и младите хора се осъществяват в рамките на единна културно-образователна среда, която създава гаранции за защита и развитие на отделните култури и традиции в рамките на обща образователна политика и общо културно-езиково пространство;

- Национална стратегия за интегриране на ромите в България 2012-2020 г., чиято стратегическа цел е: Създаване на условия за равноправно интегриране на ромите в обществения и икономическия живот чрез осигуряване на равни възможности и равен достъп до права, блага, стоки и услуги, участие във всички обществени сфери и подобряване на качеството на живот при спазване на принципите на равнопоставеност и недискриминация. Националната стратегия за интегриране на ромите в България обединява в един стратегически документ целите и мерките от стратегическите документи в областта



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

на ромската интеграция, като Стратегия за образователната интеграция на децата и учениците от етническите малцинства, Здравна стратегия за лица в неравностойно положение, принадлежащи към етнически малцинства 2005-2015 г. и Национална програма за подобряване на жилищните условия на ромите в Република България за периода 2005-2015 г.;

- Национален план за действие - Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г., чийто основни цели са: Гарантиране правото на равен достъп до качествено образование на децата и учениците от ромското етническо малцинство, Създаване на предпоставки за успешна социализация на ромските деца, ученици и младежи, Формиране на подходящ социално-психологически климат, който да благоприятства реализацията на образователната интеграция на децата и учениците от ромското малцинство.

Във връзка с деинституционализацията на децата, на възрастните хора и на хората с увреждания стратегията за СМР се опира на следните планови документи:

- Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България”, чиято основна цел е гарантиране правото на децата на семейна среда и на достъп до качествена грижа и услуги според индивидуалните им потребности.

- Национална стратегия за дългосрочна грижа, чиято основна цел е създаване на условия за независим и достоен живот на възрастните хора и хората с увреждания посредством предоставянето на качествени, достъпни и устойчиви услуги за дългосрочна грижа според индивидуалните им потребности при постигане на по-добър баланс между качество на услугите и ефективното и ефикасното им предоставяне.

#### **4.4. Описание на иновативните характеристики на стратегията**

Иновативността на Стратегията за водено от общностите местно развитие на МИГ Поморие се състои в подхода и методиката основана на нейното многофондово финансиране, като тя интегрира и комбинира по свой собствен начин мерките, заложи в отделните Европейски фондове, интегриращи подхода ВОМР, в съответствие с идентифицираните нужди и потенциал за развитие на територията. Липсата на Местна инициативна група в община Поморие до настоящия момент, на практика осигурява възможността за създаване на този нов за територията инструмент, който да допринесе сам по себе си за развиване на иновативни продукти и услуги. В допълнение на това се създава напълно нов и иновативен метод за решаване на местните проблеми и слабости на територията. На територията на МИГ Поморие пред малките и средни предприятия за пръв път се открива такава възможност за финансиране, която допълва и другите форми на подпомагане на развитието на местно равнище.

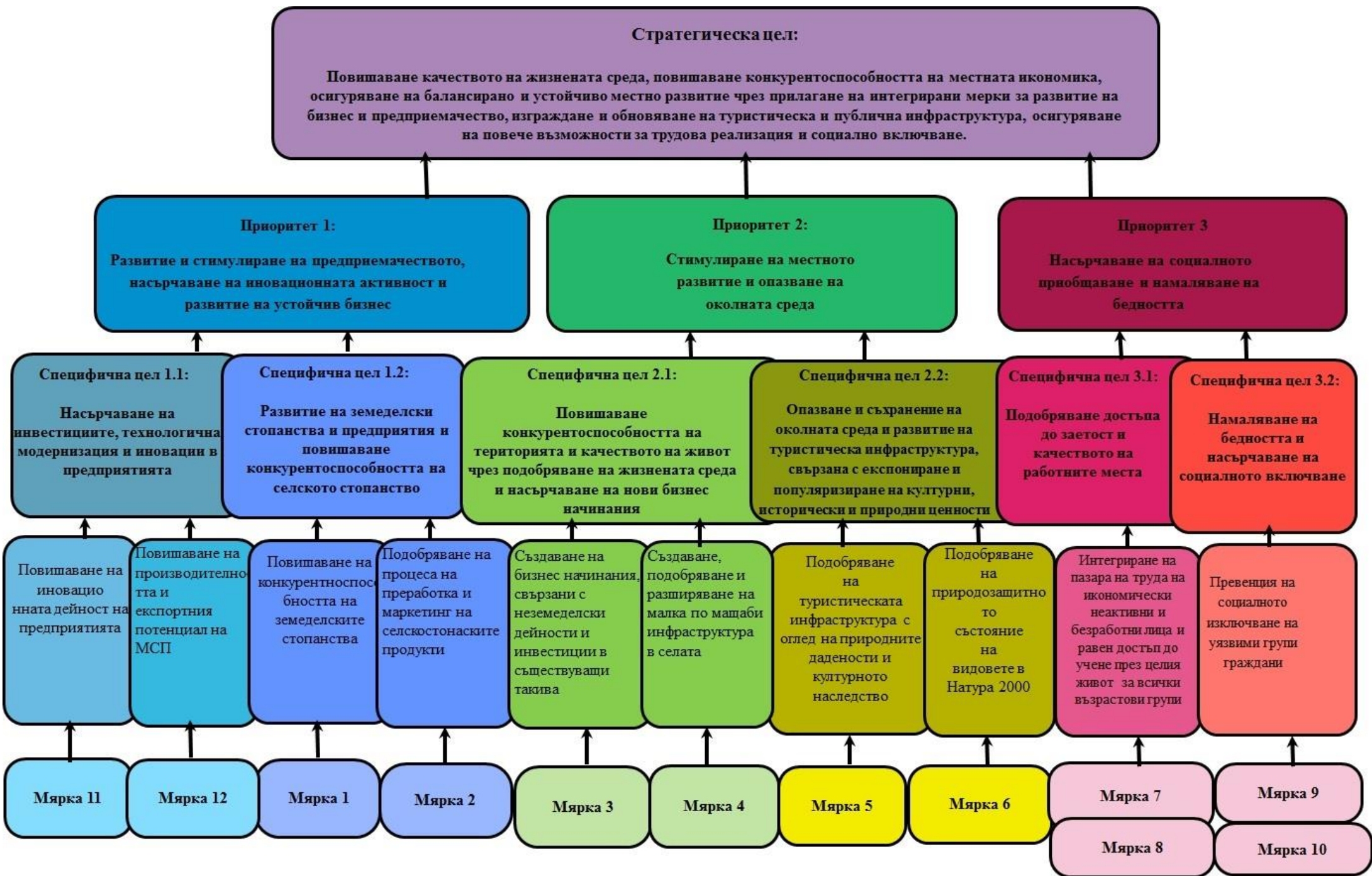
Иновативността на стратегията за развитие на МИГ Поморие се състои също в това, че се гледа от различен ъгъл на потенциала на отделните икономически отрасли. Във регионалните и местни планови документи до момента винаги се е наблюдавало на туризма като



***Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони***

структурноопределящ отрасъл за икономиката на МИГ Поморие, а останалите икономически отрасли като селско стопанство, промишленост и предприемачеството като цяло не присъстват като основни приоритети за територията. В тази стратегия вниманието се фокусира върху развитие и стимулиране на предприемачеството като цяло, както и върху създаване на нови бизнес начинания, като потенциалните бенефициенти, желаещи да развият бизнес в областта на земеделието и например хранително-вкусовата имат равни възможности за финансиране и са на равнопоставени начала със сектора на услугите, формиран от туризма. По този начин чрез предоставянето на този напълно нов за територията инструмент за развитие се дава възможност за създаване на нов за територията продукт и услуга, както и да се включат дейности, които предоставят възможност за нова за територията форма на използване на природните ресурси и културно-историческото наследство, така че и в малките населени места на МИГ Поморие да се създадат целогодишно работни места и да се прекрати напредналия процес по обезлюдяване.

**4.5. Йерархията на целите - включително цели за крайните продукти или резултатите**





*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

## 5. Описание на мерките

**Мерки и дейности за всеки един от фондовете по отделно:**

- Мерки от **Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г. (ЕЗФРСР)** , включени в обхвата на Стратегията за местно развитие:

### **Мярка 1: Инвестиции в земеделски стопанства**

#### **Описание на целите:**

Мярката има за цел повишаване конкурентоспособността на земеделието в Република България чрез:

1. реструктуриране и развитие на наличните материални мощности в стопанствата;
2. насърчаване въвеждането на нови технологии в производството и модернизация на физическия капитал;
3. опазване на компонентите на околната среда;
4. спазване стандартите на Европейския съюз (ЕС) и подобряване на условията в земеделските стопанства;
5. насърчаване на сътрудничеството между земеделските стопани.

#### **Обхват на мярката:**

Подпомагането по мярката ще бъде насочено към модернизиране на земеделските стопанства /ЗС/, включително реструктуриране и модернизиране на стопанства в чувствителни сектори със затруднен достъп до пазара и биологично производство чрез модернизиране на физическия капитал, нематериални активи, свързани с организацията и управление на стопанствата, въвеждане на нови и енергоспестяващи технологии, подобряване на предпазарната подготовка и съхранение на продукцията. По този начин ще се постигне повишаване на производителността на труда, качеството и добавената стойност на продукцията. Въвеждане на нови технологии в производството и модернизация на физическия капитал ще благоприятства за повишаването на производителността на труда в ЗС, включително инвестициите свързани с предотвратяване и намаляване на замърсяването от селското стопанство и прилагането на добри земеделски практики. Чрез подкрепата по мярката ще се търси разширяване стопанствата на младите земеделски производители /ЗП/ с цел осигуряване на устойчиво развитие на земеделието и осигуряване на смяната на поколенията в земеделието. Подпомагането по мярката ще насърчава и сътрудничеството между ЗС, включително чрез подпомагането на групи и организации на производители с цел съвместни инвестиции за предлагане на пазара, съхранение. По този начин ще се отговори на изискванията на пазара за количество и качество на предлаганата продукция. Инвестициите в ЗС насочени към постигане на стандартите на ЕС ще подобрят значително условията в тях и благосъстоянието на отглежданите в животни.

#### **Допустими кандидати:**



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

- земеделски стопани, регистрирани като такива съгласно Закона за подпомагане на земеделските производители
- признати групи производители и признати организации на производители на земеделски продукти или такива, одобрени за финансова помощ по мярка 9 „Учредяване на групи и организации на производители“ от ПРСР 2014 – 2020 г.
- За подпомагане само за проекти за колективни инвестиции могат да кандидатстват и юридически лица, регистрирани по Търговския закон и/или Закона за кооперациите, които включват най-малко 6 лица
- Не се подпомагат бенефициенти земеделски стопани одобрени по мярка 112 Създаване на млади фермери от ПРСР 2007-2013 г. , които имат икономически размер на стопанството от 6 000 до 7 999 евро измерен в стандартен производствен обем

#### **Допустими дейности:**

По мярка "Инвестиции в земеделските стопанства" се подпомагат проекти, които водят до подобряване на цялостната дейност на земеделското стопанство чрез:

- Внедряване на нови продукти, процеси и технологии и обновяване на наличните производствени материални и/или нематериални активи; или
- Насърчаване на сътрудничеството с производителите и преработвателите на земеделски продукти; или
- Опазване на компонентите на околната среда, включително с намаляване на вредните емисии и отпадъци; или
- Повишаване на енергийната ефективност в земеделските стопанства; и/или
- Подобряване условията на труд, подобряване на хигиенните, ветеринарните, фитосанитарните, екологичните и други условия на производство; или
- Подобряване качеството на произвежданите земеделски продукти; или
- Осигуряване на възможностите за производство на биологични земеделски продукти.

#### **Допустими разходи:**

1. строителство или обновяване на сгради и на друга недвижима собственост, използвана за земеделското производство, включително такава, използвана за опазване компонентите на околната среда;
2. закупуване, включително чрез финансов лизинг, и/или инсталиране на нови машини, съоръжения и оборудване, необходими за подобряване на земеделския производствен процес, включително за опазване компонентите на околната среда, получаване на топлинна и/или електроенергия, необходими за земеделските дейности на стопанството и подобряване на енергийната ефективност, съхранение и подготовка за продажба на земеделска продукция;
3. създаване и/или презасаждане на трайни насаждения, включително трайни насаждения от десертни лозя, медоносни дървесни видове за производство на мед,



*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

други бързорастящи храсти и дървесни видове, използвани за производство на биоенергия;

4. разходи за достигане съответствие с нововъведените стандарти на ЕС съгласно приложение № 1 раздел 8.2 от ПРСР, включително чрез финансов лизинг;
5. закупуване на: съоръжения, прикачен инвентар за пчеларство и съответно оборудване, необходимо за производството на мед и други пчелни продукти, както и за развъждането на пчели-майки, включително чрез финансов лизинг;
6. разходи за достигане на съответствие със съществуващи стандарти на ЕС - за млади земеделски стопани, получаващи финансова помощ по подмярка б;
7. закупуване на земя, необходима за изпълнение на проекта във връзка с изграждане и/или модернизиране на сгради, помещения и други недвижими материални активи, предназначени за земеделските производствени дейности и/или за създаване и/или презасаждане на трайни насаждения;
8. закупуване на сгради, помещения и друга недвижима собственост, необходими за изпълнение на проекта, предназначени за земеделските производствени дейности на територията на "МИГ Поморие";
9. закупуване, включително чрез финансов лизинг, на специализирани земеделски транспортни средства, като например: камиони, цистерни за събиране на мляко, хладилни превозни средства за транспортиране на продукцията, превозни средства за транспортиране на живи животни и птици;
10. разходи за достигане на съответствие с международно признати стандарти, свързани с въвеждане на системи за управление на качеството в земеделските стопанства, въвеждане на добри производствени практики, подготовка за сертификация;
11. закупуване на софтуер, включително чрез финансов лизинг;
12. за ноу-хау, придобиване на патенти права и лицензи, за регистрация на търговски марки и процеси, необходими за изготвяне и изпълнение на проекта;
13. разходи, свързани с проекта, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, консултации за екологична и икономическа устойчивост на проекти, проучвания за техническа осъществимост на проекта, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на заявлението за подпомагане, така и по време на неговото изпълнение, които не могат да надхвърлят 12 на сто от общия размер на допустимите разходи по проект, включени в т. 1 - 12.

**Недопустими разходи:**

1. за лихви по дългове;
2. за закупуването на незастроени и застроени земи на стойност над 10 на сто от общите допустими разходи за съответната операция;
3. за данък върху добавената стойност освен невъзстановимия;
4. за обикновена подмяна и поддръжка;



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

5. за лихви и комисиони, печалба на лизинговата компания, разходи по лихви за рефинансиране, оперативни и застрахователни разходи по лизингов договор, за банкови такси, разходи за гаранции;
6. за лизинг освен финансов лизинг, при който получателят на помощта става собственик на съответния актив не по-късно от датата на подаване на заявка за междинно или окончателно плащане за същия актив;
7. за режийни разходи;
8. за застраховки;
9. за закупуване и/или инсталиране на оборудване, машини и съоръжения втора употреба;
10. извършени преди 1 януари 2014 г.;
11. за принос в натура;
12. за инвестиции в селското стопанство -закупуване на права за производство и плащане, закупуване на животни, закупуване на едногодишни растения и тяхното засаждане;
13. за инвестиция, за която е установено, че ще оказва отрицателно въздействие върху околната среда;
14. извършени преди подаването на заявлението за предоставяне на финансова помощ, независимо дали всички свързани плащания са извършени, с изключение на разходите за предпроектни проучвания, такси, възнаграждение на архитекти, инженери и консултантски услуги, извършени след 1 януари 2014 г.;
15. за строително-монтажни работи и за създаване на трайни насаждения, извършени преди посещение на място от МИГ
7. за изследвания за разработване на нови продукти, процеси и технологии;
8. за търговия на дребно;
9. за закупуване на права за производство на земеделска продукция;
10. за закупуване на животни, едногодишни растения и тяхното засаждане;
11. за закупуване, включително чрез финансов лизинг, на нови машини и оборудване, включително компютърен софтуер, за частта над пазарната им стойност;
12. за сертификация по HACCP (Анализ на опасностите и контрол на критичните точки) и по други международно признати стандарти;
13. които представляват обикновена подмяна;
14. свързани с плащания в брой;
15. инвестиции в частта им, която надвишава определените референтни разходи.
16. други недопустими за финансиране разходи, определени в Постановление № 119 от 2014 г. на Министерския съвет

**Финансови параметри за проектите:**

Минимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект - 5 000 лв.

Максимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект – 130 000 лв.

Максималният размер на общите допустими разходи за всеки проект е в рамките на 391 166 лева.

**Размер на финансовата помощ:**





**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

Финансовата помощ за одобрени проекти е в размер до **50 на сто** от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

❖ **Финансовата помощ се увеличава с 10 на сто за:**

1. проекти, представени от млади земеделски стопани;
2. проекти, представени от земеделски стопани, които имат икономически размер на стопанството от 6 000 до 7 999 евро измерен в стандартен производствен обем
3. интегрирани проекти, включително и такива, свързани със сливания на организации на производителите;
4. проекти, които се изпълняват в обхвата на необлагодетелствани райони (Габерово, Дъбник, Лъка);
5. проекти за колективни инвестиции, представени от юридически лица, включващи от 6 до 10 земеделски стопани.

❖ **Финансовата помощ се увеличава с 15 на сто за:**

1. инвестиции, изцяло свързани с изпълнявани от кандидата ангажименти по мярка 11 „Биологично земеделие“ от ПРСР 2014 – 2020 г. или сходни ангажименти по мярка 214 „Агроекологични плащания“, направление „Биологично земеделие“ от ПРСР 2007 – 2013 г.
2. кандидати, които са заявили подпомагане по мярка 11 „Биологично земеделие“ от ПРСР 2014 – 2020 г. към датата на кандидатстване и към момента на подаване на заявка за плащане са одобрени и изпълняват ангажимент по мярка 11 „Биологично земеделие“ от ПРСР 2014 – 2020 г.

❖ **Финансовата помощ се увеличава с 20 на сто за:**

1. проекти за колективни инвестиции, представени от юридически лица, включващи над 10 земеделски стопани и/или групи/организации на производители.
- ❖ Максималният размер на финансовата помощ за проект, подаден от кандидат земеделски стопанин и/или група/организация на производители и/или юридическо лице включващо от 6 до 10 члена, е не повече от 70 на сто от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.
- ❖ Максималният размер на финансовата помощ за проект, подаден от юридическо лице включващо над 10 члена, е не повече от 90 на сто от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

**Критериите за оценка на проектите и тяхната тежест:**

1. Проекти на кандидати, които не са получавали помощ от ЕС – 15 т.
2. Проектът води до опазване на компонентите на околната среда – 10 т.
3. Проектът е свързан с инвестиции за достигане или спазване на стандарти на Европейския съюз и подобряване на условията в земеделските стопанства – 15 т.



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

4. Проектът насърчава сътрудничеството между земеделските стопани – 10 т.
5. Проекти, свързани с производство на биологични земеделски продукти – 10 т.
6. Проекти, насърчаващи заетостта чрез разкриването на работни места – 20 т.
  - С извършване на инвестицията кандидатът ще създаде над 2 работни места – 20 т.
  - С извършване на инвестицията кандидатът ще създаде до 2 работни места – 10 т.
7. Проектът предвижда инвестиции за повишаване на енергийната ефективност и/или въвеждане на иновации в стопанствата, включително технологии, водещи до намаляването на вредните емисии – 10 т.
8. Проектът се изпълнява в обхвата на необлагодетелствани райони (Габерово, Дъбник, Лъка) – 10 т.

В случай, че две или повече проектни предложения получат еднакъв общ брой точки по критериите за оценка и не е наличен финансов ресурс за финансирането им, тези проекти ще бъдат допълнително приоритизирани/класирани по следния начин:

- по-високи показатели по критерий „Проекти, насърчаващи заетостта чрез разкриването на работни места“;
- по-високи показатели по критерий „Проекти с инвестиции за повишаване на енергийната ефективност и/или въвеждане на иновации в стопанствата, включително технологии, водещи до намаляването на вредните емисии“;
- по-високи показатели по критерий „Проектът се изпълнява в обхвата на необлагодетелствани райони (Габерово, Дъбник, Лъка)“.

**Минимална помощ/държавни помощи:**

Неприложимо

**Мярка 2: Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти**

**Описание на целите:**

Мярката има за цел подобряване на цялостната дейност, икономическата ефективност и конкурентоспособността на предприятия от хранително-преработвателната промишленост чрез:

1. по-добро използване на факторите за производство;
2. въвеждане на нови продукти, процеси и технологии, включително къси вериги на доставка;
3. подобряване на качеството и безопасността на храните и тяхната проследяемост;
4. постигане на съответствие със стандартите на Европейския съюз (ЕС);
5. подобряване опазването на околната среда.

**Обхват на мярката:**

Подпомагането ще бъде насочено към модернизиране на физическите активи на предприятията и земеделски производители преработващи земеделски продукти. Инвестиционната подкрепа ще бъде насочена и към по-ефективно използване на ресурсите и постигане на стандартите на ЕС. Чрез модернизиране на активите ще се постигне



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

въвеждане на нови и енергоспестяващи технологии и иновации. Чрез инвестиционна подкрепа насочена към преработка на земеделска продукция ще позволи осигуряването на заетост в селските райони. Подпомагането по мярката ще бъде насочено към по - пълно интегриране между преработвателите и доставчиците на суровини.

Инвестициите, обект на подкрепа следва да са свързани с:

- ✓ Преработка и/или маркетинг на продукти в обхвата на Приложение I към Договора за функциониране на Европейския съюз или на памук, с изключение на рибни продукти;
- ✓ Развитие на нови продукти, процеси и технологии за продукти в обхвата на Приложение I към Договора за функциониране на Европейския съюз или на памук, с изключение на рибни продукти;

**Допустими кандидати:**

- земеделски стопани, регистрирани като такива съгласно Закона за подпомагане на земеделските производители
- признати групи или организации на производители или такива, одобрени за финансова помощ по мярка 9. „Учредяване на групи и организации на производители” от ПРСР 2014 - 2020 г.;
- еднолични търговци и юридически лица, различни от кандидатите по т. 1 и 2;

Кандидатите по т. 1, 2 и 3 трябва да са регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите.

**Допустими дейности:**

По мярка "Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти" се подпомагат проекти, които водят до подобряване на цялостната дейност на предприятието чрез:

1. внедряване на нови и/или модернизиране на наличните мощности и подобряване на използването им, и/или
2. внедряване на нови продукти, процеси и технологии, и/или
3. намаляване на себестойността на произвежданата продукция, и/или
4. постигане на съответствие с нововъведени стандарти на ЕС, и/или
5. подобряване на сътрудничеството с производителите на суровини, и/или
6. опазване на околната среда, включително намаляване на вредните емисии и отпадъци, и/или
7. подобряване на енергийната ефективност в предприятията, и/или
8. подобряване на безопасността и хигиенните условия на производство и труд, и/или



*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

9. подобряване на качеството и безопасността на храните и тяхната проследяемост, и/или
10. подобряване на възможностите за производство на биологични храни чрез преработка на първични земеделски биологични продукти.

**Допустими разходи:**

1. изграждане, придобиване и модернизиране на сгради и други недвижими активи, свързани с производството и/или маркетинга, включително такива, използвани за опазване компонентите на околната среда;
2. закупуване, включително чрез финансов лизинг, и/или инсталиране на нови машини, съоръжения и оборудване, необходими за подобряване на производствения процес по преработка и маркетинга, в т.ч. за:
  - а) преработка, пакетиране, включително охлаждане, замразяване, сушене, съхраняване и др. на суровините или продукцията;
  - б) производство на нови продукти, въвеждане на нови технологии и процеси;
  - в) опазване компонентите на околната среда;
  - г) производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствените нужди на предприятието, включително чрез преработка на растителна и животинска първична и вторична биомаса;
  - д) подобряване на енергийната ефективност и за подобряване и контрол на качеството и безопасността на суровините и храните;
3. закупуване на земя, необходима за изпълнение на проекта във връзка с изграждане и/или модернизиране на сгради, помещения и други недвижими материални активи, предназначени за производствени дейности;
4. закупуване на сгради, помещения и други недвижими имоти, необходими за изпълнение на проекта, предназначени за производствени дейности на територията на "МИГ Поморие";
5. закупуване, включително чрез финансов лизинг, на специализирани транспортни средства, включително хладилни такива, за превоз на суровините или готовата продукция, използвани и произвеждани от предприятието;
6. изграждане/модернизиране, включително оборудване на лаборатории, които са собственост на кандидата, разположени са на територията на предприятието и са пряко свързани с нуждите на производствения процес, включително чрез финансов лизинг;
7. материални инвестиции за постигане на съответствие с новоприети стандарти на Съюза съгласно Приложение № 1, раздел 8.2. от ПРСР , включително чрез финансов лизинг;
8. разходи за достигане на съответствие с международно признати стандарти за системи за управление, разходи за въвеждане на добри производствени практики,



*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

системи за управление на качеството и подготовка за сертификация в предприятията само когато тези разходи са част от общ проект на кандидата;

9. закупуване на софтуер, включително чрез финансов лизинг;
10. за ноу-хау, придобиване на патентни права и лицензи, за регистрация на търговски марки и процеси, необходими за изготвяне и изпълнение на проекта;
11. разходи, свързани с проекта, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, консултации за икономическа устойчивост на проекти, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на заявлението за подпомагане, така и по време на неговото изпълнение, които не могат да надхвърлят 12 на сто от общия размер на допустимите разходи по проект, включени в т. 1 - 10.

**Недопустими разходи:**

1. за лихви по дългове;
2. за закупуването на незастроени и застроени земи на стойност над 10 на сто от общите допустими разходи за съответната операция;
3. за данък върху добавената стойност освен невъзстановимия;
4. за обикновена подмяна и поддръжка;
5. за лихви и комисиони, печалба на лизинговата компания, разходи по лихви за рефинансиране, оперативни и застрахователни разходи по лизингов договор, банкови такси, разходи за гаранции;
6. за лизинг освен финансов лизинг, при който получателят на помощта става собственик на съответния актив не по-късно от датата на подаване на заявка за междинно или окончателно плащане за същия актив;
7. за режимни разходи;
8. за застраховки;
9. за закупуване на оборудване, машини и съоръжения втора употреба;
10. извършени преди 1 януари 2014 г.;
11. за принос в натура;
12. за инвестиции в селското стопанство - закупуване на права за производство и плащане, закупуване на животни, закупуване на едногодишни растения и тяхното засаждане;
13. за инвестиция, за която е установено, че ще оказва отрицателно въздействие върху околната среда;
14. извършени преди подаването на заявлението за предоставяне на финансова помощ, независимо дали всички свързани плащания са извършени, с изключение на разходите за предпроектни проучвания, такси, възнаграждение на архитекти, инженери и консултантски услуги, извършени след 1 януари 2014 г.;
15. за строително-монтажни работи и за създаване на трайни насаждения, извършени преди посещение на място от МИГ
7. изследвания за разработване на нови продукти, процеси и технологии;
8. търговия на дребно;



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

9. сертификация по HACCP (Анализ на опасностите и контрол на критичните точки) и по други международно признати стандарти;
10. закупуване на нови машини и оборудване, вкл. компютърен софтуер, над пазарната им стойност;
11. плащания в брой;
13. инвестиции, за които са установени изкуствено създадени условия за получаване на помощта, с цел осъществяване на предимство в противоречие с целите на мярката;
14. други недопустими за финансиране разходи, определени в Постановление № 119 от 2014 г. на Министерския съвет

**Финансови параметри за проектите:**

Минимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект - 5 000 лв.  
Максимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект – 100 000 лв.  
Максималният размер на общите допустими разходи за всеки проект е в рамките на 391 166 лева.

**Размер на финансовата помощ:**

Финансовата помощ за одобрени проекти е в размер до **50 %** от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи, с изключение на проекти на големи предприятия, за които размерът на финансовата помощ възлиза на **40 %**.

- ❖ Размерът на финансовата помощ се увеличава с 10 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи в следните случаи:
  1. За проекти с дейности, подпомагани по линия на ЕПИ
  2. За проекти, представени от земеделски стопани, които имат икономически размер на стопанството от 6 000 до 7 999 евро измерен в стандартен производствен обем

Максималното комбинирано подпомагане за един бенефициент е не повече от 90 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

**Критериите за оценка на проектите и тяхната тежест:**

1. Проектът предвижда къси вериги на доставка – 10 т.
2. Проектът води до опазване на компонентите на околната среда – 10 т.
3. Проектът води до постигане на съответствие със стандартите на Европейския съюз – 15 т.
4. Преработка на суровини от чувствителни сектори (Над 50% от обема на преработваните суровини са от растителен или животински произход, попадащи в обхвата на чувствителните сектори) – 20 т.
5. Подпомагане на проекти, чието изпълнение води до осигуряване на устойчива заетост на територията на селските райони – 20 т.
  - С извършване на инвестицията кандидатът ще създаде над 2 работни места – 20 т.;
  - С извършване на инвестицията кандидатът ще създаде до 2 работни места – 10 т.



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

6. Проекти, които се изпълняват в обхвата на необлагодетелствани райони (Габерово, Дъбник, Лъка) – 10 т.
7. Подпомагане на проекти за въвеждане на нови и енергоспестяващи технологии и иновации в преработвателната промишленост – 15 т.

В случай, че две или повече проектни предложения получат еднакъв общ брой точки по критериите за оценка и не е наличен финансов ресурс за финансирането им, тези проекти ще бъдат допълнително приоритизирани/класирани по следния начин:

- по-високи показатели по критерий „Преработка на суровини от чувствителни сектори (Над 50% от обема на преработваните суровини са от растителен или животински произход, попадащи в обхвата на чувствителните сектори);
- по-високи показатели по критерий „Проекти, чието изпълнение води до осигуряване на устойчива заетост на територията на селските райони“;
- по-високи показатели по критерий „Подпомагане на проекти за въвеждане на нови и енергоспестяващи технологии и иновации в преработвателната промишленост“.

**Минимална помощ/държавни помощи:**

Финансова помощ за преработка на продукти от приложение № I от Договора в продукти извън приложение № I от Договора се предоставя в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) № 702/2014 от 25 юни 2014 г. относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1857/2006 на Комисията (ОВ, L 193 от 1 юли 2014 г.).

**Мярка 3: Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности**

**Описание на целите:**

Намаляване на сезонните колебания в заетостта;  
Насърчаване стартирането и развитието на неземеделски дейности в селските райони.  
Преструктуриране на малките стопанства и укрепването на тяхната икономическа устойчивост  
Развитието на конкурентоспособността на селските райони

**Обхват на мярката:**

Мярката е насочена към инвестициите в неземеделски дейности, което ще подпомогне създаването на заетост и ще ускори диверсификацията на неземеделските дейности. Мярката ще подпомогне развитието на технологиите в областта на „зелената икономика“, включително на енергия от ВЕИ за собствено потребление. Мярката е насочена към усвояването на потенциала за развитие на туризъм, съчетаващ природни и културни ценности.



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

В рамките на мярката не се финансират дейности, които водят до осъществяване на селскостопанска дейност или резултата от дейността е продукт, включен в Приложение I на Договора за функциониране на Европейския съюз.

Не се предоставя финансова помощ за хазарт, финансови услуги, голф, сектори и дейности, определени за недопустими в Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis, производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за продажба.

**Допустими кандидати:**

Земеделски стопани или микропредприятия, регистрирани като еднолични търговци или юридически лица по Търговския закон или Закона за кооперациите, както и физически лица, регистрирани по Закона за занаятите

**Допустими дейности:**

- Развитие на туризъм (изграждане и обновяване на туристически обекти и развитие на туристически услуги);
- Производство или продажба на продукти, които не са включени в Приложение 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз (независимо от вложените продукти и материали);
- Развитие на услуги във всички сектори (например: грижи за деца, възрастни хора, хора с увреждания, здравни услуги, счетоводство и одиторски услуги, ветеринарни дейности и услуги базирани на ИТ и др.);
- Производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление;
- Развитие на занаяти (включително предоставяне на услуги, свързани с участието на посетители в занаятчийски дейности) и други неземеделски дейности.

**Допустими разходи:**

- а) Изграждане, придобиване или подобренията на недвижимо имущество;
- б) Закупуване, включително чрез лизинг на нови машини и оборудване до пазарната стойност на активите;
- в) Общи разходи свързани със съответния проект за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултантски услуги, различни от тези предоставяни по мярката по чл.15 консултантски услуги, управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството;
- г) Нематериални инвестиции: придобиване и създаване на компютърен софтуер и придобиване на патенти, лицензи, авторски права и марки.

Разходите по т. "в" не могат да надхвърлят 12 % от сумата на разходите по т. „а“, „б“ и „г“.





*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

**Недопустими разходи:**

1. за лихви по дългове;
2. за закупуването на незастроени и застроени земи на стойност над 10 на сто от общите допустими разходи за съответната операция;
3. за данък върху добавената стойност освен невъзстановимия;
4. за обикновена подмяна и поддръжка;
5. за лихви и комисиони, печалба на лизинговата компания, разходи по лихви за рефинансиране, оперативни и застрахователни разходи по лизингов договор;
6. за лизинг освен финансов лизинг, при който получателят на помощта става собственик на съответния актив не по-късно от датата на подаване на заявка за междинно или окончателно плащане за същия актив;
7. за режийни разходи;
8. за застраховки;
9. за закупуване на оборудване втора употреба;
10. извършени преди 1 януари 2014 г.;
11. за принос в натура;
12. за инвестиции в селското стопанство - закупуване на права за производство и плащане, закупуване на животни, закупуване на едногодишни растения и тяхното засаждане;
13. за инвестиция, за която е установено, че ще оказва отрицателно въздействие върху околната среда;
14. извършени преди подаването на заявлението за предоставяне на финансова помощ, независимо дали всички свързани плащания са извършени, с изключение на разходите за предпроектни проучвания, такси, възнаграждение на архитекти, инженери и консултантски услуги, извършени след 1 януари 2014 г.;
15. за строително-монтажни работи и за създаване на трайни насаждения, извършени преди посещение на място от МИГ;
16. заявени за финансиране, когато надвишават определените референтни разходи;
17. други недопустими за финансиране разходи, определени в Постановление № 119 от 2014 г. на Министерския съвет

**Финансови параметри за проектите:**

Минимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект - 5 000 лв.  
Максимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект – 150 000 лв.  
Максималният размер на общите допустими разходи за всеки проект е в рамките на 391 166 лева.

**Размер на финансовата помощ:**

Финансовата помощ за одобрени проекти е в размер до **75 на сто** от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

❖ **Финансовата помощ се увеличава с 10 на сто за:**



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

1. проекти, представени от земеделски стопани, които имат икономически размер на стопанството от 2 000 до 7 999 евро измерен в стандартен производствен обем.

Интензитетът на подпомагане на проект за дейност развитие на туризъм (изграждане и обновяване на туристически обекти и развитие на туристически услуги) не може да надвишава 5 на сто от общите допустими разходи.

**Критериите за оценка на проектите и тяхната тежест:**

1. Проекти, отговарящи на Приоритет 3, „Специфична цел 1: Съхраняване и валоризиране на природните и културни ценности в община Поморие“ и/или Специфична цел 2 „Максимално оползотворяване на културното и природно наследство за развитие на конкурентноспособни туристически продукти“ и/или Специфична цел 1 от Приоритет 2: „Насърчаване на инвестициите в енергийна ефективност, технологична модернизация и иновации в предприятията“ на Общински план за развитие на община Поморие за периода 2014-2020г. – 10 т.
2. Проекти, подадени от кандидати притежаващи опит или образование в сектора, за който кандидатстват – 10 т.
3. Проекти на кандидати, осъществявали дейност най-малко 1 година, преди датата на кандидатстване – 10 т.
4. Проектът е свързан с производствени дейности – 10 т.
5. Проекти за развитие на селски, еко и културен туризъм и др. алтернативни форми на туризъм – 15 т.
6. Проекти, създаващи работни места – 20 т.
  - С извършване на инвестицията кандидатът ще създаде над 2 работни места – 20 т.
  - С извършване на инвестицията кандидатът ще създаде до 2 работни места – 10 т.
7. Проекти, включващи технологиите в областта на „зелената икономика“, включително на енергия от ВЕИ – 10 т.
8. Проектът е за развитие на неземеделски дейности извън общинския център – 5 т.
9. Проектът е на кандидати, които не са получавали помощ от ЕС – 10 т.

В случай, че две или повече проектни предложения получат еднакъв общ брой точки по критериите за оценка и не е наличен финансов ресурс за финансирането им, тези проекти ще бъдат допълнително приоритизирани/класирани по следния начин:

- по-високи показатели по критерий „Проекти, създаващи работни места“;
- по-високи показатели по критерий „Проектът е за развитие на неземеделски дейности извън общинския център“;
- по-високи показатели по критерий „Проекти за развитие на селски, еко и културен туризъм и др. алтернативни форми на туризъм“.

**Минимална помощ/държавни помощи:**

Мярката ще се изпълнява в съответствие с правилата за минимална помощ (правилото de minimis) по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския



*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

съюз към помощта de minimis, публикуван в Официален вестник на ЕС L 352 от 24.12.2013 г., като общата финансова помощ получена по правилата за минимална помощ, по тази или други програми не може да надхвърля 200 000 евро за период от три години.

#### **Мярка 4: Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура**

##### **Описание на целите:**

Повишаване на привлекателността на населените места в община Поморие

Подобряване качеството на живот във всички населени места

Насърчаване на социалното приобщаване и икономическото развитие на територията на МИГ Поморие

##### **Обхват на мярката:**

Мярката предоставя подкрепа за инвестиции в площи за широко обществено ползване, общински пътища, улици, социална, културна, спортна и образователна инфраструктура, енергийна ефективност в общински сгради.

##### **Допустими кандидати:**

- Община Поморие за всички допустими дейности по под-мярката
- Юридически лица с нестопанска цел за дейности, свързани със социалната и спортната инфраструктура и културния живот;
- Читалища за дейности свързани с културния живот;

##### **Допустими дейности:**

- Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища, улици, тротоари, и съоръженията и принадлежностите към тях;
- Изграждане и/или обновяване на площи, за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществени потребности от общинско значение;
- Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на социална инфраструктура за предоставяне на услуги, които не са част от процеса на деинституционализация на деца или възрастни, включително транспортни средства;
- Реконструкция и/или ремонт на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност;
- Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура;
- Изграждане, реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот, вкл. мобилни такива, вкл. и дейности по вертикалната планировка и подобряване на прилежащите пространства;



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

- Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение в селските райони.

**Допустими разходи:**

- а) Изграждането, включително отпускането на лизинг, или подобренията на недвижимо имущество;
  - б) Закупуването или вземането на лизинг на нови машини и оборудване, обзавеждане до пазарната цена на актива;
  - в) Общи разходи свързани със съответния проект за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултантски услуги; хонорари, свързани с консултации относно екологичната и икономическата устойчивост;
  - г) Нематериални инвестиции: придобиването или развитието на компютърен софтуер и придобиването на патенти, лицензи, авторски права, търговски марки.
- Разходите по т. „в“ не трябва да надхвърлят 12% от сумата на разходите по т. „а“, „б“ и „г“.

**Недопустими разходи:**

1. за лихви по дългове;
2. за закупуването на незастроени и застроени земи на стойност над 10 на сто от общите допустими разходи за съответната операция;
3. за данък върху добавената стойност освен невъзстановимия;
4. за обикновена подмяна и поддръжка;
5. за лихви и комисиони, печалба на лизинговата компания, разходи по лихви за рефинансиране, оперативни и застрахователни разходи по лизингов договор;
6. за лизинг освен финансов лизинг, при който получателят на помощта става собственик на съответния актив не по-късно от датата на подаване на заявка за междинно или окончателно плащане за същия актив;
7. за режимни разходи;
8. за застраховки;
9. за закупуване на оборудване втора употреба;
10. извършени преди 1 януари 2014 г.;
11. за принос в натура;
12. за инвестиции в селското стопанство -закупуване на права за производство и плащане, закупуване на животни, закупуване на едногодишни растения и тяхното засаждане;
13. за инвестиция, за която е установено, че ще оказва отрицателно въздействие върху околната среда;
14. извършени преди подаването на заявлението за предоставяне на финансова помощ, независимо дали всички свързани плащания са извършени, с изключение на разходите за предпроектни проучвания, такси, възнаграждение на архитекти, инженери и консултантски услуги, извършени след 1 януари 2014 г.;
15. за строително-монтажни работи и за създаване на трайни насаждения, извършени преди посещение на място от МИГ;



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

16. заявени за финансиране, когато надвишават определените референтни разходи;  
17. други недопустими за финансиране разходи, определени в Постановление № 119 от 2014 г. на Министерския съвет

**Финансови параметри за проектите:**

Минимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект - 10 000 лв.

Максимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект – 300 000 лв.

Максималният размер на общите допустими разходи за всеки проект е в рамките на 391 166 лева.

**Размер на финансовата помощ:**

Максималният интензитет на помощта е до 100 % от общата стойност на допустимите разходи.

**Критериите за оценка на проектите и тяхната тежест:**

1. Проекти, отговарящи на Приоритет 1 „Модернизирана базисна инфраструктура и качествена жизнена и околна среда“ на Общински план за развитие на община Поморие за периода 2014-2020г. – 15 т.
2. Проекти с дейности в населени места извън общинския сектор – 15 т.
3. Брой население, което ще се възползва от подобрените основни услуги и обхвата на териториално въздействие – 20 т.
  - Инвестицията се изпълнява на територията на населено място/населени места с общо население над 2000 души (по данни на Националния статистически институт към края на годината, предхождаща датата на кандидатстване) – 20 т.
  - Инвестицията се изпълнява на територията на населено място/населени места с общо население от 1001 до 2000 души (по данни на Националния статистически институт към края на годината, предхождаща датата на кандидатстване) – 10 т.
  - Инвестицията се изпълнява на територията на населено място/населени места с общо население до 1000 души (по данни на Националния статистически институт към края на годината, предхождаща датата на кандидатстване) – 5 т.
4. Проекти, създаващи работни места при изпълнение на допустимите дейности – 20 т.
  - При изпълнение дейностите по проекта кандидатът ще създаде над 2 работни места – 20 т.
  - При изпълнение дейностите по проекта кандидатът ще създаде до 2 работни места – 10 т.
5. Проекти, които имат готова техническа документация – инвестиционен проект, изработен във фаза „Технически проект“ или „Работен проект“ в съответствие с изискванията на ЗУТ – 10 т.
6. Проекти, осигуряващи подобряване на околната среда и постигащи екологичен ефект и въздействие – 10 т.
7. Проектът предвижда изграждане и на достъпна инфраструктура за хора в неравностойно положение – 10 т.



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

В случай, че две или повече проектни предложения получат еднакъв общ брой точки по критериите за оценка и не е наличен финансов ресурс за финансирането им, тези проекти ще бъдат допълнително приоритизирани/класирани по следния начин:

- по-високи показатели по критерий „Брой население, което ще се възползва от подобрените основни услуги и обхвата на териториално въздействие“;
- по-високи показатели по критерий „Проекти с дейности в населени места извън общинския сектор“;
- по-високи показатели по критерий „Проекти, създаващи работни места при изпълнение на допустимите дейности“.

**Минимална помощ/държавни помощи:**

Неприложимо

**Мярка 5: Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдих, туристическа инфраструктура**

**Описание на целите:**

Развитие на туристическа инфраструктура за публично ползване

Разнообразяване и подобряване на туристическата инфраструктура, атракциите и съоръженията за посетители в селските райони

Опазване и популяризиране на културното, природно и историческо наследство и опазване на околната среда.

**Обхват на мярката:**

Мярката е насочена към инвестиции в дребномащабна туристическа инфраструктура за отдих, туристическа информация и свързана с представяне, експониране и популяризиране на местното природно, историческо и културно наследство.

**Допустими кандидати:**

- Община Поморие;
- Юридически лица с нестопанска цел

**Допустими дейности:**

- Изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на туристически информационни центрове;
- Изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на посетителските центрове за представяне и експониране на местното природно и културно наследство;
- Изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на централите за изкуство и занаяти с туристическа цел;



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

- Изграждане, реконструкция, ремонт и закупуване на съоръжения за туристически атракции, които са свързани с местното природно, културно и/или историческо наследство и предоставящи услуги с познавателна или образователна цел;
- Изграждане, реконструкция, ремонт и закупуване на съоръжения за туристическа инфраструктура (информационни табели и пътепоказатели за туристическите места и маршрути, съоръжения за безопасност, велоалеи и туристически пътеки).

**Допустими разходи:**

- а) Изграждането, включително отпускането на лизинг, или подобренията на недвижимо имущество;
  - б) Закупуването или вземането на лизинг на нови машини и оборудване, обзавеждане до пазарната цена на актива;
  - в) Общи разходи свързани със съответния проект за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултантски услуги; хонорари, свързани с консултации относно екологичната и икономическата устойчивост;
  - г) Нематериални инвестиции: придобиването или развитието на компютърен софтуер и придобиването на патенти, лицензи, авторски права, търговски марки.
- Разходите по т. „в“ не трябва да надхвърлят 12% от сумата на разходите по т. „а“, „б“ и „г“.

**Недопустими разходи:**

1. за лихви по дългове;
2. за закупуването на незастроени и застроени земи на стойност над 10 на сто от общите допустими разходи за съответната операция;
3. за данък върху добавената стойност освен невъзстановимия;
4. за обикновена подмяна и поддръжка;
5. за лихви и комисиони, печалба на лизинговата компания, разходи по лихви за рефинансиране, оперативни и застрахователни разходи по лизингов договор;
6. за лизинг освен финансов лизинг, при който получателят на помощта става собственик на съответния актив не по-късно от датата на подаване на заявка за междинно или окончателно плащане за същия актив;
7. за режимни разходи;
8. за застраховки;
9. за закупуване на оборудване втора употреба;
10. извършени преди 1 януари 2014 г.;
11. за принос в натура;
12. за инвестиции в селското стопанство -закупуване на права за производство и плащане, закупуване на животни, закупуване на едногодишни растения и тяхното засаждане;
13. за инвестиция, за която е установено, че ще оказва отрицателно въздействие върху околната среда;



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

14. извършени преди подаването на заявлението за предоставяне на финансова помощ, независимо дали всички свързани плащания са извършени, с изключение на разходите за предпроектни проучвания, такси, възнаграждение на архитекти, инженери и консултантски услуги, извършени след 1 януари 2014 г.;
15. за строително-монтажни работи и за създаване на трайни насаждения, извършени преди посещение на място от МИГ;
16. заявени за финансиране, когато надвишават определените референтни разходи;
17. други недопустими за финансиране разходи, определени в Постановление № 119 от 2014 г. на Министерския съвет

**Финансови параметри за проектите:**

Минимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект - 10 000 лв.

Максимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект – 100 000 лв.

Максималният размер на общите допустими разходи за всеки проект е в рамките на 391 166 лева.

**Размер на финансовата помощ:**

Максималният интензитет на помощта е до 100 % от общата стойност на допустимите разходи.

**Критериите за оценка на проектите и тяхната тежест:**

1. Проекти, отговарящи на Приоритет 3 „Устойчиво развитие на туризма, съхраняване и валоризиране на уникалните природни и културни ценности в община Поморие“, Специфична цел 2 „Максимално оползотворяване на културното и природно наследство за развитие на конкурентноспособни туристически продукти“ и/или Специфична цел 1 „Съхраняване и валоризиране на природните и културни ценности в община Поморие“ на Общински план за развитие на община Поморие за периода 2014-2020г. – 10 т.
2. Брой население в населените места, където ще се извършват допустимите дейности - 20 т.
  - Инвестицията се изпълнява на територията на населено място/населени места с общо население над 2000 души (по данни на Националния статистически институт към края на годината, предхождаща датата на кандидатстване) – 20 т.;
  - Инвестицията се изпълнява на територията на населено място/населени места с общо население от 1001 до 2000 души (по данни на Националния статистически институт към края на годината, предхождаща датата на кандидатстване) – 10 т.;
  - Инвестицията се изпълнява на територията на населено място/населени места с общо население до 1000 души (по данни на Националния статистически институт към края на годината, предхождаща датата на кандидатстване) – 5 т.
3. Проекти, създаващи работни места при изпълнение на допустимите дейности - 20 т.
  - При изпълнение дейностите по проекта кандидатът ще създаде над 2 работни места – 20 т.





**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

- При изпълнение дейностите по проекта кандидатът ще създаде до 2 работни места – 10 т.

4. Проекти, осигуряващи подобряване на околната среда и постигащи екологичен ефект и въздействие -10 т.
5. Проекти с дейности в населени места извън общинския център -10 т.
6. Проекти с инвестиции за опазване и популяризиране на културното, природно и историческо наследство – 15 т.
7. Проекти с инвестиции за развитие на туристическа инфраструктура за публично ползване и/или разнообразяване и подобряване на туристическата инфраструктура, атракциите, съоръженията за посетители в селските райони – 15 т.

В случай, че две или повече проектни предложения получат еднакъв общ брой точки по критериите за оценка и не е наличен финансов ресурс за финансирането им, тези проекти ще бъдат допълнително приоритизирани/класирани по следния начин:

- по-високи показатели по критерий „Проекти с дейности в населени места извън общинския център“;
- по-високи показатели по критерий „Брой население в населените места, където ще се извършват допустимите дейности“;
- по-високи показатели по критерий „Проекти, създаващи работни места при изпълнение на допустимите дейности“.

**Минимална помощ/държавни помощи:**

Неприложимо

- Мерки от **Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020 г.( ЕФРР)**, включени в обхвата на Стратегията за местно развитие:

**Мярка 6: Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода BOMP**

**Описание на целите:**

Подобряване на природозащитното състояние на видовете в мрежата Натура 2000

**Обхват на мярката:**

Мярката обхваща видове и местообитания от мрежата Натура 2000 с приоритет F1 и F2 съгласно НПРД, които са докладвани в „неблагоприятно-незадоволително“ състояние (U1) и които попадат в териториалния обхват на МИГ Поморие



Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

Код на защитена зона	Име на защитена зона	Приоритет	Номер и наименование на мярката	Таксономия	Код на вид/местообитание	Име на вид/местообитание	Площ на вид/местообитание (ха)
BG0000620	Поморие	F2	М 109 – Инвестиции в консервационни и дейности за поддържане/подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания.	Земноводни	1188	Bombina bombina - Червенокоремна бумка	408,5112
BG0000574	Ахелой - Равда - Несебър	F2	М 109 – Инвестиции в консервационни и дейности за поддържане/подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания.	Земноводни	1188	Bombina bombina - Червенокоремна бумка	37,3576
BG0000151	Айтоска планина	F2	М 109 – Инвестиции в консервационни и дейности за поддържане/подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания.	Земноводни	1188	Bombina bombina - Червенокоремна бумка	187,5061
BG0000620	Поморие	F2	М 109 – Инвестиции в консервационни и дейности за	Влечуги	1220	Emys orbicularis - Обикновена	439,0781



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

			поддържане/ подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания.			блатна костенурка	
BG0000133	Камчийска и Еменска планина	F2	М 109 – Инвестиции в консервационни и дейности за поддържане/ подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания.	Влечуги	1220	Emys orbicularis - Обикновена блатна костенурка	0,4407
BG0000574	Ахелой - Равда - Несебър	F2	М 109 – Инвестиции в консервационни и дейности за поддържане/ подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания.	Влечуги	1220	Emys orbicularis - Обикновена блатна костенурка	146,7192
BG0000151	Айтоска планина	F2	М 109 – Инвестиции в консервационни и дейности за поддържане/ подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания.	Влечуги	1220	Emys orbicularis - Обикновена блатна костенурка	592,3251
BG0000620	Поморие	F2	М 109 – Инвестиции в консервационни и дейности за поддържане/	Земноводни	1171	Triturus karelinii - Голям гребенест тритон	151,7751



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

			подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания.			(Triturus cristatus - Гребенест тритон karelinii)	
BG0000133	Камчийска и Еменска планина	F2	М 109 – Инвестиции в консервационни и дейности за поддържане/ подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания.	Земноводни	1171	Triturus karelinii - Голям гребенест тритон (Triturus cristatus - Гребенест тритон karelinii)	680,8951
BG0000574	Ахелой - Равда - Несебър	F2	М 109 – Инвестиции в консервационни и дейности за поддържане/ подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания.	Земноводни	1171	Triturus karelinii - Голям гребенест тритон (Triturus cristatus - Гребенест тритон karelinii)	170,2666
BG0000151	Айтоска планина	F2	М 109 – Инвестиции в консервационни и дейности за поддържане/ подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания.	Земноводни	1171	Triturus karelinii - Голям гребенест тритон (Triturus cristatus - Гребенест тритон karelinii)	6464,6536
BG0000620	Поморие	F1	М 109 – Инвестиции в консервационни и дейности за поддържане/ подобряване на	Местообитания	h1150	Крайбрежни лагуни	665,5683



Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

			природозащитното състояние на видове и природни местообитания.				
						<b>ОБЩА ПЛОЩ</b>	<b>9945,0967</b>

**Допустими кандидати:**

ЮЛНЦ, Община Поморие

**Допустими дейности:**

1. Извършване на преки консервационни дейности за видове и/или местообитания, докладвани в неблагоприятно-незадоволително състояние;
2. Изграждане/реконструкция/рехабилитация на инфраструктура, необходима за възстановяване на видовете и/или местообитанията, докладвани в неблагоприятно-незадоволително състояние.

**Допустими разходи:**

- Разходи за СМР;
- Разходи за материални активи;
- Разходи за нематериални активи;
- Разходи за услуги;
- Разходи за такси;
- Разходи за материали;
- Разходи за персонал;
- Разходи за провеждане и участие в мероприятия;
- Непреки разходи
- Невъзстановим ДДС

**Недопустими разходи:**

- разходи, финансирани по друга операция, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, от бюджета на Общността или от друга донорска програма;
- глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;
- комисионите и загубите от курсови разлики при обмяна на чужда валута;
- данък върху добавената стойност, освен когато не е възстановим;
- закупуване на дълготрайни материални активи - втора употреба;
- разходите за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция, с изключение на разходите по финансови инструменти.
- лихви по дългове, с изключение на свързани с безвъзмездна финансова помощ, предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

<p>- субсидиране на лихва по одобрени схеми за държавни помощи и разностите за финансови транзакции;</p> <p>- разходи за закупуване на инфраструктура, земя и недвижимо имущество;</p> <p>- разходи за консултантски услуги, свързани с подготовката и/или попълването на документите за кандидатстване за финансова подкрепа;</p> <p>На основание чл. 57, ал. 2 от ЗУСЕСИФ не са допустими разходи за проекти или дейности, които са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него.</p>
<p><b><u>Финансови параметри за проектите:</u></b></p> <p>Максималният размер на допустимите разходи за проект е съгласно насоките за кандидатстване по ОПОС 2014 -2020 г.</p>
<p><b><u>Размер на финансовата помощ:</u></b></p> <p>Интензитетът на финансовата помощ се определя в насоките за кандидатстване по ОПОС 2014 – 2020 г.</p>
<p><b><u>Критериите за оценка на проектите и тяхната тежест:</u></b></p> <p><b>Основни критерии:</b> Критериите за оценка на проектните предложения и тяхната тежест се гласуват от Комитета за наблюдение на оперативната програма, съгласно чл. 14, ал. 2, т.1 и чл. 26, ал. 2 от Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове.</p> <p><b>Специфични критерии:</b></p> <p>8. Интегрирани проекти, включващи мерки от останалите включени в стратегията програми, насочени към развитието на еко туризма и/или опазване и популяризиране на природното наследство – 20 т.</p>
<p><b><u>Минимална помощ/държавни помощи:</u></b></p> <p>Неприложимо</p>

- Мерки от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020 г. (ЕСФ), включени в обхвата на Стратегията за местно развитие:

**Мярка 7: Насърчаване и подпомагане на младежката заетост и достъп до заетост на икономически неактивни и безработни лица**

**Описание на целите:**

Мярката има за цел да осигури предпоставки за създаване на устойчиви работни места и активиране и интеграция в заетост за безработни и неактивни лица. Тази цел ще бъде постигната посредством комбинация от мерки за осигуряване на подходящи обучения, включително на работното място, както и предоставяне на разнообразни стимули за работодателите за разкриване на нови работни места. Мярката ще постави акцент върху интеграцията на едни от най-уязвимите групи на пазара на труда.



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

Мярката съответства на Инвестиционни приоритети 1 и 3 на Приоритетна ос 1 от ОПРЧР 2014-2020 г. и е насочена към постигане на Специфичните цели на ИП1 и и ИП3.

**Обхват на мярката:**

В рамките на тази мярка ще бъде оказана подкрепа за прилагането на дейности, насърчаващи включването в работната сила и участието на пазара на труда на безработни и неактивни лица

**Целева група:** Безработни или неактивни лица

По мярката могат да бъдат финансирани само следните обучения в областта на земеделието и горите за лица, ангажирани в сектора на селското стопанство и горското стопанство: (1) професионални обучения в тези области за безработни лица; (2) друг вид професионални обучения, както и обучения за придобиване на ключови компетентности на лица, заети в посочените сектори. Обучения в областта на хранително-вкусовата промишленост са допустими по настоящата мярка, с изключение на обучения в тази област за лица, ангажирани в сектора на селското стопанство и горското стопанство.

**Допустими кандидати/партньори:**

работодатели; общини и райони на общини; неправителствени организации; обучителни организации

В рамките на мярката партньорствата са възможни, но не са задължителни.

Допустимите типове бенефициенти са избрани въз основа на проведения анализ на територията, след консултации със заинтересованите страни и местната общност по време на проведените информационни срещи, кампании, семинари, конференции, обществени обсъждания и в съответствие с Указанията от УО на ОПРЧР за прилагането на подхода WOMP с ресурси от ОПРЧР 2014 – 2020 г.

**Допустими дейности:**

- активиране на неактивни лица, организиране и участие в трудови борси и др. подкрепящи услуги за заетост; информационни кампании и събития, ателиета за търсене на работа и др.;
- Професионално информиране и консултиране, вкл. по въпроси относно упражняването на трудови и осигурителни права;
- Психологическо подпомагане;
- Предоставяне на обучение след регистрация като безработно лице - мотивационни обучения, обучение за придобиване/ повишаване на професионална квалификация, обучение за придобиване и усъвършенстване на ключови компетентности, обучения по предприемачество;
- Осигуряване на заетост след предоставяне на посреднически услуги и/или обучение;
- Осигуряване на обучение по време на работа (чиракуване) и стажуване;



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

- Предоставяне на стимули за насърчаване на географската мобилност с цел работа;
- Предоставяне на стимули на работодатели за наемането на безработни лица от групите в неравностойно положение на пазара на труда.
- Предоставяне на стимули на работодатели за наемането на безработни младежи;
- Популяризиране и насърчаване стартирането и развитието на самостоятелна стопанска дейност и предприемачество;
- Предоставяне на обучения за придобиване на предприемачески, управленски и бизнес умения;
- Подпомагане разработването на бизнес идеи и насочване към финансиращи програми за стартиращи предприемачи, в т.ч. по ОП РЧР.

#### **Допустими разходи:**

Определят се на база изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕСИФ и приложимите подзаконовни нормативни актове, разпоредбите на Регламент № 1303/2013, Регламент № 1304/2013, Регламент № 966/2012 и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2014 – 2020 г.

**Съгласно чл. 57, ал. 1 от ЗУСЕСИФ разходите се считат за допустими, ако са налице едновременно следните условия:**

1. разходите са за дейности, съответстващи на критериите за подбор на операции и се извършват от допустими бенефициенти съгласно съответната програма по чл. 3, ал. 2;
2. разходите попадат във включени в документите по чл. 26, ал. 1 и в одобрения проект категории разходи;
3. разходите са за реално доставени продукти, извършени услуги и строителни дейности;
4. разходите са извършени законосъобразно съгласно приложимото право на Европейския съюз и българското законодателство;
5. разходите са отразени в счетоводната документация на бенефициента чрез отделни счетоводни аналитични сметки или в отделна счетоводна система;
6. за направените разходи е налична одитна следа съгласно минималните изисквания на чл. 25 от Делегиран регламент (ЕС) № 480/2014 на Комисията от 3 март 2014 г. за допълнение на Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство (ОВ, L 138/5 от 13 май 2014 г.) и са спазени изискванията за съхраняване на документите съгласно чл. 140 от Регламент (ЕС) № 1303/2013;
7. разходите са съобразени с приложимите правила за предоставяне на държавни помощи.

#### **Недопустими разходи:**





**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

- разходи, финансирани по друга операция, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, от бюджета на Общността или от друга донорска програма;
  - глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;
  - комисионите и загубите от курсови разлики при обмяна на чужда валута;
  - данък върху добавената стойност, освен когато не е възстановим;
  - закупуване на дълготрайни материални активи - втора употреба;
  - разходите за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция, с изключение на разходите по финансови инструменти.
  - лихви по дългове, с изключение на свързани с безвъзмездна финансова помощ, предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;
  - субсидиране на лихва по одобрени схеми за държавни помощи и разноските за финансови транзакции;
  - разходи за закупуване на инфраструктура, земя и недвижимо имущество;
  - разходи за консултантски услуги, свързани с подготовката и/или попълването на документите за кандидатстване за финансова подкрепа;
- На основание чл. 57, ал. 2 от ЗУСЕСИФ не са допустими разходи за проекти или дейности, които са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него.

**Финансови параметри за проектите:**

Минимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект - 10 000 лв.  
Максимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект – 100 000 лв.  
Максималният размер на общите допустими разходи за всеки проект е в рамките на 391 166 лева.

**Размер на финансовата помощ:**

Максималният интензитет на помощта е до 100 % от общата стойност на допустимите разходи.

**Критериите за оценка на проектите и тяхната тежест:**

**Основни критерии** – За оценка на проектите по настоящата мярка ще бъдат използвани критериите за техническа и финансова оценка, одобрени от Комитета за наблюдение на ОП РЧР 2014 – 2020г.

**Специфични критерии:**

- Проекти на бенефициенти, развиващи своята дейности в сферата на туризма/ преработващата промишленост – 10 т.
- Проектът включва мерки за опазване на околната среда– 10 т.
- Проектът предвижда наемане на повече от 2 безработни лица – 10 т.
- Проектът предвижда включване на лица от маргинализирани/уязвими групи – 10 т.



*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

**Минимална помощ/държавни помощи:**

Ще се прилагат правилата за минимална помощ (правилото de minimis) по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) към помощта de minimis, публикуван в Официален вестник на ЕС L 352 от 24.12.2013г. При включване на подкрепящи мерки за заетост и подкрепа за предприятията, в т.ч. субсидиране на работни заплати, свързани със стимулирането на работодатели да наемат хора в сектора на селското стопанство, хранително-вкусовата и горската промишленост, подкрепата ще се осъществява като минимална помощ според Регламент (ЕС) № 1408/2013 от 18.12.2013 г., ОВ L 352 от 24.12.2013 г., като общият размер на помощта de minimis, предоставяна във всяка държава членка на едно и също предприятие, не следва да надхвърля 15 000 EUR за период от три бюджетни години.

**Мярка 8: Подобряване на равния достъп до възможностите за учене през целия живот за всички възрастови групи**

**Описание на целите:**

Целта на мярката е да повиши способността на заетите лица да посрещнат настъпващите бързи промени на пазара на труда в резултат на структурни фактори като глобализацията, технологичните промени, застаряването на населението.

Мярката съответства на Инвестиционен приоритет 6 на Приоритетна ос 1 от ОПРЧР 2014-2020 г. и е насочена към постигане на Специфичните цели СИ1 и СИ2.

**Обхват на мярката:**

Удовлетворяването на конкретните нужди на заетите лица над 54 г., както и на тези със средно или по-ниско образование от обучения, съобразени с изискванията на икономиката и търсенето на пазара на труда ще е от определящо значение за дейностите, които ще бъдат осъществявани в рамките на тази мярка. Ще бъде оказана подкрепа за предоставяне на обучения за заетите лица, работещи в микро, малки, средни и големи предприятия. В резултат ще се повиши адекватността на уменията им съобразено с актуалните нужди на бизнеса, ще се повиши производителността на труда им и ще се създадат условия за устойчива им заетост и съответно заемане на по-качествени работни места.

**Целева група:** заети лица над 54 г. и заети лица със средно или по-ниско образование По мярката могат да бъдат финансирани само следните обучения в областта на земеделието и горите за лица, ангажирани в сектора на селското стопанство и горското стопанство: (1) професионални обучения в тези области за безработни лица; (2) друг вид професионални обучения, както и обучения за придобиване на ключови компетентности на лица, заети в посочените сектори. Обучения в областта на хранително-вкусовата промишленост са допустими по настоящата мярка, с изключение на обучения в тази област за лица, ангажирани в сектора на селското стопанство и горското стопанство.

**Допустими кандидати/партньори:**



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

Работодатели; сдружения от работодатели (кълъстери); самостоятелно заети лица; обучителни организации; неправителствени организации.

В рамките на мярката партньорствата са възможни, но не са задължителни.

Допустимите типове бенефициенти са избрани въз основа на проведен анализ на територията, след консултации със заинтересованите страни и местната общност по време на проведените информационни срещи, кампании, семинари, конференции, обществени обсъждания и в съответствие с Указанията от УО на ОПРЧР за прилагането на подхода WOMP с ресурси от ОПРЧР 2014 – 2020 г.

**Допустими дейности:**

- Предоставяне на обучение за повишаване на професионалната квалификация и/ или за придобиване на нова;
- Предоставяне на обучение за придобиване на ключови компетентности;
- Осигуряване на достъп до продължаващо обучение с цел по-добра професионална реализация и повишена професионална подготовка на кадрите;
- Осигуряване на достъп до иновативни форми за учене през целия живот;
- Разработването и внедряването на системи за съобразено с нуждите на работодателите обучение на заети лица, отговарящи на високи стандарти за качество;
- Подкрепа за практики, насочени към адаптиране на знанията и уменията на заетите към реалните нужди на пазара на труда и на ниво предприятие, в т.ч. при въвеждане на нови, „зелени” и по-ресурсно ефективни технологии;
- Въвеждане на обучителни методи и програми, основани на практиката, за повишаване знанията, уменията и компетенциите на заетите съобразно нуждите на пазара на труда;
- Подкрепа за реализация на стратегии за учене през целия живот за работната сила, в сътрудничество със социалните партньори, включително обучения и развиване на умения, надграждане на преносими компетенции, като чужди езици, дигитални компетенции, предприемачество и др.

**Допустими разходи:**

Определят се на база изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕСИФ и приложимите подзаконовни нормативни актове, разпоредбите на Регламент № 1303/2013, Регламент № 1304/2013, Регламент № 966/2012 и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2014 – 2020 г.

**Съгласно чл. 57, ал. 1 от ЗУСЕСИФ разходите се считат за допустими, ако са налице едновременно следните условия:**

1. разходите са за дейности, съответстващи на критериите за подбор на операции и се извършват от допустими бенефициенти съгласно съответната програма по чл. 3, ал. 2;
2. разходите попадат във включени в документите по чл. 26, ал. 1 и в одобрения проект категории разходи;



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

3. разходите са за реално доставени продукти, извършени услуги и строителни дейности;
4. разходите са извършени законосъобразно съгласно приложимото право на Европейския съюз и българското законодателство;
5. разходите са отразени в счетоводната документация на бенефициента чрез отделни счетоводни аналитични сметки или в отделна счетоводна система;
6. за направените разходи е налична одитна следа съгласно минималните изисквания на чл. 25 от Делегиран регламент (ЕС) № 480/2014 на Комисията от 3 март 2014 г. за допълнение на Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство (ОВ, L 138/5 от 13 май 2014 г.) и са спазени изискванията за съхраняване на документите съгласно чл. 140 от Регламент (ЕС) № 1303/2013;
7. разходите са съобразени с приложимите правила за предоставяне на държавни помощи.

**Недопустими разходи:**

- разходи, финансирани по друга операция, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, от бюджета на Общността или от друга донорска програма;
  - глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;
  - комисионите и загубите от курсови разлики при обмяна на чужда валута;
  - данък върху добавената стойност, освен когато не е възстановим;
  - закупуване на дълготрайни материални активи - втора употреба;
  - разходите за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция, с изключение на разходите по финансови инструменти.
  - лихви по дългове, с изключение на свързани с безвъзмездна финансова помощ, предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;
  - субсидиране на лихва по одобрени схеми за държавни помощи и разноските за финансови трансакции;
  - разходи за закупуване на инфраструктура, земя и недвижимо имущество;
  - разходи за консултантски услуги, свързани с подготовката и/или попълването на документите за кандидатстване за финансова подкрепа;
- На основание чл. 57, ал. 2 от ЗУСЕСИФ не са допустими разходи за проекти или дейности, които са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него.

**Финансови параметри за проектите:**

Минимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект - 10 000 лв.



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

<p>Максимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект – 150 000 лв. Максималният размер на общите допустими разходи за всеки проект е в рамките на 391 166 лева.</p>
<p><b><u>Размер на финансовата помощ:</u></b> Максималният интензитет на помощта е до 100 % от общата стойност на допустимите разходи.</p>
<p><b><u>Критериите за оценка на проектите и тяхната тежест:</u></b> <b>Основни критерии</b> – За оценка на проектите по настоящата мярка ще бъдат използвани критериите за техническа и финансова оценка, одобрени от Комитета за наблюдение на ОП РЧР 2014 – 2020г. <b>Специфични критерии:</b></p> <ul style="list-style-type: none"><li>• Проекти на бенефициенти, развиващи своята дейности в сферата на туризма/ преработващата промишленост – 10 т.</li><li>• Кандидатът не е получавал подкрепа от Общността за подобни дейности– 10 т.</li><li>• Проекти с дейности в населени места извън общинския център– 10 т.</li></ul>
<p><b><u>Минимална помощ/държавни помощи:</u></b> Ще се прилагат правилата за минимална помощ (правилото de minimis) по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) към помощта de minimis, публикуван в Официален вестник на ЕС L 352 от 24.12.2013г.</p>

<p><b>Мярка 9: Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности, в т.ч. роми, мигранти и др.</b></p>
<p><b><u>Описание на целите:</u></b> Социално-икономическата интеграция на най-маргинализираните групи от населението чрез подобряване достъпа до заетост, образование, обучение, социални и здравни услуги и създаване на условия за преодоляване на негативни стереотипи. Мярката съответства на Инвестиционен приоритет 1 на Приоритетна ос 2 от ОПРЧР 2014-2020 г. и е насочена към постигане на Специфичната цел на ИП1.</p>
<p><b><u>Обхват на мярката:</u></b> <b>Основната целева група</b> са лица от маргинализирани общности - представителите на ромската общност; хора с произход от други държави; хора в риск и/или жертва на дискриминация; хора, населяващи територии, в т.ч. с ниска гъстота на населението, селски и изолирани райони, части от населени места, в които е налице концентрация на проблеми, създаващи риск от бедност, социално изключване и маргинализация (висока безработица, ниски доходи, ограничен достъп до публични услуги, териториална сегрегация, пространствена изолация и др.). Мярката обхваща 4 направления:</p>



*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

***Подобряване достъпа до заетост***

***Подобряване достъпа до образование***

***Подобряване достъпа до социални и здравни услуги***

***Развитие на местните общности и преодоляване на негативните стереотипи***

Проектните предложения трябва да включват задължително направление „***Подобряване достъпа до социални и здравни услуги***“ + допълнителна втора сфера и да са в съответствие с Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите, с областните стратегии и общинските планове

**Допустими кандидати/партньори:**

Доставчици на социални и здравни услуги; работодатели; общини и райони на общини; обучителни организации; читалища; неправителствени организации; социални предприятия и кооперации за хора с увреждания; регистрирани поделения на вероизповеданията

Партньорствата по мярката са задължителни.

Допустимите типове бенефициенти са избрани въз основа на проведения анализ на територията, след консултации със заинтересованите страни и местната общност по време на проведените информационни срещи, кампании, семинари, конференции, обществени обсъждания и в съответствие с Указанията от УО на ОПРЧР за прилагането на подхода ВОМР с ресурси от ОПРЧР 2014 – 2020 г.

**Допустими дейности:**

***Направление „Подобряване достъпа до заетост“ :***

- активиране на икономически неактивни лица;
- посредничество за намиране на работа;
- професионално информиране и консултиране;
- психологическо подпомагане;
- мотивационно обучение;
- предоставяне на обучение;
- включване в стажуване, чиракуване, заетост в т.ч. в сферата на социалната икономика;
- насърчаване на самостоятелната заетост и др.;

***Направление „Подобряване достъпа до образование“:***

- превенция на ранното отпадане от училище;
- интеграция в образователната система на деца и младежи;
- подобряване достъпа до образователни услуги за ранно детско развитие;
- ограмотвяване на възрастни;

***Направление „Подобряване достъпа до социални и здравни услуги“:***



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

- подобряване достъпа до и предоставяне на качествени социални и здравни услуги, в т.ч.
- интегрирани междусекторни услуги, съгласно специфичните потребности на целевата група;
- предоставяне на индивидуални консултации и социално-здравна медиация на представителите на целевите групи;
- повишаване информираността относно социалните и здравните им права;
- насърчаване семейното планиране и отговорното родителство;
- повишаване здравната култура и др.;

***Направление „Развитие на местните общности и преодоляване на негативните стереотипи“:***

- планиране, управление, наблюдение и оценка на инициативи за социално-икономическа интеграция на социално изключени хора, групи и маргинализирани общности и за общностно развитие;
- общностни дейности за промяна на практики, имащи негативно влияние върху социалното включване;
- подкрепа за включване на целевите групи в процесите на формиране и изпълнение на национални и местни политики;
- инициативи за преодоляване на стереотипи;
- инициативи за популяризиране на културната идентичност на етнически общности, вкл. в сферата на традиционните дейности и талантите (занаяти и изкуства).

**Допустими разходи:**

Определят се на база изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕСИФ и приложимите подзаконовни нормативни актове, разпоредбите на Регламент № 1303/2013, Регламент № 1304/2013, Регламент № 966/2012 и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2014 – 2020 г.

**Съгласно чл. 57, ал. 1 от ЗУСЕСИФ разходите се считат за допустими, ако са налице едновременно следните условия:**

1. разходите са за дейности, съответстващи на критериите за подбор на операции и се извършват от допустими бенефициенти съгласно съответната програма по чл. 3, ал. 2;
2. разходите попадат във включени в документите по чл. 26, ал. 1 и в одобрения проект категории разходи;
3. разходите са за реално доставени продукти, извършени услуги и строителни дейности;
4. разходите са извършени законосъобразно съгласно приложимото право на Европейския съюз и българското законодателство;
5. разходите са отразени в счетоводната документация на бенефициента чрез отделни счетоводни аналитични сметки или в отделна счетоводна система;
6. за направените разходи е налична одитна следа съгласно минималните изисквания на чл. 25 от Делегиран регламент (ЕС) № 480/2014 на Комисията от 3 март 2014 г. за допълнение



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

на Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство (ОВ, L 138/5 от 13 май 2014 г.) и са спазени изискванията за съхраняване на документите съгласно чл. 140 от Регламент (ЕС) № 1303/2013;

7. разходите са съобразени с приложимите правила за предоставяне на държавни помощи.

**Недопустими разходи:**

- разходи, финансирани по друга операция, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, от бюджета на Общността или от друга донорска програма;
- глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;
- комисионите и загубите от курсови разлики при обмяна на чужда валута;
- данък върху добавената стойност, освен когато не е възстановим;
- закупуване на дълготрайни материални активи - втора употреба;
- разходите за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция, с изключение на разходите по финансови инструменти.
- лихви по дългове, с изключение на свързани с безвъзмездна финансова помощ, предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;
- субсидиране на лихва по одобрени схеми за държавни помощи и разноските за финансови транзакции;
- разходи за закупуване на инфраструктура, земя и недвижимо имущество;
- разходи за консултантски услуги, свързани с подготовката и/или попълването на документите за кандидатстване за финансова подкрепа;

На основание чл. 57, ал. 2 от ЗУСЕСИФ не са допустими разходи за проекти или дейности, които са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него.

**Финансови параметри за проектите:**

Минимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект - 10 000 лв.

Максимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект – 300 000 лв.

Максималният размер на общите допустими разходи за всеки проект е в рамките на 391 166 лева.

**Размер на финансовата помощ:**

Максималният интензитет на помощта е до 100 % от общата стойност на допустимите разходи.

**Критериите за оценка на проектите и тяхната тежест:**





**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

**Основни критерии** – За оценка на проектите по настоящата мярка ще бъдат използвани критериите за техническа и финансова оценка, одобрени от Комитета за наблюдение на ОП РЧР 2014 – 2020г.

**Специфични критерии:**

- Проектът включва поне 3 направления – 10 т.
- Проекти предоставящи услуги, насочени към роми – 10 т.
- Проекти, обхващащи повече от 1 населено място – 10 т.

**Минимална помощ/държавни помощи:**

Ще се прилагат правилата за минимална помощ (правилото de minimis) по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) към помощта de minimis, публикуван в Официален вестник на ЕС L 352 от 24.12.2013г.

**Мярка 10: Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за заетост**

**Описание на целите:**

Повишаване качеството на живот, насърчаване на социалното включване и интегриране в обществото на групите в неравностойно положение и със специални потребности, както и на други уязвими групи.

Мярката съответства на Инвестиционен приоритет 2 на Приоритетна ос 2 от ОПРЧР 2014-2020 г. и е насочена към постигане на Специфичните цели СЦ1 и СЦ2.

**Обхват на мярката:**

В рамките на тази мярка ще се подкрепят координирани дейности за превенция и предотвратяване на причините, които пораждат бедност и социално изключване.

**Целеви групи:** Дейностите по мярката са насочени към хора с увреждания и техните семейства; семейства с деца, вкл. с увреждания; деца и възрастни в риск

**Допустими кандидати/партньори:**

Неправителствени организации; обучителни организации; доставчици на социални услуги; доставчици на здравни услуги, регистрирани поделения на вероизповеданията; общини работодатели.

В рамките на мярката партньорствата са възможни, но не са задължителни.

Допустимите типове бенефициенти са избрани въз основа на проведен анализ на територията, след консултации със заинтересованите страни и местната общност по време на проведените информационни срещи, кампании, семинари, конференции, обществени обсъждания и в съответствие с Указанията от УО на ОПРЧР за прилагането на подхода ВОМР с ресурси от ОПРЧР 2014 – 2020 г.

**Допустими дейности:**



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

- Предоставяне на услуги за семейства с деца (включително деца с увреждания), услуги по превенция (семеино консултиране, превенция на изоставянето и други) и на подкрепящи услуги, в т.ч. интегрирани междусекторни услуги в общността или в семейна среда;
- Реализация на интегрирани подходи за насърчаване участието на пазара на труда на лица, полагащи грижи за зависими членове на семейства,
- Подобряване достъпа до заетост на хората с увреждания и други уязвими групи чрез интегрирани комплексни мерки и предоставяне на подкрепящи услуги, вкл. в общността;
- Подобряване достъпа до здравеопазване и промоция на здравето, в т.ч. чрез целеви действия, насочени към уязвими групи;
- Местни социални дейности за социално включване.

#### **Допустими разходи:**

Определят се на база изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕСИФ и приложимите подзаконовни нормативни актове, разпоредбите на Регламент № 1303/2013, Регламент № 1304/2013, Регламент № 966/2012 и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2014 – 2020 г.

**Съгласно чл. 57, ал. 1 от ЗУСЕСИФ разходите се считат за допустими, ако са налице едновременно следните условия:**

1. разходите са за дейности, съответстващи на критериите за подбор на операции и се извършват от допустими бенефициенти съгласно съответната програма по чл. 3, ал. 2;
2. разходите попадат във включени в документите по чл. 26, ал. 1 и в одобрения проект категории разходи;
3. разходите са за реално доставени продукти, извършени услуги и строителни дейности;
4. разходите са извършени законосъобразно съгласно приложимото право на Европейския съюз и българското законодателство;
5. разходите са отразени в счетоводната документация на бенефициента чрез отделни счетоводни аналитични сметки или в отделна счетоводна система;
6. за направените разходи е налична одитна следа съгласно минималните изисквания на чл. 25 от Делегиран регламент (ЕС) № 480/2014 на Комисията от 3 март 2014 г. за допълнение на Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство (ОВ, L 138/5 от 13 май 2014 г.) и са спазени изискванията за съхраняване на документите съгласно чл. 140 от Регламент (ЕС) № 1303/2013;
7. разходите са съобразени с приложимите правила за предоставяне на държавни помощи.

#### **Недопустими разходи:**



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

- разходи, финансирани по друга операция, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, от бюджета на Общността или от друга донорска програма;
- глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;
- комисионите и загубите от курсови разлики при обмяна на чужда валута;
- данък върху добавената стойност, освен когато не е възстановим;
- закупуване на дълготрайни материални активи - втора употреба;
- разходите за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция, с изключение на разходите по финансови инструменти.
- лихви по дългове, с изключение на свързани с безвъзмездна финансова помощ, предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;
- субсидиране на лихва по одобрени схеми за държавни помощи и разноските за финансови транзакции;
- разходи за закупуване на инфраструктура, земя и недвижимо имущество;
- разходи за консултантски услуги, свързани с подготовката и/или попълването на документите за кандидатстване за финансова подкрепа;

На основание чл. 57, ал. 2 от ЗУСЕСИФ не са допустими разходи за проекти или дейности, които са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него.

**Финансови параметри за проектите:**

Минимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект - 10 000 лв.

Максимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект – 300 000 лв.

Максималният размер на общите допустими разходи за всеки проект е в рамките на 391 166 лева.

**Размер на финансовата помощ:**

Максималният интензитет на помощта е до 100 % от общата стойност на допустимите разходи.

**Критериите за оценка на проектите и тяхната тежест:**

**Основни критерии** – За оценка на проектите по настоящата мярка ще бъдат използвани критериите за техническа и финансова оценка, одобрени от Комитета за наблюдение на ОП РЧР 2014 – 2020г.

**Специфични критерии:**

- Проекти, насочени към деца и младежи до 20 години – 10 т.
- Проекти предоставящи интегрирани услуги – 10 т.
- Проекти, обхващащи повече от 1 населено място – 10 т.

**Минимална помощ/държавни помощи:**



*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

Ще се прилагат правилата за минимална помощ (правилото de minimis) по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) към помощта de minimis, публикуван в Официален вестник на ЕС L 352 от 24.12.2013г.

- Мерки от **Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност” 2014-2020 г.**, включени в обхвата на Стратегията за местно развитие:

### **Мярка 11: Технологично развитие и иновации**

#### **Описание на целите:**

Предоставяне на фокусирана подкрепа на българските предприятия за повишаване на иновационната дейност в тематичните области на ИСИС

Мярката съответства на Инвестиционен приоритет „Технологично развитие и иновации“ на Приоритетна ос 1 от ОПИК 2014-2020 г. и е насочена към постигане на Специфичната цел „Повишаване на иновационната дейност на предприятията“

#### **Обхват на мярката:**

**Подкрепа за иновации в предприятията, вкл. Разработване/внедряване на нови продукти, процеси и бизнес модели**, се свързва с инвестиционна подкрепа, консултантски и помощни услуги за разработване/внедряване на иновации в предприятията.

**Очакваният принос** на тези подкрепени дейности се изразява основно в нарастване на дела на предприятията, които самостоятелно разработват/внедряват и разпространяват иновации, в резултат на което ще се повиши иновационният им капацитет и конкурентоспособност.

**Целева група** са предприятия, разработващи/внедряващи иновации, вкл. и съществуващи предприятия.

Мярката е насочена към преодоляване на следните идентифицирани проблеми на територията:

- Ниска конкурентоспособност на предприятията
- Ниска инвестиционна активност поради липса на финансиране
- Липса на производства с висока добавена стойност

Тематична концентрация –подкрепата ще бъде предоставяна само за операции/инвестиции, попадащи в тематичните области на Иновационната стратегия за интелигентна специализация:

#### **✓ ИКТ и информатика:**

- производства, особено Fables и нови подходи за дизайн и/или асемблиране;



*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

- ИКТ подходи в машиностроене, медицина и творчески индустрии (във връзка с другите три тематични области), вкл. дигитализация на културно-историческо наследство, развлекателни и образователни игри, „инбедид“ софтуер;
  - 3D дигитализация, визуализация и прототипиране;
  - Big Data, Grid and Cloud Technologies;
  - безжични сензорни мрежи и безжична комуникация/управление;
  - езикови технологии;
  - уеб, хибридни и "native" приложения, уеб базирани приложения за създаване и експлоатиране на нови услуги и продукти;
  - използване на нови възможности във връзка с аутсорсинг и ИКТ-базирани услуги и системи.
- ✓ **мехатроника и чисти технологии:**
- производство на базови елементи, детайли, възли и оборудване, вграждани като част от мехатронен агрегат или самостоятелно съставляващи такъв агрегат;
  - машиностроене и уредостроене, вкл. части, компоненти и системи, с акцент върху транспорта и енергетиката;
  - инженеринг, реинженеринг и продължаване на жизнения цикъл на индустриални машини, уреди и системи;
  - системи за автоматизирано и софтуерно подпомагано управление с приложение в производството;
  - вграждане на ВЕИ в роботизирани системи с изкуствен интелект;
  - създаване на съвременни информационни комплекси за автономни енергийни системи;
  - роботика и автоматизация на процеси, в т.ч. 3-D моделиране на роботизирани автоматизирани системи;
  - проектиране и производство на високо-технологични продукти и/или участие в над-национална производствена верига, вкл. в аеро-космическата индустрия;
  - био-мехатроника;
  - интелигентни системи и уреди, „интелигентни домове“ – „интелигентни градове“;
  - чисти технологии с акцент върху транспорта и енергетиката (съхранение, спестяване и ефективно разпределение на енергия, електрически превозни средства и еко-мобилност, водород-базирани модели и технологии, безотпадни технологии, технологии и методи за включване на отпадъчни продукти и материали от производства в други производства).
- ✓ **индустрия за здравословен живот и биотехнологии:**



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

- методи за чисто производство, съхранение, преработка и достигане до крайния потребител на специфични български съставки, средства и продукти (вкл. кисело мляко, мед и пчелни продукти, хляб, вино, млечни и месни продукти, етерични масла, бира, билки и билкови продукти, козметични средства и продукти);
  - производство на специализирани храни и напитки (бебешки и детски, „космически“ храни);
  - производство на инструменти, оборудване, консумативи за медицинска и дентална диагностика и терапия и/или участие в над-национална производствена верига;
  - персонална медицина, диагностика и индивидуална терапия, лечебни и лекарствени форми и средства;
  - медицински и лечебен туризъм с акцент върху възможностите за персонализация (немасов, а персонален туризъм);
  - нано-технологии в услуга на медицината;
  - био-технологии с пряко приложение за здравословен начин на живот;
  - „сини“ технологии и приложение на нови методи и технологии в устойчивото ползване на речни и морски ресурси;
  - производство на инсталации за добиване на екологично чиста електроенергия и промишлена вода;
  - зелена икономика.
- ✓ **нови технологии в креативните и рекреативните индустрии**
- културните и творческите индустрии (според дефиниция на ЕК: архитектура, архивно дело и библиотекарство, артистични занаятчийство, аудио-визуални форми (филми, ТВ, видео игри и мултимедия), културно наследство, дизайн, вкл. моден дизайн, фестивали, музика, сценични и визуални изкуства, издателска дейност, радио;
  - компютърни и мобилни приложения и игри с образователен, маркетинг и/или развлекателен характер;
  - алтернативен (селски, еко-, културен и фестивален) и екстремн туризъм и спорт (за стимулиране на несезонен, немасов, а постоянен нишов туризъм);
  - производство на стоки и съоръжения с пряко приложение в тези сфери (напр. национални (регионални) носии, велосипеди, стени за катерене и др. стоки за алтернативни и екстремни спортове, костюми, декори, материали за исторически възстановки, специализирана екипировка и оборудване, печатни издания).

**Допустими кандидати:**

Малки или средни предприятия съгласно Закона за малките и средни предприятия и Приложение I на Регламент (ЕС) № 651/2014.



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

Със средства от ОПИК не се допуска финансиране на проекти, изпълнявани от микро предприятия в рамките на селски райони и от предприятия, които не са допустими съгласно координацията на ОПИК с други програми, в т.ч. малки и средни предприятия, по смисъла на чл. 3-4 от Закона за малките и средните предприятия, осъществяващи инвестиции, свързани с преработка и/или маркетинг на селскостопански продукти в неселскостопански продукти извън приложение № I от Договора, или с производството на памук, с изключение на хляб, тестени и сладкарски изделия, в случай че тези инвестиции се осъществяват на територията на селските райони съгласно определението в т. 8.1 Описание на общите условия от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020 г. Кандидатите трябва да са търговци по смисъла на Търговския закон или Закона за кооперациите.

Не могат да участват в процедурата за подбор на проекти и не могат да получат безвъзмездна финансова помощ кандидати, които попадат в забранителните режими на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г.

**Допустими дейности:**

Мярката предоставя подкрепа за иновации в предприятията, вкл. разработване и внедряване на нови продукти, процеси и бизнес модели в предприятия, в т.ч.:

- Инвестиционна подкрепа, консултантски и помощни услуги за разработване и внедряване на иновациите в предприятията

**Допустими разходи:**

Допустимите разходи се определят на база на изискванията на Глава 5, Раздел I от ЗУСЕСИФ, приложимите подзаконовни нормативни актове и национално законодателство и разпоредбите на Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета.

**Съгласно чл. 57, ал. 1 от ЗУСЕСИФ разходите се считат за допустими, ако са налице едновременно следните условия:**

1. разходите са за дейности, съответстващи на критериите за подбор на операции и се извършват от допустими бенефициенти съгласно съответната програма по чл. 3, ал. 2;
2. разходите попадат във включени в документите по чл. 26, ал. 1 и в одобрения проект категории разходи;
3. разходите са за реално доставени продукти, извършени услуги и строителни дейности;



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

4. разходите са извършени законосъобразно съгласно приложимото право на Европейския съюз и българското законодателство;
5. разходите са отразени в счетоводната документация на бенефициента чрез отделни счетоводни аналитични сметки или в отделна счетоводна система;
6. за направените разходи е налична одитна следа съгласно минималните изисквания на чл. 25 от Делегиран регламент (ЕС) № 480/2014 на Комисията от 3 март 2014 г. за допълнение на Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство (ОВ, L 138/5 от 13 май 2014 г.) и са спазени изискванията за съхраняване на документите съгласно чл. 140 от Регламент (ЕС) № 1303/2013;
7. разходите са съобразени с приложимите правила за предоставяне на държавни помощи.

**Недопустими разходи:**

Недопустимите разходи се определят на основа на изискванията на Глава 5, Раздел I от ЗУСЕСИФ, приложимите подзаконовни нормативни актове и национално законодателство и разпоредбите на Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета.

Съгласно разпоредбите на чл. 27 на ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 119 ОТ 20 МАЙ 2014 Г. за приемане на национални правила за допустимост на разходите по оперативните програми, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд на Европейския съюз и от Европейския фонд за морско дело и рибарство, за финансовата рамка 2014 – 2020 г. не са допустими за съфинансиране от ЕФРР, ЕСФ, КФ и ЕФМДР на Европейския съюз:

1. разходи, финансирани по друга операция, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, от бюджета на Общността или от друга донорска програма;
2. глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;
3. комисионите и загубите от курсови разлики при обмяна на чужда валута;
4. данък върху добавената стойност, освен когато не е възстановим;
5. закупуване на дълготрайни материални активи – втора употреба;
6. разходите за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция, с изключение на разходите по финансови инструменти.





**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

Не са допустими за съфинансиране от ЕФРР, ЕСФ, КФ и ЕФМДР на Европейския съюз при безвъзмездна финансова помощ и възстановима помощ следните разходи:

1. лихви по дългове, с изключение на свързани с безвъзмездна финансова помощ, предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;
2. субсидиране на лихва по одобрени схеми за държавни помощи и разносните за финансови трансакции.

Не са допустими за съфинансиране от Европейския фонд за регионално развитие и от Кохезионния фонд на Европейския съюз следните разходи за:

1. извеждането от експлоатация или строежът на атомни електроцентрали;
2. инвестиции за постигане намаляване на емисиите на парникови газове от дейности, изброени в приложение I към Директива 2003/87/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 октомври 2003 г. за установяване на схема за търговия с квоти за емисии на парникови газове в рамките на Общността и за изменение на Директива 96/61/ЕО на Съвета (ОВ, L 275, 25.10.2003 г., стр. 32);
3. производството, обработката и продажбата на тютюн и тютюневи изделия;
4. предприятия в затруднение, така както са определени в правилата на Европейския съюз за държавните помощи;
5. инвестиции в летищна инфраструктура, освен ако са свързани с опазването на околната среда или са придружени от инвестиции, необходими за смекчаване или за намаляване на отрицателното ѝ въздействие върху околната среда.

**Финансови параметри за проектите:**

Минимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект - 30 000 лв.

Максимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект – 250 000 лв.

Максималният размер на общите допустими разходи за всеки проект е в рамките на 391 166 лева.

**Размер на финансовата помощ:**

Максималният интензитет на помощта е до 90 % от общата стойност на допустимите разходи.

**Критериите за оценка на проектите и тяхната тежест:**

**Основни критерии** – Подборът на проекти към стратегии за местно развитие при прилагане на ВОМР се определя в Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове и в нормативния акт по чл. 28, ал. 1, т. 2 на Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове

**Специфични критерии:**

- Проекти на бенефициенти, развиващи своята дейности в сферата на туризма/ преработващата промишленост – 10 т.
- Проекти за подкрепа на стартиращи предприятия – 10 т.

**Минимална помощ/държавни помощи:**

Мярката ще се изпълнява в съответствие с правилата за минимална помощ (правилото de minimis) по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г.



*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis, публикуван в Официален вестник на ЕС L 352 от 24.12.2013 г.

## **Мярка 12: Капацитет за растежа на МСП**

### **Описание на целите:**

Целта на мярката е постигане на положителен ефект върху развитието на устойчива пазарна конкурентоспособност на българските МСП, с оглед повишаване на производителността и експортния им потенциал. Особен акцент се поставя върху качеството на продуктите и услугите на предприятията, потенциала им за реализиране на по-високи резултати във веригата на формиране на добавена стойност и бързото осигуряване от тяхна страна на пазарна устойчивост при условията на силно динамична икономика и конкурентна среда. Очакваните резултати са свързани със създаване и развитие на конкурентните предимства на предприятията, основаващи се на подобрена ефикасност и ефективност на производствените процеси, включително чрез подобряване на ресурсната ефективност, повишен производствен капацитет и качество на продуктите, подобрен капацитет за управление и за прилагане на нови бизнес модели и практики.

Мярката съответства на Инвестиционен приоритет „Капацитет за растежа на МСП“ на Приоритетна ос 2 от ОПИК 2014-2020 г. и е насочена към постигане на Специфичната цел „Повишаване на производителността и експортния потенциал на българските МСП“

### **Обхват на мярката:**

Мярката е насочена към малки и средни предприятия, които искат:

- да намалят производствените си разходи и имат необходимост от оптимизация на производствените вериги;
- да обновят използваните морално остарели технологии за осъществяване на производствени процеси;
- да повишат производствения капацитет, който да удовлетворява пазарните обеми на търсене;
- да повишат качеството на произвежданите продукти..

**Целева група:** МСП според НСНМСП

**Очакваният принос** е свързан с подобряване на конкурентоспособността и създаване на потенциал за експорт и като резултат – подобряване на пазарното присъствие на българските МСП - чрез внедрени технологии за подобряване на производствения процес, постигане на по-висока производителност, намаляване на производствените разходи и оптимизиране на производствената верига, съответно повишаване на добавената стойност и активно включване във всички етапи на веригата за добавяне на стойност.

Мярката е насочена към преодоляване на следните идентифицирани проблеми на територията:



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

- Ниска конкурентоспособност на предприятията
- Ниска инвестиционна активност поради липса на финансиране
- Технологичното оборудване не отговаря на съвременните изисквания.

По мярката се предвижда подкрепа за секторите, изведени като приоритетни съгласно Националната стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия 2014-2020 (НСНМСП).

Кандидатите за подпомагане трябва да са с код на основна икономическа дейност по Класификация на икономическите дейности (КИД - 2008) в една от посочените групи сектори на икономическа дейност съгласно тяхната технологична интензивност.

***Сектори, изведени като приоритетни съгласно Националната стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия 2014-2020***

**Високотехнологични и средно високотехнологични промишлени производства:**

C20 „Производство на химични продукти“

C21 „Производството на лекарствени вещества и продукти“

C26 „Производството на компютърна и комуникационна техника, електронни и оптични продукти“

C27 „Производство на електрически съоръжения“

C28 „Производство на машини и оборудване, с общо и специално предназначение“

C29 „Производство на автомобили, ремаркета и полуремаркета“

C30 „Производство на превозни средства, без автомобили“

**Интензивни на знание услуги:**

J58 „Издателска дейност“

J59 „Производството на филми и телевизионни предавания, звукозаписване и издаване на музика“

J60 „Радио- и телевизионна дейност“

J61 „Далекосъобщения“

J62 „Дейности в областта на информационните технологии“

J63 „Информационни услуги“

M72 „Научноизследователска и развойна дейност“

**Нискотехнологични и средно нискотехнологични промишлени производства2:**

C10 „Производство на хранителни продукти“

C11 „Производство на напитки“

C13 „Производство на текстил и изделия от текстил, без облекло“

C14 „Производство на облекло“

C15 „Обработка на кожи; производство на обувки и други изделия от обработени кожи без косъм“

C16 „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“

C17 „Производство на хартия, картон и изделия от хартия и картон“



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

- C18 „Печатна дейност и възпроизвеждане на записани носители“
- C19 „Производство на кокс и рафинирани нефтопродукти“
- C22 „Производство на изделия от каучук и пластмаси“
- C23 „Производство на изделия от други неметални минерални суровини“
- C24 „Производство на основни метали“
- C25 „Производство на метални изделия, без машини и оборудване“
- C31 „Производство на мебели“
- C32 „Производство, неклассифицирано другаде“
- C33 „Ремонт и инсталиране на машини и оборудване“

**Допустими кандидати:**

Малки или средни предприятия съгласно Закона за малките и средни предприятия и Приложение I на Регламент (ЕС) № 651/2014.

Със средства от ОПИК не се допуска финансиране на проекти, изпълнявани от микро предприятия в рамките на селски райони и от предприятия, които не са допустими съгласно координацията на ОПИК с други програми, в т.ч. малки и средни предприятия, по смисъла на чл. 3-4 от Закона за малките и средните предприятия, осъществяващи инвестиции, свързани с преработка и/или маркетинг на селскостопански продукти в неселскостопански продукти извън приложение № I от Договора, или с производството на памук, с изключение на хляб, тестени и сладкарски изделия, в случай че тези инвестиции се осъществяват на територията на селските райони съгласно определението в т. 8.1 Описание на общите условия от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020 г. Кандидатите трябва да са търговци по смисъла на Търговския закон или Закона за кооперациите.

Не могат да участват в процедурата за подбор на проекти и не могат да получат безвъзмездна финансова помощ кандидати, които попадат в забранителните режими на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г.

**Допустими дейности:**

**Общи производствени инвестиции за подобряване на производствения капацитет за растеж чрез ефективното и ефикасно използване на факторите на производство и чрез изграждането на възможности за възприемане и адаптиране на европейски и международни знания и технологии, в т.ч. дейности за:**

- повишаване на производителността, ефективното и ефикасно използване на факторите на производство (човешки капитал, природни ресурси и технологии),
- подобряване на производствените процеси чрез инвестиции в дълготрайни материални и нематериални активи,



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

- въвеждане на водещи технологични решения и/или реинженеринг на процеси,
- разширяване на производството чрез добавяне на нови характеристики или подобряване на съществуващите продукти и услуги и диверсификация на дейността чрез разнообразяване на портфолиото на предприятията и достъп до пазари.
- внедряване на нови технологии/практики/методи/системи за подобряване на ресурсната ефективност и ефикасност в производствения процес,
- въвеждане на добри практики/технологични методи/технологии/процеси за намаляване консумацията на природни ресурси, безотпадни технологии, оползотворяване на вторични суровини и производствените отпадъци, регенериране и др.

**Допустими разходи:**

Допустимите разходи се определят на база на изискванията на Глава 5, Раздел I от ЗУСЕСИФ, приложимите подзаконовни нормативни актове и национално законодателство и разпоредбите на Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета.

Съгласно чл. 57, ал. 1 от ЗУСЕСИФ разходите се считат за допустими, ако са налице едновременно следните условия:

1. разходите са за дейности, съответстващи на критериите за подбор на операции и се извършват от допустими бенефициенти съгласно съответната програма по чл. 3, ал. 2;
2. разходите попадат във включени в документите по чл. 26, ал. 1 и в одобрения проект категории разходи;
3. разходите са за реално доставени продукти, извършени услуги и строителни дейности;
4. разходите са извършени законосъобразно съгласно приложимото право на Европейския съюз и българското законодателство;
5. разходите са отразени в счетоводната документация на бенефициента чрез отделни счетоводни аналитични сметки или в отделна счетоводна система;
6. за направените разходи е налична одитна следа съгласно минималните изисквания на чл. 25 от Делегиран регламент (ЕС) № 480/2014 на Комисията от 3 март 2014 г. за допълнение на Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство (ОВ, L 138/5 от 13 май



*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

2014 г.) и са спазени изискванията за съхраняване на документите съгласно чл. 140 от Регламент (ЕС) № 1303/2013;

7. разходите са съобразени с приложимите правила за предоставяне на държавни помощи.

**Недопустими разходи:**

Недопустимите разходи се определят на основа на изискванията на Глава 5, Раздел I от ЗУСЕСИФ, приложимите подзаконови нормативни актове и национално законодателство и разпоредбите на Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие,

Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета.

Съгласно разпоредбите на чл. 27 на ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 119 ОТ 20 МАЙ 2014 Г. за приемане на национални правила за допустимост на разходите по оперативните програми, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд на Европейския съюз и от Европейския фонд за морско дело и рибарство, за финансовата рамка 2014 – 2020 г. не са допустими за съфинансиране от ЕФРР, ЕСФ, КФ и ЕФМДР на Европейския съюз:

1. разходи, финансирани по друга операция, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, от бюджета на Общността или от друга донорска програма;

2. глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;

3. комисионите и загубите от курсови разлики при обмяна на чужда валута;

4. данък върху добавената стойност, освен когато не е възстановим;

5. закупуване на дълготрайни материални активи – втора употреба;

6. разходите за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция, с изключение на разходите по финансови инструменти.

Не са допустими за съфинансиране от ЕФРР, ЕСФ, КФ и ЕФМДР на Европейския съюз при безвъзмездна финансова помощ и възстановима помощ следните разходи:

1. лихви по дългове, с изключение на свързани с безвъзмездна финансова помощ,

предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;

2. субсидиране на лихва по одобрени схеми за държавни помощи и разноските за финансови трансакции.

Не са допустими за съфинансиране от Европейския фонд за регионално развитие и от Кохезионния фонд на Европейския съюз следните разходи за:

1. извеждането от експлоатация или строежът на атомни електроцентрали;

2. инвестиции за постигане намаляване на емисиите на парникови газове от дейности,

изброени в приложение I към Директива 2003/87/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 октомври 2003 г. за установяване на схема за търговия с квоти за емисии на парникови



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

газове в рамките на Общността и за изменение на Директива 96/61/ЕО на Съвета (ОВ, L 275, 25.10.2003 г., стр. 32);
3. производството, обработката и продажбата на тютюн и тютюневи изделия;
4. предприятия в затруднение, така както са определени в правилата на Европейския съюз за държавните помощи;
5. инвестиции в летищна инфраструктура, освен ако са свързани с опазването на околната среда или са придружени от инвестиции, необходими за смекчаване или за намаляване на отрицателното ѝ въздействие върху околната среда.
<b><u>Финансови параметри за проектите:</u></b> Минимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект - 30 000 лв. Максимален размер на безвъзмездната финансовата помощ за проект – 300 000 лв. Максималният размер на общите допустими разходи за всеки проект е в рамките на 391 166 лева.
<b><u>Размер на финансовата помощ:</u></b> Максималният интензитет на помощта е до 90 % от общата стойност на допустимите разходи.
<b><u>Критериите за оценка на проектите и тяхната тежест:</u></b> <b>Основни критерии</b> – Подборът на проекти към стратегии за местно развитие при прилагане на ВОМР се определя в Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове и в нормативния акт по чл. 28, ал. 1, т. 2 на Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове <b>Специфични критерии:</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Проекти, насочени към повишаване на експортния потенциал – 10 т.</li> <li>• Проекти на бенефициенти, развиващи своята дейности в сферата на преработващата промишленост – 10 т.</li> </ul>
<b><u>Минимална помощ/държавни помощи:</u></b> Мярката ще се изпълнява в съответствие с правилата за минимална помощ (правилото de minimis) по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis, публикуван в Официален вестник на ЕС L 352 от 24.12.2013 г.

## 6. Финансов план

### 6.1. Индикативно разпределение на средствата по програми/фондове и по мерки

Код на мярката	Име на мярката	Общо за периода на стратегията	
		лева	%



*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

	<b>Мерки, финансирани от ПРСР 2014-2020 г. (ЕЗФРСР)</b>	<b>2 933 000</b>	<b>39,11%</b>
M1	Инвестиции в земеделски стопанства	760 000	10,13%
M2	Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти	450 000	6,00%
M3	Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности	500 000	6,67%
M4	Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура	973 000	12,97%
M5	Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдих, туристическа инфраструктура	250 000	3,33%
	<b>Мерки, финансирани от ОПОС (ЕФРР)</b>	<b>1 167 055</b>	<b>15,56%</b>
M6	Подобряване на природозащитното състояние на видовете в мрежата Natura 2000	1 167 055	15,56%
	<b>Мерки, финансирани от ОПРЧР (ЕСФ)</b>	<b>1 450 000</b>	<b>19,33%</b>
M7	Насърчаване и подпомагане на младежката заетост и достъп до заетост на икономически неактивни и безработни лица	200 000	2,67%
M8	Подобряване на равния достъп до възможностите за учене през целия живот за всички възрастови групи	300 000	4,00%
M9	Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности, в т.ч. роми, мигранти и др.	550 000	7,33%
M10	Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за заетост	400 000	5,33%
	<b>Мерки, финансирани от ОПИК (ЕФРР)</b>	<b>1 950 000</b>	<b>26,00%</b>
M11	Технологично развитие и иновации	750 000	10,00%
M12	Капацитет за растежа на МСП	1 200 000	16,00%
	<b>ОБЩО ЗА ЦЯЛАТА СТРАТЕГИЯ:</b>	<b>7 500 055</b>	<b>100%</b>





*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

	<i>Текущи разходи и популяризиране на стратегия за водено от общностите местно развитие</i>	977 666	
--	---	---------	--

## **6.2. Финансова обосновка на бюджета и разпределението на средствата по програми и по мерки**

При формулирането на бюджета на стратегията се цели финансово да бъдат подпомагани проекти, които прилагат ВОМР, съобразно нейните приоритети, специфичните ѝ цели и необходимите интервенции за развитие на територията. Приоритетите и специфичните цели са формулирани след детайлно проучване на територията на МИГ Поморие, провеждане на множество срещи на екипа на проекта и външните експерти, с представители на трите сектора, както и провеждане на серия обучения с различните целеви групи. Използваните комуникационни инструменти помогнаха на екипа разработващ СВОМР на МИГ Поморие да акумулира информация относно броя потенциални проекти, които да адресират проблемните зони и нужди на територията в различните сфери. След изготвяне на SWOT анализа и определяне на силните, слабите страни, възможностите и заплахите за развитие на МИГ Поморие, се оформи и структурираната стратегическата рамка на СВОМР. По този начин се дефинира и разпредели бюджета по източници на финансиране и мерки, в зависимост от заявения интерес за кандидатстване с проектни предложения и реални потребности на целевите групи. В този смисъл в Стратегията на МИГ Поморие е постигнат оптимален баланс между източници на финансиране и мерки за постигане на стратегическите цели и приоритети.

Бюджетното разпределение на средствата по източници на финансиране и мерки е съобразено основно с визията за развитие на територията, от страна на местната общност и с инвестиционните намерения, проектната готовност и финансовата възможност на потенциалните бенефициенти да кандидатстват с проекти към СВОМР.

Разпределението на средствата не е еднакво и то отразява желанието на заинтересованите страни и следва да се има, предвид че бюджета на СВОМР на МИГ Поморие е функция от виждането на нуждите на заинтересованите страни от територията за необходимите средства за реализация на дейности, които ще доведат до дълготрайно и устойчиво конкурентноспособно развитие.

Бюджетния баланс цели да спомогне за реализирането на политики, насочени към преодоляване на слабите страни на територията на МИГ Поморие. Стратегията на „МИГ Поморие” е планирана с обща стойност 7 500 055 лв. за 12 мерки за целия период на нейното действие. Сумата е съобразена както с допустимия съгласно условията на поканата за прием на стратегии размер на безвъзмездната помощ, така и с потенциала на трите сектора на целевата територия да усвоят планираните средства в изпълнение на Стратегията, и с наличието на достатъчно критична маса на територията по отношение на териториални,



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

икономически, социо-културни, човешки, финансови и организационно-технически дадености на района на интервенция. В бюджета средствата са разпределени по 12 Мерки финансирани от четири отделни източника. Разпределението на бюджета за целия програмен период е както следва:

**1. Разпределение по източници на финансиране:**

- 1.1. За мерки от ПРСР са предвидени 2 933 000 лв или 39,11 % от бюджета на стратегията. Тези средства са насочени най-широкоспектърно тъй като могат да се ползват от всички заинтересовани страни и в трите сектора.
- 1.2. За мерки от ОПОС са предвидени 1 167 055 лв или 15,56 % от бюджета на стратегията. Тези средства са насочени конкретно към дейности за подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата Natura 2000 и могат да се ползват само от представители на публичния и нестопанския сектор.
- 1.3. За мерки от ОПРЧР са предвидени 1 450 000 лв или 19,33 % от бюджета на стратегията. Тези средства са насочени към дейности с подчертано социален характер, но и такива даващи възможност на стопанския сектор както работодател.
- 1.4. За мерки от ОПИК са предвидени 1 950 000 лв или 26,00 % от бюджета на стратегията. Тези средства могат да се ползват само от представители на стопанския сектор и по-конкретно от малки или средни предприятия съгласно Закона за малките и средни предприятия и Приложение I на Регламент (ЕС) № 651/2014.

**2. Тематично разпределение по мерки:**

Разпределението на бюджета на СВOMP по мерки от ПРСР съответства на спецификата на територията и на заложените цели и приоритети. Територията на МИГ, предвид географското ѝ разположение се характеризира със силно развит сектор на туризма, но и голям потенциал за развитие на аграрния сектор. В този смисъл запазването на баланса между тези два сектора и въвеждането на нови форми на заетост ще гарантира постепенно устойчивото развитие на района. Различните проблеми и трудности, които среща сектора са свързани с разпокъсаност на земеделската земя, остаряло технологичното оборудване, масово амортизиране на материалните активи и ограничени инвестиционни възможности на създадените земеделски кооперации и сдружения на частни земеделски стопани, ниска предприемаческа култура, и същевременно недостатъчни знания и информация за подготовка на проекти за финансиране от фондовете на ЕС. За да се предостави възможност за подобряване на ситуацията СВOMP предвижда бюджет по две мерки, които съответстват на Специфична цел 1.2. от Приоритет 1. Проектната готовност на бизнеса в земеделския и неземеделския сектор, както и влошените икономически и демографски показатели налага предвиждането на финансови средства в размер на 1 210 000 или 16,33 % от общия бюджет да се насочат към следните



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

инвестиционните мерки; По Мярка М1 са предвидени средства в размер на 760 000,00 лв или 10,13 % от общия бюджет. В рамките на тази мярка ще се финансират проекти, които имат за цел повишаване конкурентоспособността на земеделието и включват дейности които внедряват нови продукти, процеси и технологии и обновяват наличните производствени материални и/или нематериални активи, насърчаване въвеждането на нови технологии в производството и модернизация на физическия капитал и др. От една страна на територията на МИГ Поморие има добри почвено-климатични условия и традиции за развитие на устойчиво земеделие, което до известна степен оформя голяма част от местния ландшафт и битова идентичност, а от друга страна е източник на доходи за населението и важен източник на суровини за туризма. По Мярка М2 са предвидени средства в размер на 450 000,00 лв или 6,00 % от общия бюджет за проекти които водят до подобряване на цялостната дейност на предприятието. На територията на МИГ Поморие са регистрирани относително голям брой земеделски производители. Достатъчно голяма част от тях са с ясно изразени намерения за инвестиции в своите стопанства, свързани с модернизацията на материалните активи, тъй като разполагат с остарял сграден фонд и техническо оборудване, а също и с ограничени възможности за осигуряване на инвестиции за тяхното обновяване. Тези средства са насочени и към малките земеделски производители и преработватели, които имат потенциала да разнообразят местния продукт и да постигнат съвременните стандарти, но достъпът им до средства е ограничен. Дребните земеделски производители са заинтересованите да развият алтернативно земеделие и да разнообразят земеделското си производство.

Финансирането по тези три мерки е вътрешно балансирано и кореспондира с идентифицираните нужди от страна на преработвателните предприятия на територията и на малките и средни земеделски производители, които са съответната целева група. В допълнение осигуряването на финансов ресурс по мерките по Приоритет 1 ще окаже съществен принос за осъществяване на основната стратегическа цел, тъй като територията на МИГ разполага с потенциал за развитие на земеделските стопанства и предприятията от хранително-преработвателния сектор.

Интензивното развитие на територията е пряко свързано и с повишаването на диверсификацията на произвежданите местни продукти. Основните предизвикателства пред територията на МИГ Поморие в тази област на интервенции са типичната сезонна заетост и икономическа изолацията на вътрешните части на територията на МИГ, липса на диверсифициране на икономическите дейности и производства с висока добавена стойност, както и по-голяма концентрация на жители в крайбрежните зони, отколкото във вътрешните зони на територията и като резултат намалено търсене на работна сила поради ограниченото разкриване на нови работни места и недостатъчни инвестиции в заетостта и предприемачеството. Финансовите средства по следващата мярка целят, от една страна да стимулират предприемаческата инициатива на земеделските производители, разнообразявайки дейността си в други сфери, а от друга страна да се обновят и развият



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

местните микропредприятия, осигурявайки по-голяма заетост и повишавайки конкурентоспособността си. По Мярка М3 са предвидени средства в размер на 500 000,00 лв или 6,67 % от общия бюджет за проекти, които целят да развият конкурентоспособността на района чрез реструктуриране на малките стопанства и укрепването на тяхната икономическа устойчивост и насърчаване стартирането и развитието на неземеделски дейности в селските райони. Тази мярка съответства на Специфична цел 2.1. от Приоритет 2, отчитайки идентифицираните нужди за реструктуриране и модернизация на неземеделския сектор на територията на МИГ с цел да насърчат диверсификацията на местната икономика и предприемачеството в неземеделски дейности и особено в сферата на туризма, така че да се повиши заетостта и доходите на населението.

В този смисъл мерки от М1 до М3 биха могли се разглеждат като един от основните механизми за постигане целите на стратегията, предвид типа инвестиции, които се подпомагат и поради високия интерес към дейностите по тях. Това определя най-високото процентно съотношение на предвидените средства от общия бюджет на СВOMP спрямо останалите мерки, по-които могат да кандидатстват допустимите получатели на финансова помощ.

За заинтересованите страни в територията на МИГ Поморие е изключително важно да се подобри общия вид на инфраструктурата на населените места и услугите, които могат да се предоставят извън общинския център. По Мярка М4 са предвидени средства в размер на 973 000,00 лв или 12,97 %, и в допълнение по Мярка М5 средства в размер на 250 000,00 лв или 3,33 % от общия бюджет. И двете мерки са включени в Приоритет 2, като М4 кореспондира със Специфична цел 1, а М5 със Специфична цел 2. Това са т.нар. публични мерки и поради тяхната специфика чрез реализацията на индивидуален проект се генерират ползи за голяма част от населението. От особена важност, поради наличието на голям брой малки населени места, извън общинския център, със съществени урбанистични проблеми, както и поради съществуващите проблеми в социално-икономическото развитие на територията, породени от изключителната зависимост на доходите на населението от развитието на селското стопанство, е предвиждането на адекватен на тези проблеми финансов ресурс от общия бюджет на СВOMP за мерките, насочени към повишаване качеството на живот чрез подобряване на жизнената среда. За мерките от тази група са предвидени 1 223 000 лв или 16,33 % от публичния принос на СВOMP.

Възможностите, които ОПОС 2014-2020 предоставя в рамките на подхода ВOMP са предвидени в Мярка М6 чрез средства в размер на 1 167 055,00 лв или 15,56 % от общия бюджет. Мярката съответства на Приоритет 2 и по-конкретно Специфична цел 2.2. Дейностите, които се финансират в рамките на тази мярка са насочени към подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата Natura 2000, които са докладвани в “неблагоприятно-незадоволително“ състояние съгласно Националната приоритетна рамка за



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

действие за Натура 2000 (НПРД) и съгласно националния доклад на Р България през 2013 г. След направения анализ са идентифицирани видовете в мрежата Натура 2000 на територията на МИГ Поморие, както и необходимостта от извършване на преки консервационни дейности, изграждане/реконструкция/рехабилитация на инфраструктурата, необходима за възстановяване и поддържане на местообитанията на видовете и покупка, доставка и монтаж на специализирани машини, съоръжения и оборудване, биологични видове и др. На база наличието на защитени зони и необходимостта от допустимия брой интервенции се формира настоящия бюджет по мярката.

Съгласно изготвения анализ на територията и в съответствие с указанията и условията на ОПРЧР в рамките на подхода WOMP, СВOMP предвижда финансиране по четири отделни мерки, които съответстват на Приоритет 3:. Две от мерките насочват финансиране към изпълнението на Специфична цел 3.1., а именно; по Мярка М7 са предвидени средства в размер на 200 000,00 лв или 2,67 % от общия бюджет, а по Мярка М8 средства в размер на 300 000,00 лв или 4,00 % от общия бюджет. Бенефициенти по М7 са работодатели; общини и райони на общини; неправителствени организации; обучителни организации, а по М8 работодатели; сдружения от работодатели (кълстери); самостоятелно заети лица; обучителни организации; неправителствени организации. Факторът безработица е свързан със социално-икономическото развитие на общината и е основна причина за миграцията и емиграцията на активното работоспособно население. Безработицата може да се приеме като основен рисков фактор, свързан с доходите и стандарта на живот на хората в трудоспособна възраст. И тук безработицата следва тенденцията на корелация със степента на образование, поради което дейностите за които може да се кандидатства са свързани освен с предоставяне на посреднически услуги на пазара на труда и професионално информиране и консултиране, и с предоставяне на обучения за повишаване на професионалната квалификация, за придобиване на ключови компетентности, както и по време на работа, и стажуване. По този начин ще се осигурят предпоставки за създаване на устойчиви работни места за безработни и неактивни лица и за активирание и интеграция в заетост на младежи до 29-годишна възраст включително.

Тенденцията за увеличаване на относителния дял на градското население и намаление на населението в селата, която важи за цялата страна се наблюдава и в този регион. Несъответствие на квалификацията и уменията на работната сила на потребностите на местната икономика, както и константното застаряване и постепенното намаляване на населението в трудоспособна възраст в селата за сметка на градовете налага необходимостта от предоставяне на възможности за финансиране на проекти, включващи дейности по М8, които да предоставят освен допълнителни обучения и достъп до иновативни форми за учене през целия живот.

Сред етническите малцинства и най-вече сред ромското население са налице различни фактори, подхранващи бедността - ранно отпадане от училище, ниско образование, трайна



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

безработица и липса на трудови навици, ограничени възможности за заетост, лоши битови условия, липса на достъп до здравни, социални и образователни услуги. Съществува необходимост от комплексна интервенция, насочена срещу бедността, която да подпомогне семействата от малцинствените групи да осигурят шансове за социално включване и развитие на своите деца. На тази необходимост отговаря Мярка М9, за която в СВOMP са предвидени средства в размер на 550 000,00 лв или 7,33 % от общия бюджет, и която съответства на Приоритет 3, и по-конкретно на Специфична цел 3.2. Бенефициенти са Доставчици на социални и здравни услуги; работодатели; общини и райони на общини; обучителни организации; читалища; неправителствени организации; социални предприятия и кооперации за хора с увреждания; регистрирани поделения на вероизповеданията. Липсата на достъп до здравни, социални и образователни услуги води до висок дял на неграмотност и високо равнище на безработица при малцинствените групи в малките населени места. Като комплексен отговор на тези проблемни зони се явява М9, включваща бюджет за финансиране на дейности както в направленията за подобряване достъпа до заетост, образование, социални и здравни услуги, така и за развитие на местните общности и преодоляване на негативните стереотипи. По този начин ще се осигури комплексна интервенция за изпълнение на Приоритет 3 и по-специално Специфична цел 2.3.

Наличието на увреждане поражда сериозен риск от социално изключване, независимо от възрастта и води до понижаване на качество на живот и влошаване на социално-психологически климат в семействата с деца в риск, главно поради безработица. По Мярка М10 са предвидени средства в размер на 400 000,00 лв или 5,33 % от общия бюджет. Бенефициенти са Неправителствени организации; обучителни организации; доставчици на социални услуги; доставчици на здравни услуги, регистрирани поделения на вероизповеданията; общини работодатели.. Основни дейности, които са включени са свързани с подобряване достъпа до заетост и здравеопазване, и промоция на здравето на хората с увреждания и други уязвими групи, както и услуги за семейства с деца (включително деца с увреждания), услуги по превенция (семеино консултиране, превенция на изоставянето и други) и на подкрепящи услуги, и съответстват на Приоритет 3, и по-конкретно на Специфична цел 2. С алокирането на финансови средства по тази мярка ще се подобри също и живота на възрастните хора в отдалечените населени места на територията на МИГ Поморие, който е изключително затруднен, основно поради липсата на достатъчно средства и ограничения достъп до здравеопазване, невъзможността или затрудненията с осъществяването на комунално-битовите дейности и най-вече социалната изолация. В рамките на тази мярка ще се предостави и възможност за превантивно справяне с явления като: стрес, депресия, домашно насилие, разпадане на семействата, изоставяне на деца и др., които водят до редица други неблагоприятни последици.

Икономическият облик на община Поморие се формира най-вече от третичния сектор на услугите, което е основна пречка за по-успешното развитие на икономиката дейност в



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

района. През последните години индустрията в общината губи икономическите си позиции, като се развиват предимно пазарно ориентирани производства, а нехарактерните се закриват или значително намаляват дейността си. В рамките на Мярка М11 и мярка М12, финансирани от ОПИК по подхода ВОМР, са предвидени средства съответно в размер на 750 000,00 лв или 10,00 %, и 1 200 000,00 лв или 16,00 % от общия бюджет на стратегията. Допустимите бенефициенти са малки или средни предприятия съгласно Закона за малките и средни предприятия и Приложение I на Регламент (ЕС) № 651/2014. Относително малкият дял на приходите и заетостта в промишлеността, понижаване на икономическите показатели в този сектор, липса на диверсифициране на икономическите дейности са само малка част от проблемите и недостатъците, които могат да бъдат решени чрез инвестиции по тези две мерки. Допустимите дейности включват подкрепа за иновации в предприятията, вкл. разработване и внедряване на нови продукти, процеси и бизнес модели в предприятията. Предвиденият бюджет по тези две мерки ще направи възможно изпълнението на Приоритет 1 и в частност на Специфична цел 1.1. поради факта, че сектор Преработваща промишленост е втори по значимост в общинската икономика, но има нужда от по-голямо развитие и повишаване на конкурентоспособността чрез увеличаване на размера на инвестициите и диверсифициране на икономическите дейности. Въвеждането на нови технологии и инвестирането в нова техника са фактори, които играят съществена роля за повишаване на конкурентоспособността на фирмите на свободния пазар. На територията на МИГ Поморие за съжаление само малка част от фирмите имат възможност за въвеждане на нови технологии и инвестиции в материални активи. Основната пречка за модернизацията на предприятията е липсата на достатъчно финансови ресурси.

**3. Разпределение по сектори:**

**3.1. Публичен и нестопански сектор**

М4, М5, М6, М7, М8, М9 и М10 с обща стойност на бюджета в размер на 3 840 055,00 лв или 51,20 % от бюджета на СВОМР.

**3.2. Стопански сектор**

М1, М2, М3, М11 и М12 с обща стойност на бюджета в размер на 3 660 000,00 лв или 48,80 % от бюджета на МСР

Балансът в прилагането на Стратегията за местно развитие на МИГ Поморие е дефиниран по отношение реалните потребности на общността, готовността за усвояване на средства и икономическите характеристики на територията. Стратегията предвижда прилагане на мерки със съответен финансов ресурс, отговарящи на инвестиционните намерения и визията за развитие на общността. Така формулираните стратегически цели и приоритети и заложените мерки, чрез които да бъдат постигнати, са предпоставка за цялостното балансирано прилагане на Стратегията, както по отношение на предвидените средства, така и по отношение на потенциалните бенефициенти.



*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

## **7. План за действие, показващ как целите са превърнати в действия**

Непосредствено след одобрение на СВOMP и сключване на договор за финансиране, МИГ Поморие ще разработи недискриминационна и прозрачна процедура и обективни критерии за подбор на проекти към стратегията за ВOMP. Не по-късно от 30 ноември на предходната година УС на МИГ ще одобри и публикува на интернет страницата на МИГ индикативен график за приемите по съответните мерки от стратегията за ВOMP за следващата календарна година. През 2017 г. се планира обявяване на минимум един прием на проектни предложения по всички мерки от стратегията за ВOMP. Периодът за прием на проекти ще бъде не по-малък от един месец. Крайният срок за изпълнение на дейностите по проектите към стратегията за ВOMP е до 30 юни 2023 г.

Логическата свързаност между целите и дейностите, включени в стратегията за ВOMP е показана в настоящия план за действие:



**ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ:**

<b>Специфична цел</b>	<b>Дейности за изпълнение на СВОМР</b>	<b>Целева група</b>	<b>Индикатори (целеви стойности)</b>	<b>Времени обхват</b>	<b>Бюджет (лв.)</b>
<b>СЦ 1.1:</b> Насърчаване на инвестициите, технологична модернизация и иновации в предприятията	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Разработване и внедряване на иновации в предприятията</li> <li>✓ Общи производствени инвестиции за подобряване на производствения капацитет за растеж на предприятията</li> </ul>	Малки и средни предприятия	<p>Брой предприятия, разработели/внедрили иновации - 3</p> <p>Брой предприятия, въвели нови технологии - 4</p>	2017-2023 г.	1 950 000
<b>СЦ 1.2:</b> Развитие на земеделски стопанства и предприятия и повишаване конкурентоспособността на селското стопанство	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Модернизиране и реструктуриране на земеделски стопанства</li> <li>✓ Модернизиране на физическите активи на предприятията и земеделски производители преработващи земеделски продукти</li> <li>✓ Инвестиции в преработката, предлагането на пазара и/или развитието на селскостопански продукти</li> </ul>	Земеделски стопани, групи производители; признати организации на производители, еднолични търговци и юридически лица.	Брой модернизирани земеделски стопанства/предприятия - 6	2017-2023 г.	1 210 000
<b>СЦ 2.1:</b> Повишаване конкурентоспособността на територията и качеството на живот чрез подобряване на жизнената среда и	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Инвестиции в установяването и развитието на неселскостопански дейности</li> <li>✓ Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби</li> </ul>	Земеделски стопани, микропредприятия, регистрирани като ЕТ или ЮЛ, физически лица, регистрирани по ЗЗ,	Брой стопанства/предприятия, диверсифицирали своята дейност - 5	2017-2023 г.	

насърчаване на нови бизнес начинания	инфраструктура, включително инвестиции в енергия от възобновяеми източници и спестяване на енергия	Община Поморие; ЮЛНЦ; Читалища  Населението на територията на МИГ Поморие	Изградена/обновена обществена инфраструктура - 4  % от населението, което се ползва от новоизградена/подобрената инфраструктура - 40		1 473 000
<b>СЦ 2.2:</b> Опазване и съхранение на околната среда и развитие на туристическа инфраструктура, свързана с експониране и популяризиране на културни, исторически и природни ценности	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Инвестиции в дребномащабна туристическа инфраструктура за отдых, туристическа информация и свързана с представяне, експониране и популяризиране на местното природно, историческо и културно наследство.</li> <li>✓ Извършване на преки консервационни дейности за видове и/или местообитания, докладвани в неблагоприятно-незадоволително състояние;</li> <li>✓ Изграждане/реконструкция/рехабилитация на инфраструктура, необходима за възстановяване на видовете и/или местообитанията, докладвани в неблагоприятно-незадоволително състояние</li> </ul>	Община Поморие; ЮЛНЦ  Населението на територията на МИГ Поморие	<p>Брой изградена/подобрена туристическа инфраструктура - 2</p> <p>Брой експонирани обекти на местното културно/историческо/природно наследство - 4</p> <p>Брой видове и местообитания, за които са извършени консервационни дейности – 4</p>	2017-2023 г.	1 417 055

			Площ в ха на местообитания и видове, в които са извършени консервационни дейности – 9945		
<b>СЦ 3.1:</b> Подобряване достъпа до заетост и качеството на работните места	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Предоставяне на обучения за безработни и неактивни лица и последващо включване в пазара на труда</li> <li>✓ Предоставяне на разнообразни стимули за работодателите за разкриване на нови работни места</li> <li>✓ Предоставяне на посреднически услуги и услуги за активиране на безработни и неактивни лица</li> <li>✓ Предоставяне на подкрепящи услуги за безработни и неактивни лица</li> <li>✓ Предоставяне на обучения за заети лица</li> <li>✓ Разработване и внедряване на системи за обучения за заети</li> <li>✓ Въвеждане на обучителни методи и програми</li> </ul>	<p>работодатели; общини и райони на общини; НПО; обучителни организации; сдружения от работодатели; самостоятелно заети лица</p> <p>Безработни и неактивни лица вкл. от уязвими групи</p> <p>Заети лица над 54 г. и такива със средно или по-ниско образование</p>	<p>Брой безработни/ неактивни лица, преминали обучения - 4</p> <p>Брой създадени работни места - 2</p> <p>Брой заети лица, преминали обучения - 8</p>	2017-2023 г.	500 000
<b>СЦ 3.2:</b> Намаляване на бедността и	✓ Предоставяне на обучения и активиране на икономически		Брой участници в неравностойно	2017-2023 г.	

<p>насърчаване на социалното включване</p>	<p>неактивни лица, включване в стажуване, чиракуване, заетост и насърчаване на самостоятелната заетост</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Интеграция в образователната система на деца и младежи и ограмотяване на възрастни</li> <li>✓ Подобряване достъпа до образователни услуги за ранно детско развитие и превенция на ранното отпадане от училище</li> <li>✓ Подобряване достъпа до и предоставяне на качествени социални и здравни услуги</li> <li>✓ Дейности за развитие на местните общности и преодоляване на негативните стереотипи</li> <li>✓ Предоставяне на услуги за семейства с деца, услуги по превенция и на подкрепящи услуги</li> <li>✓ Подобряване достъпа до заетост на хората с увреждания и други уязвими групи</li> <li>✓ Подобряване достъпа до здравеопазване и промоция на здравето</li> </ul>	<p>Доставчици на социални и здравни услуги;</p> <p>работодатели;</p> <p>общини и райони на общини; обучителни организации;</p> <p>читалища; НПО;</p> <p>социални предприятия и кооперации за хора с увреждания;</p> <p>регистрирани подразделения на вероизповеданията</p> <p>Лица от маргинализирани общности, в т.ч. роми, мигранти и др.</p> <p>Лица с увреждания и техните семейства</p> <p>Деца и възрастни в риск</p>	<p>положение вкл. роми, които при напускане на операцията са започнали да търсят работа, или имат работа, или са ангажирани с образование/обучение или са получили квалификация или са включени в социални и здравни услуги - 20</p> <p>Брой лица с увреждания получаващи услуги - 10</p>		<p>950 000</p>
--	--	---	---	--	----------------

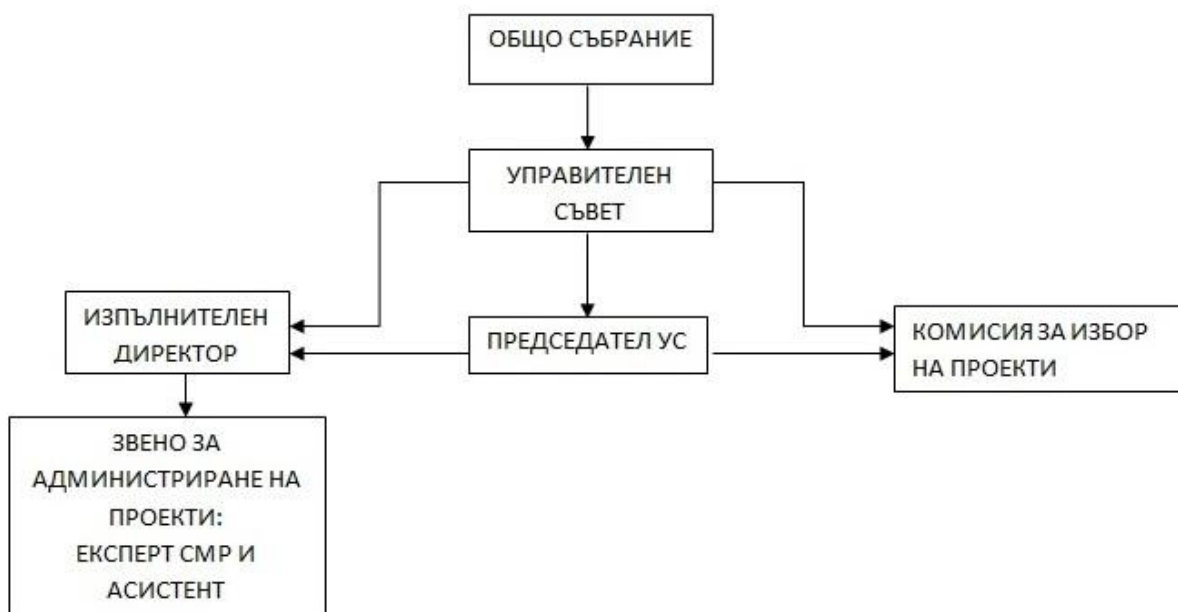


*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

**8. Описание на уредбата за управлението и мониторинга на стратегията, която показва капацитета на местната група за действие да изпълни стратегията, и описание на специфичната уредба относно оценката**

**8.1. Организационна структура на МИГ**

*Организационна структура/схема.*



**8.2. Управление на МИГ**

**Органи за управление и контрол**

Съгласно Чл.29. (1) от Устава на МИГ Поморие Органите на сдружението са Общо събрание (ОС) и Управителен съвет (УС). ОС е колективния върховен орган за управление на МИГ - Поморие и се състои от всички членове на сдружението или посочени от тях лица. Делът на представителите на публичния сектор, на представителите на стопанския сектор и на представителите на нестопанския сектор не превишава 49 % от имащите право на глас, съгласно чл. 28 ал. 1 от ЗЮЛНЦ и е както следва:

<b>СПИСЪК НА ЧЛЕНОВЕТЕ НА ВЪРХОВНИЯ КОЛЕКТИВЕН ОРГАН НА МИГ- ПОМОРИЕ</b>			
<b>№</b>	<b>ЧЛЕН НА ВКО</b>	<b>ПРЕДСТАВИТЕЛ НА НАСЕЛЕНА МЯСТО/ЗАИНТЕРЕСОВАНА СТРАНА</b>	<b>ПРЕДСТАВИТЕЛ НА СЕКТОР</b>



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

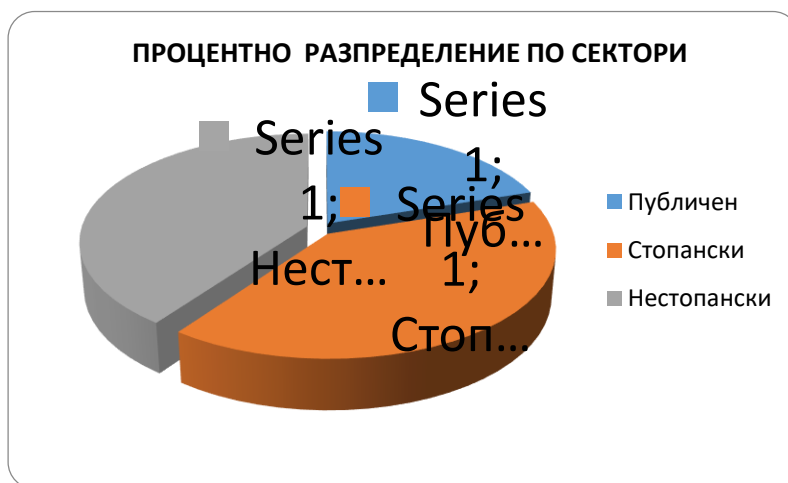
1	ОБЩИНА ПОМОРИЕ, представлявана от кмета Иван Атанасов Алексиев	гр. Поморие / Държавни институции и местна власт	Публичен
2	ОУ „СВ.СВ.КИРИЛ И МЕТОДИЙ”, с.Порой, представлявано от Румяна Жекова Гайдарджиева - Директор	с. Порой / Образователни, културни и социални институции	Публичен
3	ОУ „ХРИСТО БОТЕВ”, с.Бата, представлявано от Петя Георгиева Стоянова - Директор	с. Бата / Образователни, културни и социални институции	Публичен
4	„ЗОИ-КЛИМА” ЕООД, представлявана от Стойчо Петров Марков-Управител	гр. Поморие / Представители на бизнеса	Стопански
5	„ВИНАРСКО ИМЕНИЕ САНТА САРА” АД-представявано от Ивайло Кънчев Геновски – Изп. директор	с. Горица / Представители на бизнеса	Стопански
6	СОТИР ДИМИТРОВ АПОСТОЛОВ – земеделски производител	гр. Каблешково / Земеделски производители и стопани	Стопански
7	МИЛКО СТОЯНОВ ЖЕЛЕВ - земеделски производител	с. Каменар / Земеделски производител и стопани	Стопански
8	ЯНИ ТОДОРОВ ПЕТЕВ - земеделски производител	с. Страцин / Земеделски производители и стопани	Стопански
9	ДИМИТЪР ЗЛАТИНОВ ЗЛАТИНОВ - земеделски производител-животновъд	с.Козичино / Животновъди	Стопански
10	Сдружение „НАЦИОНАЛНА АСОЦИАЦИЯ „БЪЛГАРСКО ЧЕРНОМОРИЕ” – представлявана от Димитър Славеев Канариев-председател	гр. Поморие / СНЦ в частна полза	Нестопански
11	„АЙКИДО КЛУБ – ПОМОРИЕ”, представлявано от Димитър Петров Петров - председател	гр. Поморие / Спортни клубове	Нестопански
12	СНЦ „ОБЩИНСКИ МЛАДЕЖКИ СПОРТЕН КЛУБ „ЦИКЛОН” – ПОМОРИЕ”, представлявано от Георги Димитров Гуменов - председател	гр. Поморие / Спортни клубове	Нестопански
13	Сдружение „УЧИЛИЩНО НАСТОЯТЕЛСТВО „ХРИСТО	гр. Ахелой / СНЦ в обществена полза	Нестопански



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

	БОТЕВ” ПРИ ОУ „ХРИСТО БОТЕВ” С. АХЕЛОЙ”, представлявано от Добромир Веселинов Георгиев-председател		
14	Сдружение „РЕГИОНАЛНО СДРУЖЕНИЕ ЗА ЗАЩИТА НА ЖИВОТНИТЕ – ГР.ПОМОРИЕ”, представлявано от Валентин Андреев Продромов - Председател	гр. Поморие / СНЦ в частна полза	Нестопански
15	„НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ ПРОСВЕТА-1888”, представлявано от Милчо Ганчев Талев - Председател	гр. Поморие / Образователни, културни и социални институции	Нестопански

Разпределението на членовете на Върховния колективен орган по сектори е както следва:



Членовете на ВКО на МИГ Поморие представляват 9 от общо 17 населени места на територията на местната инициативна група в следното процентно разпределение:





**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

Във Върховния колективен орган са представени 8 от общо 9 идентифицирани в анализа заинтересовани страни, резултиращо в следното процентно съотношение:



Управлението се осъществява при спазване на принципите на публичност, изборност, равнопоставеност, отчетност и отговорност на органите на Сдружението (Счетоводният отчет се публикува на сайта на СДРУЖЕНИЕТО). ОС изменя и допълва Устава; Взема решения относно дължимостта и размера на годишния членски внос или на имуществените вноски и определя начина на събирането му по предложение на УС; Приема правилата и реда за извършване на общественополезна дейност и други вътрешни актове, в случай, че последните не бъдат възложени на други органи; Приема нови членове на СДРУЖЕНИЕТО, освобождава членовете на СДРУЖЕНИЕТО, подали молба за доброволно прекратяване на членството, взема решения за изключване на членове по предложение на УС; Определя броя и членовете на УС, избира и освобождава същите, избира и освобождава председателя на УС измежду неговите членове, както и взема решение функциите на УС да се изпълняват от едно лице-управител; Приема по предложение на УС бюджет, основни насоки и програма за дейността на СДРУЖЕНИЕТО, годишния доклад за дейността и финансовия отчет на СДРУЖЕНИЕТО, както и годишния отчет на УС за дейността му; Взема решения за събиране на допълнителни парични и имуществени вноски от членовете на СДРУЖЕНИЕТО; Взема решения по резултатите от финансовата ревизия на СДРУЖЕНИЕТО; Взема решения за учредяване и участие в търговски дружества или други юридически лица с нестопанска цел по предложение на УС или за прекратяването на СДРУЖЕНИЕТО, в съответствие с чл. 32, ал. 1, т. 10; При прекратяване дейността на СДРУЖЕНИЕТО взема решение за начина на разпределянето на останалото имущество – движими вещи и недвижими имоти и парични средства, след удовлетворяването на кредиторите на СДРУЖЕНИЕТО; Взема решения за откриване и закриване на клонове по предложение на УС; Взема решения по всички други въпроси, предвидени в устава и





**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

свързани с дейността на СДРУЖЕНИЕТО; Отменя решенията на другите органи на СДРУЖЕНИЕТО, които противоречат на закона, устава, добрите нрави, или други вътрешни актове, регламентиращи дейността на СДРУЖЕНИЕТО; Взема решение за създаване на фондации и образуване на фондове; Освобождава предсрочно Председателя на УС или членове на УС при злоупотреба с доверието на СДРУЖЕНИЕТО, нарушаване на Устава или на законите в РБ; Разглежда и решава жалби против решенията на Управителния съвет. Одобрява Стратегия за Водено от общностите местно развитие на територията на МИГ Поморие и я актуализира при необходимост.

УС на МИГ Поморие се състои от пет лица членове на сдружението както следва:

1. ОБЩИНА ПОМОРИЕ
2. СДРУЖЕНИЕ "ОБЩИНСКИ МЛАДЕЖКИ СПОРТЕН КЛУБ - ЦИКЛОН-ПОМОРИЕ"
3. СДРУЖЕНИЕ "РЕГИОНАЛНО СДРУЖЕНИЕ ЗА ЗАЩИТА НА ЖИВОТНИТЕ Гр. ПомориеПОМОРИЕ"
4. "ЗОИ-КЛИМА" ЕООД
5. СОТИР АПОСТОЛОВ

УС представлява СДРУЖЕНИЕТО чрез Председателя си както и определя обема на представителната власт на други негови членове; Ръководи дейността на СДРУЖЕНИЕТО между две Общи събрания; Организира и осигурява изпълнението на решенията на ОС; Изпълнява задълженията, предвидени в Устава; Взема решения по всички въпроси, които по закон или съгласно устава не спадат в правата на друг орган; Разработва програма за дейността и бюджета на СДРУЖЕНИЕТО и ги предлага за гласуване от Общото събрание; Подготвя проекти за решения на Общото събрание; Подготвя проекти за вътрешно-устройствени актове на СДРУЖЕНИЕТО; Осигурява и се разпорежда с имуществото и финансовите средства на СДРУЖЕНИЕТО, съгласно приетия бюджет; Ръководи и контролира дейността на обслужващите звена към СДРУЖЕНИЕТО; Отчита се за дейността си пред Общото събрание; Изготвя предложения за формиране на парични фондове на СДРУЖЕНИЕТО; Определя реда и организира провеждането на дейността на СДРУЖЕНИЕТО и носи отговорност за това; Внася в ОС молбите за членство и прекратяване на членство в СДРУЖЕНИЕТО.;

Управителният съвет има и следните специфични функции: Взема окончателни решения за финансиране на проекти по подхода ВОМР или други финансиращи програми; Изпълнява бюджета на Сдружението, приет от ОС. Във връзка с прилагането на Стратегия за Водено от общностите местно развитие. Управителният съвет приема Стратегията за ВОМР, с която да кандидатства за финансиране пред УО на ПРСР и прилага одобрената Стратегия за ВОМР, актуализира я при необходимост и организира нейното изпълнение при спазване на нормативните изисквания и договорните задължения към финансиращите институции; Отговаря за процеса на подготовка и последващо (в случай на одобрение и подписване на договор с МЗХ) управление на интегрирана Стратегия за местно развитие в съответствие с



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

изискванията на Наредба № 22 от 14 Декември 2015г. на МЗХ; Приема доклада за прилагане на Стратегията за ВОМР, изготвен от Председателя на УС; Утвърждава критериите за избор на външни експерти, наемани от СДРУЖЕНИЕТО; Приема организационната структура и щата на МИГ Поморие; Избира външни експерти за участие в Комисията за избор на проекти; Приема правила за работата на Комисията за избор на проекти.

Председателят на УС ръководи оперативно текущата дейност на СДРУЖЕНИЕТО; Представява СДРУЖЕНИЕТО пред трети лица, пред държавните органи, обществените организации и други физически и юридически лица в страната и чужбина; Подготвя и предлага проекти за решения на УС; Свиква и ръководи заседанията на Управителния съвет; Отчита се за дейността си пред Управителния съвет; Подписва договори за финансиране на проекти от страна на Сдружението с бенефициенти от местните общности по правилата и разпоредбите на финансиращи организации, включително с МЗХ по подхода ВОМР. Сключва предварителни споразумения и трудови договори за длъжностите: „изпълнителен директор”, ”експерт по прилагане на дейностите по Стратегията за водено от общностите местно развитие” и „асистент” в съответствие с изискванията на Наредба № 22 от 14 Декември 2015г. на МЗХ, както и други договори с персонал и експерти, ангажирани в структурните звена на МИГ Поморие, както и всякакви други договори, свързани с дейността на МИГ Поморие. Изготвя длъжностни характеристики за посочените в предходната алинея длъжности.

Разпределение на задълженията както следва:

	<b>Задължения</b>
УС	<p>УС одобрява разработената недискриминационна и прозрачна процедура и обективни критерии за подбор на проекти към стратегията за ВОМР, която не нарушава минималните изисквания, определени в Наредба № 22 от 14.12.2015г.</p> <p>Когато процедурата предвижда условия и ред, различни от определените в Наредба № 22 от 14.12.2015г., се одобрява от всеки УО на програма, страна по договора за финансиране на стратегията.</p> <p>Подбор и одобрение на заявления по всяка мярка от стратегия за ВОМР се извършва от МИГ с изключение на проекти, подадени:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. от кандидат - МИГ за финансиране от ЕЗФРСР;</li> <li>2. за финансиране от ОПОС 2014 – 2020 г.; в този случай МИГ извършва преценка за съответствие със стратегията за ВОМР, а оценката и одобрението на заявлението се осъществява от УО на съответната програма.</li> </ol> <p>Управителният съвет на МИГ взема решение за обявяване на подбор на проекти при съобразяване с индикативния график и одобрява покана за прием на заявления от потенциални получатели на финансова помощ.</p> <p>Поканата за прием съдържа най-малко:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. наименование на мярката от стратегията за ВОМР;</li> <li>2. програма, предоставяща финансирането;</li> </ol>



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

	<p>3. допустими кандидати;</p> <p>4. допустимите дейности;</p> <p>5. период за прием и място за подаване на проекти;</p> <p>6. бюджет на приема;</p> <p>7. минимален и максимален размер на финансовата помощ, предоставяна за проект;</p> <p>8. критерии за избор на проекти и тяхната тежест;</p> <p>9. лице/а за контакт и място за достъп до подробна информация.</p> <p>Периодът за прием на проекти не може да е по-малък от един месец.</p> <p>Не по-късно от 30 ноември на предходната година УС на МИГ одобрява и публикува на интернет страницата на МИГ индикативен график за приемите по съответните мерки от стратегията за ВОМР за следващата календарна година.</p> <p>УС на МИГ одобрява класирането на подадените проектни предложения в срок до 3 работни дни от получаване на документите от Комисията за избор на проекти КИП и въз основа на окончателния доклад.</p> <p>УС може и да не одобри класирането при съществени нарушения на процедурата и да върне оценката и/или класирането за ново разглеждане, като решенията на УС на МИГ се вземат с обикновено мнозинство на членовете.</p>
Председател на УС	<p>След приключване на оценката за административно съответствие и допустимост и въз основа на решение на колективния управителен орган на МИГ председателят на УС на МИГ назначава със заповед Комисия за избор на проекти (КИП). В комисията се определят председател, секретар, нечетен брой членове и резервни членове.</p> <p>Председателят на УС на МИГ уведомява писмено съответния УО на програма, по която е обявен прием, и ДФЗ - РА (за проекти, финансирани от ЕЗФРСР) не по-късно от 10 работни дни преди датата на провеждане на заседанието.</p>
ИД	<p>Ръководи разработването на процедурата за подбор на проекти и я представя за одобрение от съответния УО на програма, в двумесечен срок от сключването на договора за изпълнение на стратегията за ВОМР. Процедурата може да бъде променяна само преди одобряване на покана за прием на заявления. Изпраща проекта на покана до УО на програмата, по която се обявява прием, не по-късно от 20 работни дни преди началния срок за прием на заявления.</p> <p>Публикува одобрената покана на интернет страниците на съответната програма и на МИГ, в ИСУН и най-малко в един местен вестник или друга местна медия, както и на общодостъпно място пред офиса на МИГ и</p>



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

сградите на общинските администрации на територията на МИГ, не по-късно от 10 работни дни преди началната дата на приема на заявления.

Ръководи подборът и одобрението на заявления от МИГ в срок до 30 работни дни от изтичане на крайния срок на приема, като този срок спира да тече в случаите, когато от кандидата е поискано представяне на документи във връзка с липса, непълнота или неточност.

Ръководи проверката за административно съответствие и допустимост на получените заявления за предоставяне на финансова помощ съгласно изискванията на мярката от одобрената стратегия за ВОМР.

Проверката включва и:

1. проверка за липса на двойно финансиране;
2. проверка за наличие на изкуствено създадени условия;
3. проверка за минимални помощи;
4. посещение на място за заявления, включващи разходи за строително-монтажни работи и за създаване на трайни насаждения (когато е приложимо).

Проверката се извършва от най-малко две лица (служители на МИГ или външни експерти), определени със заповед на изпълнителния директор. Лицата представят декларации за безпристрастност, поверителност и липса на конфликт на интереси.

Изпълнителният директор на МИГ определя служител, който извършва преглед за окомплектованост на документите в присъствието на кандидата. При установена липса, непълнота или неточност на представените документи изпълнителният директор на МИГ уведомява писмено кандидата, който в срок от 10 работни дни от датата на уведомяването може да отстрани констатираните пропуски чрез представяне на изискуемите документи.

Изпълнителният директор предава под опис проектните предложения и документацията на председателя на КИП.

В срок до 3 работни дни от одобрението изпраща уведомително писмо на всеки кандидат за предварително одобряване или отхвърляне на заявлението с мотивите за отказ. Писмото се изпраща до кандидата с обратна разписка или се получава лично от него в офиса на МИГ, което се удостоверява с подпис.

Всеки кандидат, получил уведомително писмо, че заявлението му не е одобрено или е частично одобрено, има право да подаде възражение до колективния управителен орган на МИГ в срок до 3 работни дни от датата на получаването на уведомлението. УС на МИГ се произнася в срок до 3 работни дни от постъпване на възражението и решава по същество. В срок до 10 работни дни от изтичане на срока МИГ представя в съответния УО на



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

	<p>програма, по която е обявен прием, или на ДФЗ - РА за ЕЗФРСР цялата документация за проведения подбор на проекти.</p>
Екип за прилагане на СВOMP	<p>Съгласно одобрената процедура асистента и експерта приемат документите по СВOMP, а в случай на липса или нередовност връщат документите на кандидата заедно с писмено изложение на липсите и нередовностите.</p> <p>Окомплектованите заявления за предоставяне на финансова помощ от ЕЗФРСР, ОПОС 2014 - 2020 г. и др. се регистрират от асистента на МИГ по реда на тяхното постъпване в електронен регистър. На кандидата се издава регистрационно удостоверение на хартиен носител, което съдържа регистрационен номер на проекта, дата и час на приемане, мярка от стратегията за ВOMP, наименование на проекта, име на кандидата, име на вносителя и име и подпис на лицето, приело проекта. Правилата не се прилагат, когато заявлението се подава в ИСУН.</p> <p>За резултатите от проверката за административно съответствие и допустимост асистента и експерта по СВOMP изготвят доклад и го предават на изпълнителния директор на МИГ.</p> <p>Към доклада се прилагат:</p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. списък на регистрираните проекти;</li><li>2. индивидуалните контролни листове за административно съответствие и допустимост;</li><li>3. декларации за безпристрастност, поверителност и липса на конфликт на интереси;</li><li>4. списъците за проверка на административното съответствие и допустимост:<ol style="list-style-type: none"><li>а) списък с проектите, които отговарят на критериите за административното съответствие и допустимост;</li><li>б) списък с проектите, които не отговарят на критериите за административното съответствие и допустимост, с ясна аргументация;</li><li>в) кореспонденцията с кандидатите/компетентните органи/институции (ако има такава);</li><li>г) особено мнение (ако има такава).</li></ol></li></ol>
КИП	<p>Членовете на КИП могат да бъдат служители на МИГ, членове на колективния върховен орган на МИГ и външни експерти-оценители. По отношение на мерките, финансирани от ПРСР не по-малко от 1/3 от членовете с право на глас на Комисията за подбор на проектни предложения (КИПП) са членове на колективния върховен орган.</p> <p>Делът на представителите на публичния сектор в комисията не може да превишава 50 на сто от имащите право на глас членове.</p> <p>При извършване на преценката за обосноваване на разходите и за определяне размера на финансовата помощ КИП извършва проверка на</p>



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

представените документи, свързани с разходите по проекта - договори и оферти.

Комисията за избор на проекти може да предложи определен вид дейност или разход да не бъде финансиран или да бъде финансиран частично, като мотивира предложението си.

Общата оценка за всеки проект се формира като средноаритметична от оценките на членовете на КИП.

За всяко заявление общата оценка се документира чрез попълването на оценителен лист, подписан от всеки член на КИП.

Комисията за избор на проекти класира заявленията в низходящ ред съобразно получения брой точки до размера на определения бюджет по съответната покана за прием.

За класираните заявления с еднакъв брой точки, за които е установен недостиг на средства, се извършва допълнително класиране по ред на постъпване на заявленията в МИГ.

Членовете на КИП извършват оценка на заявленията независимо един от друг и попълват индивидуален контролен лист, съдържащ мотиви за поставената оценка за всеки от етапите.

При установена неяснота или неточност на представените документи председателят на КИП уведомява писмено кандидата, който в срок от 10 работни дни от датата на уведомяването може да ги отстрани чрез представяне на допълнителна информация и/или документи.

В тридневен срок от приключване на оценката КИП изготвя окончателен доклад за дейността си до председателя на колективния управителен орган на МИГ. Към доклада се прилагат:

1. докладите от проверката за административно съответствие и допустимост и от техническа оценка;
2. списък с проектите, които отговарят на критериите за техническа оценка, класирани по точки в низходящ ред, и определеният размер на финансовата помощ до размера на наличния бюджет;
3. списък с резервните проекти;
4. списък с проектите, които не отговарят на критериите за техническа оценка, съгласно критериите, посочени за всяка от мерките в стратегията;
5. индивидуалните контролни листове за всеки проект по чл. 53, ал. 3;
6. оценителни листове за всеки проект по чл. 55, ал. 2;
7. декларации по чл. 52, ал. 3;
8. кореспонденция с компетентните органи/институции (ако има такава);
9. особено мнение (ако има такава);
10. други документи, ако е приложимо.



*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

## **Описание на позициите и изискванията към Изпълнителния директор и персонала**

Персоналът на МИГ е екипът, който на практика прилага решенията на Общото събрание и УС на МИГ и се грижи за качествено, ефективно и прозрачно изпълнение на Стратегията за водено от общността местно развитие. Офисът на МИГ се намира в гр. Поморие. Екипа се управлява от Изпълнителен директор на МИГ, избран от Управителния съвет и в него е ангажиран персонал от общо трима души с достатъчен капацитет в областите на управление, наблюдение и административно съответствие на проекти.

Позициите в екипа на МИГ Поморие са както следва:

### **Изпълнителен директор:**

- отговаря за прилагането на Стратегията за местно развитие, избира се и се назначава от УС с обикновено мнозинство, при спазване на изискванията на Наредба № 22 от 14 Декември 2015г. на МЗХ, и управлява програмната и финансовата дейност на Сдружението съобразно Устава, Вътрешните правила и решенията на Управителния съвет; отговаря за прилагането на Стратегията за водено от общностите местно развитие като неговите правомощия се определят с договора за наемане; Изпълнява функциите, които са му възложени от Управителния съвет; Участва в заседанията на УС по право със съвещателен глас; Отчита се пред Управителния съвет и Общото събрание.

- изискванията са както следва: завършено висше образование; общ професионален стаж в страната най-малко 5 години; наличие на управленски опит най-малко две години; наличие на опит в реализиране на проекти/договори, финансирани от ЕС или други международни донори. Изпълнителният директор следва да представи като доказателства диплома/и, изчерпателна автобиография и референции. Допълнителен плюс ще бъде владението на поне един западен език и добрата компютърна грамотност. Изпълнителният директор се избира и назначава от Общото събрание.

### **Експерт по прилагане на дейностите по Стратегията за водено от общностите местно развитие:**

- дейността е пряко свързана с подпомагане работата на Изпълнителния директор (ИД) на Местната инициативна група (МИГ). Експертът по прилагане на дейностите по СВOMP координира целия процес по избор на проекти и следи за качествено изпълнение на проектите. Успоредно с това Експертът трябва да познава в детайли СВOMP, за да може да предоставя качествени и обективни консултации на бъдещи бенефициенти. Конкретните му правомощия се определят с договора за наемане и утвърдена длъжностна характеристика. Длъжността е на пряко подчинение на Изпълнителния директор.



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

- изискванията са както следва: завършено висше образование; наличие на опит в реализиране на проекти/договори, финансирани от ЕС или други международни донори. Експертът по прилагане на дейностите по СВОМР следва да представи като доказателства диплома/и, изчерпателна автобиография и референции. Допълнителен плюс ще бъде владението на поне един западен език и добрата компютърна грамотност.

**Асистент:**

- отговаря за процедурното и законосъобразно водене на документацията от заседанията на Комисията за избор на проектни предложения и на Общото събрание. Поддържа и актуализира базата данни с информация за партньори, експерти, институции и/или органи, с които Сдружението работи. Отговаря за качеството на организацията на техническото обслужване на Изпълнителния директор, на Експерта по прилагане на СВОМР, на Управителния съвет и на Общото събрание. Асистентът е пряко подчинен на Изпълнителния директор, като конкретните му правомощия се определят с договора за наемане и утвърдена длъжностна характеристика .

- изискванията са както следва: завършено висше образование; общ професионален стаж в страната най-малко 1 година. Асистентът следва да представи като доказателства диплома/и, изчерпателна автобиография и референции. Допълнителен плюс ще бъде владението на поне един западен език и добрата компютърна грамотност.

**8.3.Капацитет на местната инициативна група да изпълни стратегията за ВОМР**

***Административен капацитет***

Изпълнителният директор на МИГ Поморие е лице с дългогодишен управленски опит, включително и опит в управлението и изпълнението на проекти, финансирани от Структурните и кохезионния фондове на Европейския съюз. Той има стаж от над 10 години като Управител на собствена фирма, както и опит като Изпълнителен директор, има над 4 години стаж като ръководител проекти на частни инвеститори. Като ръководител проект ИД отговаряше за цялостното административно, техническо и финансово изпълнение на проект „Реконструкция и модернизация на пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ) – Поморие и реконструкция и рехабилитация на ВиК мрежа на гр. Поморие”, на стойност от над 95 000 000 лв. В допълнение ИД притежава и опит в изпълнението на подхода ЛИДЕР, в качеството си на експерт програми в изпълнение на договор за „Предоставяне на експертни услуги за изготвяне на вътрешни процедури за работа на Местна инициативна рибарска група (МИРГ) „Главиница – Тутракан – Сливо поле”

Експертът по прилагане на стратегията е също със солиден опит в управлението и изпълнението на проекти, финансирани от Структурните и кохезионния фондове на Европейския съюз. Тя участваше активно и в процеса на изготвяне на стратегията в качеството си на външен експерт-консултант по проекта по Подмярка 19.1 „Помощ за





***Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони***

подготвителни дейности“ и е запозната детайлно с всеки един аспект от разработената стратегия за водено от общностите местно развитие.

В допълнение през изминалия програмен период на територията на Община Поморие в партньорство с Община Несебър беше създадена Местна инициативна рибарска група Поморие-Несебър, с водещ партньор Община Поморие и седалище и управление в гр. Поморие, която изпълни успешно над 20 проекта, голяма част от които на територията на община Поморие, като МИГ ще има възможност да се възползва от натрупания опит и капацитет на МИРГ.

Община Поморие, която е представител на публичния сектор в сформиранията местна инициативна група има успешно изпълнени през последните 4 години над 30 проекта, финансирани както от Структурните и кохезионния фондове на Европейския съюз, така и от други национални и международни програми, като общата сума на успешно изпълнените и разплатени разходи възлиза на над 120 000 000 лв. Между тези проекти са и 4 такива, осъществени в рамките на МИРГ Поморие-Несебър. Експертите от Отдел Управление на проекти към Община Поморие, които активно участваха в процеса по изготвяне и популяризиране на стратегията и сформирание на местната инициативна група ще оказват пълно съдействие на екипа на МИГ при необходимост.

***Технически капацитет***

За успешното изпълнение на целите на МИГ Поморие е осигурен офис за управление, който се намира на изключително комуникативно място в общинския център град Поморие, и е разположен на главната транспортна артерия, свързваща стария и новия град. Освен работното помещение, в което са създадени отделни и обособени работни места за служителите на МИГ, бяха закупени необходимата офис техника, оборудване и консумативи за успешното и качествено изпълнение на работния процес. Офисът разполага и с отделно помещение за провеждане на работни срещи и заседания, както и две архивни помещения. Офисът се намира на приземен етаж и е напълно достъпен за хора с увреждания.

***Финансов капацитет***

За успешното, качествено и навременно изпълнение на стратегията, представителят на публичния сектор в местното партньорство Община Поморие, чрез Решение на Общински съвет Поморие, осигури необходимото финансиране за безпроблемното протичане на работния процес до момента на получаване на авансово плащане за прилагането на СВОМР. Осигуреното финансиране е в размер на 4% от размера на финансовия ресурс, който ще бъде одобрен от УО на ПРСР за текущи разходи и популяризиране на стратегията за водено от общностите местно развитие.

**8.4. Описание на системата за мониторинг и оценка**

МИГ Поморие ще отчита напредъка в прилагането на Стратегията за местно развитие с помощта на регулярен мониторинг и оценка с цел контрол на качеството на нейното



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

прилагане. С помощта на мониторинга ще се извършва контрол на финансираните проекти, чрез който може да бъде набавена информация за степента на прилагане на мерките на СВОМР с оглед на определените цели и индикатори. Според Рамката за мониторинг и оценка на общата селскостопанска политика за периода 2014-2020 г. оценката представлява систематичен инструмент, който разглежда резултатите и въздействията на СВОМР, оценявайки ефективността, ефикасността и полезността на мерките и предоставя сведения за процеса на вземане на решения. При извършването на оценката се разчита главно на данните и информацията, събрани чрез мониторинга. Целта на контрола на качеството е отчитането на изпълнението на СВОМР от една страна и взимането на решения по отношение дейността на МИГ и потенциалната необходимост от актуализация, от друга. Двата процеса – на реализация и на наблюдение на СВОМР ще текат паралелно и получената обратна връзка от мониторинга и оценката ще може текущо да се използва като коректив на работата на МИГ и на екипа за реализация на СВОМР, както и на баланса на изразходвани средства спрямо постигнати резултати.

- Оценката ще дава отговор на следните въпроси:
- Доколко ефективно се прилагат мерките;
- До каква степен при прилагането на мерките е обхваната територията на МИГ, както и идентифицираните заинтересовани групи;
- До каква степен изпълнението на финансираните проекти допринася за постигането на целите на СВОМР;
- Какви проблеми изникват в процеса на прилагане на договорените проекти;
- Какви проблеми изникват в процеса на администриране на стратегията;
- Какви коригиращи мерки следва да бъдат предприети.

Общите критерии, на базата на които ще се правят изводи за качеството на изпълнение на СВОМР са:

- Ефективност;
- Ефикасност;
- Изпълнение на стратегическата рамка на СВОМР;
- Постигнати резултати;
- Степен на въздействие върху местните общности;
- Устойчивост.

Мониторингът и оценката ще се основават на Вътрешни правила за мониторинг и оценка, разработени от екипа на МИГ и приети от УС. МИГ-Поморие ще извършва мониторинг с помощта на индикатори за изпълнение и резултат.

За целите на мониторинг върху изпълнението на Стратегията ще се вземат предвид следните стойности: брой и стойност на подадените заявления, брой и стойност на одобрените заявления, брой и стойност на сключените договори, брой и стойност на подадените искания



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

за плащане, брой и стойност на одобрените искания за плащане, брой и стойност на успешно приключилите проекти.

**Индикатори за изпълнение** – измерват постигнатото при изпълнението на проектите, например: брой подпомогнати земеделски производители, брой модернизирана техника, брой въведени нови технологии, общ размер на инвестицията, инвестиции за иновации, брой новорегистрирани предприятия, и др. Тези индикатори определят по измерим начин какво ще се постигне чрез реализирането на проектите.

**Индикатори за резултат** – измерват ефекта от проектите и от Стратегията върху заинтересованите групи, т.е. какви са получените предимства за бенефициентите, изразяващи се в промени в поведението, капацитета или начина на работа. Те могат да бъдат количествени и качествени. Например въвеждането на нова технология налага назначаване на квалифицирани специалисти, провеждането на курсове води до повишаване на квалификацията на обучаваните и т.н.

Бенефициентите ще вписват в проектните си предложения прогнозни стойности за изходните индикатори и на индикаторите за резултат, които конкретният проект си поставя за цел да постигне. Бенефициентите ще посочват в заявленията си източниците на информация, от които може да се провери степента на постигане на различните индикатори, като те трябва да са официални и проверими.

Основни средства за извършване на мониторинг от МИГ са:

- Мониторингова система
- Доклади на бенефициентите.
- Посещения на място.

#### **Мониторингова система**

Екипът на МИГ ще създаде и поддържа електронна мониторингова система, целта на която е да отразява етапа на изпълнение и степента на постигане на резултатите. Чрез мониторинговата система ще се анализира текущата дейност по реализацията на СВОМР, както и изпълнението на отделните проекти. Информацията ще се набавя от заявките за плащания на бенефициентите, от подаваните Доклади на бенефициентите за отчитане на изпълнението и от Докладите от посещенията на място.

Съгласно чл. 62, ал. 17. от Наредба 22 от 14.12.2015 г. за проектите по ЕЗФРСР МИГ ще въвежда информация за изпълнението на стратегия за ВОМР, в това число данни на всички постъпили проекти (одобрени и неодобрени), в отделна информационна система, която е функционално свързана с Информационната система за управление и наблюдение на средствата от Структурните инструменти на ЕС в Република България за периода 2014 - 2020 г. (ИСУН 2020), а за проектите по останалите програми ще въвежда в ИСУН 2020 информация за проектите в съответствие с правилата на съответната програма.



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

### ***Доклади на бенефициентите за отчитане на изпълнението***

Изпълнението на проектите ще се отчита от бенефициентите при подаване на искания за междинни и окончателни плащания, които ще отразяват напредъка на проекта с оглед на заложените в него индикатори. Информацията от докладите на бенефициентите ще се въвежда в мониторинговата система.

### ***Посещения на място***

За всеки проект ще се осъществяват посещения на място. Те ще се провеждат по предварително изготвен график, но могат да се инициират и допълнително при необходимост. С тях се цели проследяване хода на изпълнение на проектите, степента на постигане на предвидените резултати в сравнение с планираните индикатори, проверка и одобряване на ефективността на разходите по проектите, финансирани чрез Стратегията за местно развитие.

### **Доклади за напредък:**

Изпълнителният директор ще представя на УС на шестмесечие доклад за отчитане изпълнението на СВОМР на базата на извършваните регулярно мониторинг и оценка. При проследяването на заложените индикатори МИГ ще предлага интервенции там, където има разминавания, като ще търси и причините за съответните разминавания, за да разбере същността на проблемите и да работи за тяхното разрешаване.

В съответствие с изискванията на чл. 62, ал. 15, от Наредба № 22 на МЗХ от 14.12.2015 г. в срок до 15 февруари на следващата календарна година МИГ изготвя и представя на УО на ПРСР 2014 - 2020 г. и на УО на останалите програми, страна по договора по чл. 38, годишен доклад за отчитане изпълнението на стратегията за ВОМР. Въз основа на получената в процеса на мониторинга и оценката информация, екипът на МИГ ще изготвя годишна оценка, която е част от годишния доклад на МИГ. Годишния доклад се изготвя въз основа на резултатите от текущото наблюдение и изготвената годишна оценка. Изпълнителният директор ще отговаря за организирането на необходимите дейности по изготвянето на годишните доклади и за тяхното финализиране и окомплектоване.

### **Оценка от външни експерти:**

МИГ предвижда провеждането на една междинна оценка за прилагането на стратегията и една окончателна оценка - в годината на приключване на СВОМР. Оценка ще бъдат възложени на външни експерти и ще обхващат оценка на степента на постигане на поставените цели, приоритети и резултати от прилагането на СВОМР. За целта Изпълнителният директор ще изготвя предложение, което ще се утвърждава от УС на МИГ, след което Изпълнителният директор ще организира осигуряването на външни експерти/одитори.

### **Процедура по промяна на стратегията:**



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

Съгласно чл. 39 ал. 1 от Наредба № 22 на МЗХ от 14.12.2015 г., промяна в одобрената СВОМР се допуска само:

1. във връзка с промяна на приложимата нормативна уредба и/или във връзка с промяна на съответната програма;
2. при наличие на очевидна грешка;
3. по отношение на финансовите й параметри до 10 на сто от одобрения от ЕЗФРСР бюджет по подмярка 19.2;
4. по отношение на мониторинговите индикатори за резултат във връзка с промяна на финансовите параметри по т. 3;
5. по отношение на критериите за допустимост, в т. ч. минимална и максимална стойност на проектите и интензитет на помощта;
6. за увеличаване или намаляване на финансовата помощ от ЕЗФРСР при условията и по реда на чл. 41.

Предложението за обновяване на стратегията ще се изготвя на база на годишните доклади от Изпълнителния директор, който ще го представя за одобрение на УС, при получаване на одобрение, ще внася предложението до УО, заедно с изискваните придружителни документи.

## **9. Индикатори за мониторинг и оценка**

### **9.1. Индикатори за цялостното прилагане на стратегията за ВОМР, включително брой създадени работни места**

<b>ИНДИКАТОРИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ЦЯЛОСТНОТО ПРИЛАГАНЕ НА СВОМР</b>				
<b>В и д</b>	<b>Индикатор</b>	<b>Мерна единица</b>	<b>Цел до края на стратегията</b>	<b>Източник на информация</b>
<b>Изпълнение</b>	Проекти, финансирани по СВОМР	Брой	40	Документацията на комисията за избор на проекти и резултатите от съгласуването с УО и РА. Годишните доклади за
	Подпомогнати бенефициенти	Брой	32	
	Общ обем на инвестициите /със съфинансиране/	Лева	8 600 000	
	Постъпили заявления от млади хора (до 40 г.)	%	10	
	Земеделски производители/ стопани, получили инвестиционна подкрепа	Брой	16	



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

	Организации от НПО сектора, получили инвестиционна подкрепа	Брой	6	напредъка по СВОМР. Регистър на документите в офиса (подписани договори и др.)
	Проекти, включващи дейности за опазване/възстановяване/подобряване състоянието на околната среда	Брой	6	
	Обем инвестиции в публична инфраструктура	Лева	1 200 000	
	Проекти, които включват мерки за обучения и повишаване на квалификацията	Брой	4	
	Създадени /подкрепени/ микропредприятия	Брой	4	
	Проекти, стимулиращи развитието на туризма	Брой	5	
	Проекти, насочени към подобряване на интеграцията на уязвими групи	Брой	4	
<b>Резултат</b>	Създадени работни места	Брой	9	База данни на МИГ, отчети на бенефициентите, протоколи от извършени проверки
	Нововъведени технологии/иновации в земеделски стопанства/предприятия	Брой	2	
	Модернизирани земеделски стопанства/предприятия	Брой	15	
	Лица, преминали обучение	Брой	20	
	Лица от уязвими групи успешно завършили проведените обучения	Брой	6	
	Лица от уязвими групи получаващи социални/здравни услуги	Брой	10	
	Население, което се ползва от новоизградена/подобрената инфраструктура	%	40	
	Експонирани обекти на местното културно/историческо/природно наследство	Брой	4	
	Изградена/обновена обществена инфраструктура	Брой	4	



Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

## 9.2. Индикатори по мерки

<b>Мярка 1: ИНВЕСТИЦИИ В ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВА</b>				
Вид индикатор	Индикатор	Мерна единица	Цел до края на стратегията	Източник на информация
Изпълнение	Финансирани проекти	Брой	6	База данни на МИГ
	Подпомогнати бенефициенти	Брой	6	
	Общ обем на публичните разходи	Лева	760 000	
	Общ обем на инвестициите		1 200 000	
Резултат	Модернизирани земеделски стопанства	Брой	6	Документи на проектите, отчети на бенефициентите, протоколи от извършени проверки
	Стопанства, въвели нов продукт или технология	Брой	1	
	Стопанства, въвели мерки за енергийна ефективност	Брой	3	
	Създадени работни места	Брой	5	

<b>Мярка 2: ИНВЕСТИЦИИ В ПРЕРАБОТКА/МАРКЕТИНГ НА СЕЛСКОСТОПАНСКИ ПРОДУКТИ</b>				
Вид индикатор	Индикатор	Мерна единица	Цел до края на стратегията	Източник на информация
Изпълнение	Финансирани проекти	Брой	5	База данни на МИГ
	Подпомогнати бенефициенти	Брой	5	
	Общ обем на публичните разходи	Лева	450 000	
	Общ обем на инвестициите	Лева	800 000	
Резултат	Предприятия/стопанства, внедрили нови и/или модернизирани /наличните мощности	Брой	5	Документи на проектите, отчети на бенефициентите, протоколи от извършени проверки
	Предприятия/стопанства, въвели мерки за енергийна ефективност	Брой	2	
	Предприятия/стопанства, въвели нов продукт, процес или технология	Брой	1	
	Създадени работни места	Брой	4	



Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

<b>Мярка 3: ИНВЕСТИЦИИ В НЕЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВА</b>				
Вид индикатор	Индикатор	Мерна единица	Цел до края на стратегията	Източник на информация
Изпълнение	Финансирани проекти	Брой	5	База данни на МИГ
	Подпомогнати бенефициенти	Брой	5	
	Общ обем на публичните разходи	Лева	500 000	
	Общ обем на инвестициите	Лева	650 000	
Резултат	Стопанства/предприятия, диверсифицирали своята дейност в сферата на туризма	Брой	3	Документи на проектите, отчети на бенефициентите, протоколи от извършени проверки
	Стопанства/предприятия, диверсифицирали своята дейност в различна от сферата на туризма	Брой	2	
	Стопанства, въвели мерки за енергийна ефективност	Брой	2	

<b>Мярка 4: ИНВЕСТИЦИИ В СЪЗДАВАНЕТО, ПОДОБРЯВАНЕТО ИЛИ РАЗШИРЯВАНЕТО НА ВСИЧКИ ВИДОВЕ МАЛКА ПО МАЩАБИ ИНФРАСТРУКТУРА</b>				
Вид индикатор	Индикатор	Мерна единица	Цел до края на стратегията	Източник на информация
Изпълнение	Финансирани проекти	Брой	4	База данни на МИГ
	Бенефициенти	Брой	2	
	Общ обем на публичните разходи	Лева	973 000	
	Общ обем на инвестициите	Лева	973 000	
Резултат	Население, което се ползва от подобрената среда	%	40	Документи на проектите, отчети на бенефициентите, протоколи от извършени проверки
	Създадена/подобнена обществена инфраструктура	Брой	4	





Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

<b>Мярка 5: ИНВЕСТИЦИИ ЗА ПУБЛИЧНО ПОЛЗВАНЕ В ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ОТДИХ, ТУРИСТИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА</b>				
Вид индикатор	Индикатор	Мерна единица	Цел до края на стратегията	Източник на информация
Изпълнение	Финансирани проекти	Брой	3	База данни на МИГ
	Подпомогнати бенефициенти	Брой	3	
	Общ обем на инвестициите	Лева	250 000	
Резултат	Реконструирана/изградена/ремонтирана/оборудвана публична туристическа инфраструктура	Брой	2	Документи на проектите, отчети на бенефициентите, протоколи от извършени проверки
	Експонирани обекти на местното културно/историческо/природно наследство	Брой	4	
	Реконструирана/изградена/ремонтирана/оборудвана публична инфраструктура за отдих	Брой	1	

<b>Мярка 6: ПОДОБРЯВАНЕ НА ПРИРОДОЗАЩИТНОТО СЪСТОЯНИЕ НА ВИДОВЕТЕ В МРЕЖАТА НАТУРА 2000</b>			
Индикатор	Мерна единица	Цел до края на стратегията	Източник на информация
Площ на местообитания на видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхранение	ха	9280	Документи на проектите, отчети на бенефициентите, протоколи от извършени проверки
Площ на местообитания, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост	ха	665	
Видове, за чието опазване се изпълняват дейности	Брой	3	
Местообитания, за чието опазване се изпълняват дейности	Брой	1	



Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

<b>Мярка 7: НАСЪРЧАВАНЕ И ПОДПОМАГАНЕ НА МЛАДЕЖКАТА ЗАЕТОСТ И ДОСТЪП ДО ЗАЕТОСТ НА ИКОНОМИЧЕСКИ НЕАКТИВНИ И БЕЗРАБОТНИ ЛИЦА</b>				
Вид индикатор	Индикатор	Мерна единица	Цел до края на стратегията	Източник на информация
Изпълнение	Безработни и неактивни участници, включени в проектни дейности	Брой	6	База данни на МИГ
	Подпомогнати бенефициенти	Брой	2	
	Общ обем на инвестициите	Лева	200 000	
Резултат	Безработни и неактивни участници, които при напускане на операцията придобиват квалификация	Брой	4	Документи на проектите, отчети на бенефициентите, протоколи от извършени проверки
	Безработни и неактивни участници, които при напускане на операцията имат работа	Брой	2	
	Успешно приключили проекти	Брой	2	

<b>Мярка 8: ПОДОБРЯВАНЕ НА РАВНИЯ ДОСТЪП ДО ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ ЗА ВСИЧКИ ВЪЗРАСТОВИ ГРУПИ</b>				
Вид индикатор	Индикатор	Мерна единица	Цел до края на стратегията	Източник на информация
Изпълнение	Участници над 54 г. и такива със средно или по-ниско образование, включени в проектни дейности	Брой	10	База данни на МИГ
	Подпомогнати бенефициенти	Брой	2	
	Общ обем на инвестициите	Лева	300 000	
Резултат	Участници над 54 г. и такива със средно или по-ниско образование, придобили квалификация при напускане на операцията	Брой	8	Документи на проектите, отчети на бенефициентите, протоколи от



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

Успешно приключили проекти	Брой	2	извършени проверки
----------------------------	------	---	--------------------

**Мярка 9: СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ИНТЕГРАЦИЯ НА МАРГИНАЛИЗИРАНИ ОБЩНОСТИ, В Т.Ч. РОМИ, МИГРАНТИ И ДР.**

Вид индикатор	Индикатор	Мерна единица	Цел до края на стратегията	Източник на информация
Изпълнение	Лица от маргинализирани общности, включени в проектни дейности	Брой	20	База данни на МИГ
	Финансирани проекти	Брой	2	
	Общ обем на инвестициите	Лева	550 000	
Резултат	Участници в неравностойно положение, които при напускане на операцията са започнали да търсят работа, или имат работа, или са ангажирани с образование/обучение или са получили квалификация или са включени в социални и здравни услуги	Брой	10	Документи на проектите, отчети на бенефициентите, протоколи от извършени проверки
	Роми, които при напускане на операцията са започнали да търсят работа, или имат работа, или са ангажирани с образование/обучение или са получили квалификация или са включени в социални и здравни услуги	Брой	10	
	Успешно приключили проекти	Брой	2	

**Мярка 10: АКТИВНО ПРИОБЩАВАНЕ, ВКЛЮЧИТЕЛНО С ОГЛЕД НА СЪРЧАВАНЕ НА РАВНИТЕ ВЪЗМОЖНОСТИ И АКТИВНОТО УЧАСТИЕ И ПО-ДОБРАТА ПРИГОДНОСТ ЗА ЗАЕТОСТ**



Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони

Вид индикатор	Индикатор	Мерна единица	Цел до края на стратегията	Източник на информация
Изпълнение	Безработни и неактивни участници, включени в проектни дейности	Брой	2	База данни на МИГ
	Деца, вкл. с увреждания, включени в проектни дейности	Брой	5	
	Участници с увреждания над 18 г., включени в проектни дейности	Брой	5	
	Финансирани проекти	Брой	2	
	Общ обем на инвестициите	Лева	400 000	
Резултат	Неактивни и безработни участници, които са започнали да търсят работа или имат работа, включително като самостоятелно заети лица, след осигурена грижа за дете	Брой	2	Документи на проектите, отчети на бенефициентите, протоколи от извършени проверки
	Деца, вкл. с увреждания, получаващи социални и здравни услуги	Брой	5	
	Участници с увреждания над 18 г., получаващи услуги	Брой	5	
	Успешно приключили проекти	Брой	2	

Мярка 11: ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ И ИНОВАЦИИ			
Индикатор	Мерна единица	Цел до края на стратегията	Източник на информация
Предприятия, подпомогнати да въведат нови за фирмата продукти	Предприятие	1	База данни на МИГ
Частни инвестиции, допълващи публичната подкрепа за иновации или за научноизследователски и развойни проекти	EUR	40 000	
Брой на предприятията, получаващи подкрепа	Предприятие	3	



*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

<b>Мярка 12: КАПАЦИТЕТ ЗА РАСТЕЖА НА МСП</b>			
Индикатор	Мерна единица	Цел до края на стратегията	Източник на информация
Брой на предприятията, получаващи безвъзмездни средства	Предприятие	4	База данни на МИГ
Частни инвестиции, допълващи публичната подкрепа за предприятията (безвъзмездни средства);	EUR	60 000	

Заложените индикатори по Мерки 11 и 12 съответстват в пълна степен на допустимите дейности по тези мерки и Специфична цел 1.1

Заложените индикатори по Мерки 1 и 2 съответстват в пълна степен на допустимите дейности по тези мерки и Специфична цел 1.2

Заложените индикатори по Мерки 3 и 4 съответстват в пълна степен на допустимите дейности по тези мерки и Специфична цел 2.1

Заложените индикатори по Мерки 5 и 6 съответстват в пълна степен на допустимите дейности по тези мерки и Специфична цел 2.2

Заложените индикатори по Мерки 7 и 8 съответстват в пълна степен на допустимите дейности по тези мерки и Специфична цел 3.1

Заложените индикатори по Мерки 9 и 10 съответстват в пълна степен на допустимите дейности по тези мерки и Специфична цел 3.2

## **10. Съответствие с хоризонталните политики на ЕС**

### **10.1. Равенство между половете и липса на дискриминация**

Настоящата Стратегия за местно развитие е съобразена с принципите за равенство между половете и липсата на дискриминация по време на всички етапи на нейното изпълнение. В процеса на изготвяне на стратегията участие взеха представители на всички общности.

При прилагането на стратегията за местно развитие един от основните приоритети ще бъде насърчаване участието на всички групи от населението на територията при спазването на



***Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони***

неутралитет по отношение на принадлежност на бенефициентите към каквато и да е група по каквото и да е признак. Спазването на равнопоставеността на половете ще едно от задължителните изисквания в Насоките за кандидатстване, които трябва да се съблюдават от бенефициентите при изпълнението на проектните дейности.

*- допринасяне за утвърждаване на принципа на равните възможности;*

При прилагането на Стратегията за местно развитие няма да бъдат поставяни ограничения, основани на пол, раса, народност, етническа принадлежност, гражданство, произход, религия или вяра, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично или обществено положение, увреждане, възраст, сексуална ориентация, семейно положение, имуществено състояние и др.

Екипът на МИГ Поморие ще следва принципа на равните възможности, полагайки усилия за предоставяне информация за дейността на МИГ и за възможностите за финансиране до всички заинтересовани лица от местната общност. Всеки желаещ ще бъде допускан за участие. За гарантиране спазването на принципа на равните възможности, екипът на МИГ Поморие ще извършва консултации на място на потенциалните бенефициенти във всички населени места по предварително изготвен и оповестен график. За целта МИГ Поморие ще закупи автомобил, с който ще може да се придвижва до всички населени места на нейната територия за провеждане на консултации и срещи с потенциални бенефициенти.

*- създаване на условия за превенция на дискриминацията.*

Приоритет 3 на Стратегията за местно развитие е насочен специално към насърчаване на социалното включване на уязвими групи хора от местната общност, чието реализиране чрез мерките от 7 до 10 на СВОМР ще допринесе за интегриране на пазара на труда на икономически неактивни и безработни лица, ще предостави равен достъп до учене за всички възрастови групи, за хора в неравностойно положение и със специални потребности, както и ще създаде превенция на социалното изключване на маргинализирани групи от обществото-роми, мигранти и др.

С оглед превенцията на дискриминацията в процеса на разработване на стратегията беше насърчавано участието на всички уязвими и етнически групи от територията на общината. МИГ Поморие ще насочи усилията си по време на реализирането на СВОМР към превенция на дискриминацията във всичките ѝ форми и насочености.

Екипът на МИГ ще положи специални усилия, за да мотивира представители на маргинализираните групи и хората в неравностойно положение да разработват проектни предложения и ще им се оказва подкрепа при разработването на предложенията и евентуалното им изпълнение.



*Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони*

## **10.2. Устойчиво развитие (защита на околната среда)**

Стратегията за местно развитие се опира на принципа на устойчивото развитие на територията, защото защитата на околната среда е заложена при разработването на приоритетите и специфичните цели. Принципът за опазване на околната среда е залегнал във всички мерки, като в критериите за оценка в повечето случаи приоритет се дават на проекти, осигуряващи подобряване на околната среда и постигащи екологичен ефект и въздействие. В най-голяма степен принципа за опазване на околната среда е заложен в приоритет 2 на Стратегията за местно развитие. Чрез неговото прилагане се цели подобряване качеството на заобикалящата ни среда.

Мярка 6 от СВОМР цели подобряване на природозащитното състояние на видовете в мрежата Натура 2000. Тя е насочена към дейности за подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата Натура 2000, които са докладвани в “неблагоприятно-незадоволително“ състояние съгласно Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 (НПРД) и съгласно националния доклад на Р. България през 2013 г.

Предоставяне на услуги във връзка с подготовката и изпълнението на проектните дейности  
Една от главните цели на Мярка 5: Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдих, туристическа инфраструктура е опазване на околната среда, опазване и популяризиране на културното, природно и историческо наследство.

Повишаване качеството на жизнената среда, изграждането и обновяването на туристическа и публична инфраструктура, технологичната модернизация и иновации в предприятията, развитието на земеделските стопанства са немислими без постигане на чиста природна среда и съхранено културно-историческо наследство на територията на МИГ Поморие, чиято основна цел е да опазва и валоризира своите ресурси. Предвидените в СВОМР мерки са насочени към насърчаване на икономическото развитие на територията от една страна, но и насърчаване опазването и възстановяването на природното и културно наследство. Устойчивото развитие изисква постигането на икономически растеж успоредно с процесите на социално включване на уязвими групи граждани и пестеливо използване на природните ресурси и поддържане на екологичното равновесие. Към задължителните изисквания в Насоките за кандидатстване на бенефициентите ще бъде постигането на устойчивост и опазване на околната среда. При избора на проекти за финансиране ще се дисквалифицират проекти, които имат негативно въздействие върху някой от компонентите на околната среда. Изпълнение на дейностите по съответните мерки се допуска при спазване на националното природозащитно законодателство и след получаването на всички предвидени по закон разрешителни от компетентните органи.

## **10.3. Насърчаване на заетостта и конкурентоспособността**



**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

Целите, подцелите и приоритетите на СВОМР са директно насочени към насърчаване на заетостта и конкурентоспособността на територията на МИГ.

Приоритет 3 на СВОМР: *Насърчаване на социалното приобщаване и намаляване на бедността* и по-специално *Специфична цел 3.1 Подобряване достъпа до заетост и качеството на работните места* е насочена специално към насърчаване на заетостта и конкурентоспособността на територията на МИГ Поморие. Специфична цел 3.1. ще бъде реализирана чрез Мерки 7 и 8 от СВОМР. Дейностите по изпълнение на тези мерки ще допринесат както за осигуряване на увеличена временна и трайна заетост сред местното население, така и за повишаване на възможностите за заетост сред местните хора чрез предвидените възможности за изграждане на капацитет и квалификация.

Мярка 7 „Насърчаване и подпомагане на младежката заетост и достъп до заетост на икономически неактивни и безработни лица” има за цел да осигури предпоставки за създаване на устойчиви работни места, активиране и интеграция в заетост за безработни и неактивни лица. Тази цел ще бъде постигната посредством комбинация от мерки за осигуряване на подходящи обучения, включително на работното място, както и предоставяне на разнообразни стимули за работодателите за разкриване на нови работни места.

Мярка 8 „Подобряване на равния достъп до възможностите за учене през целия живот за всички възрастови групи” цели да повиши способността на заетите лица да посрещнат настъпващите бързи промени на пазара на труда в резултат на структурни фактори като глобализацията, технологичните промени, застаряването на населението с цел подобряване на тяхната конкурентоспособност на пазара на труда. Удовлетворяването на конкретните нужди на заетите лица над 54 г., както и на тези със средно или по-ниско образование от обучения, съобразени с изискванията на икономиката и търсенето на пазара на труда ще е от определящо значение за дейностите, които ще бъдат осъществявани в рамките на тази мярка. В резултат ще се повиши адекватността на уменията им съобразено с актуалните нужди на бизнеса, ще се повиши производителността на труда им и ще се създадат условия за устойчива им заетост и съответно заемане на по-качествени работни места.

В Стратегията за ВОМР са заложили още следните специфични цели:

- Специфична цел 2.1 към Приоритет 2: Повишаване конкурентоспособността и качеството на живот на територията чрез подобряване на жизнената среда и насърчаване на нови бизнес начинания- Мерки 3 и 4;
- Специфична цел 1.1 към Приоритет 1: Насърчаване на инвестициите, технологична модернизация и иновации в предприятията- Мерки 11 и 12;
- Специфична цел 1.2 към Приоритет 1: Развитие на земеделски стопанства и предприятия и повишаване конкурентоспособността на селското стопанство- Мерки 1 и 2.

Включените мерки 11 и 12 ще окажат положителен ефект върху развитието на устойчива пазарна конкурентоспособност на българските МСП, с оглед повишаване на





**Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони**

производителността и експортния им потенциал, както и ще допринесат за повишаване на иновационната дейност в малките и средни предприятия.

Интервенциите и дейностите, чрез които ще се постигнат тези цели, ще доведат неминуемо до създаване на нови работни места. Ще се стимулира диферсифицирането на икономическите дейности и обвързването им с устойчиви практики. Чрез увеличаването на инвестициите и модернизацията на технологичната база съществуващите предприятия ще станат по-привлекателни за потенциалните бъдещи партньори и клиенти, както на националния така и на световните пазари. По този начин тези предприятия ще имат и възможност за растеж, както и нужда от създаване на нови работни места. Включените в СВOMP мерки за модернизиране на земеделските стопанства и за подкрепа на неземеделски дейности (Мерки 1, 2 и 3) ще допринесат в голяма степен за създаването на нови и запазване на съществуващите работни места.

#### **10.4. Съответствие с програмите на Структурните фондове**

Приоритети и целите на СВOMP се базират до голяма степен на целите на Програма за развитие на селските райони (ПРСР) 2014-2020 г., финансирана чрез Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР). Приоритет 1, Специфична цел 2 и Приоритет 2, специфични цели 1 и 2 съответстват на стратегическите приоритети на ПРСР: 1А) Стимулиране на иновациите, сътрудничеството и развитието на базата от знания в селските райони, 2А) Подобряване на икономическите резултати на всички земеделски стопанства и улесняване на реструктурирането и модернизирането на стопанствата, особено с оглед на увеличаването на пазарното участие и ориентацията и на разнообразяването в селското стопанство, 6А) Улесняване на разнообразяването, създаването и развитието на малки предприятия, както и разкриването на работни места.

Специфична цел 1.1 от Приоритет 1 на Стратегията за местно развитие е тясно свързана с Оперативна програма Иновации и конкурентоспособност (ОПИК) 2014-2020 г., и по-специално с приоритетна ос 1: Технологично развитие и иновации и приоритетна ос 2: Предприемачество и капацитет за растеж на МСП, които целят повишаване на иновационната дейност на предприятията и насърчаване на предприемачеството сред малките и средни предприятия.

Приоритет 3 на Стратегията за местно развитие: Насърчаване на социалното приобщаване и намаляване на бедността намира отражение и в целите на Оперативна програма за развитие на човешките ресурси (ОПРЧР) 2014-2020 г., финансирана от Европейския социален фонд (ЕСФ), които са насърчаване на заетостта и на социалното приобщаване. Стратегията за местно развитие е в синхрон със следните специфични цели на ОПРЧР: Преодоляване на силно изразени негативни процеси в обхванатите територии по отношение на пазара на труда и социалното включване и Създаване устойчива и качествена заетост за уязвими групи.



***Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони***

Специфична цел 2.2 от Приоритет 2 на Стратегията за местно развитие съответства на Приоритет 3 „Натура 2000 и биоразнообразие” на Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.” (ОПОС 2014 – 2020 г.), която чрез Европейския фонд за регионално развитие, която е насочена към подобряване на природозащитното състояние на видове и местообитания от мрежата Натура 2000.